

April 2021

Investering i Efterværn
Tværgående evaluering
Rapport

Indholdsfortegnelse

1	Introduktion.....	4
1.1	Evalueringsens formål	4
1.2	Tilgang og metode	6
1.3	Læsevejledning.....	7
2	Resumé.....	9
2.1.1	Grundlaget for evalueringen	9
2.2	Organisatoriske mål	9
2.3	Mål på borgerniveau	11
2.3.1	Andelen af anbringelser er afgørende for udgifter til efterværn	13
3	De organisatoriske resultater.....	14
3.1	De organisatoriske elementer i projekterne	14
3.2	Kommunerne yder en særlig indsats for at motivere de unge	17
3.2.1	Kommunernes indsatser for at motivere de unge	17
3.2.2	De unges perspektiv på det motiverende arbejde.....	19
3.3	Kommunerne sætter mål for efterværnsindsatsen og følger op.....	19
3.3.1	Praksis for arbejdet med mål og handleplaner.....	19
3.3.2	De unges perspektiv på mål og opfølgning.....	23
3.3.3	Opfølgning på unge, som takker nej til efterværn	24
3.4	Tilbudsviften indeholder relevante indsatser.....	25
3.4.1	Udvikling af tilbudsviften i partnerskabskommunerne	25
3.4.2	De unges perspektiv på tilbudsviften.....	28
3.5	Kommunerne arbejder systematisk, målrettet og koordineret.....	30
3.5.1	Udvikling af kommunernes praksis ift. sammenhæng og koordination.....	30
3.5.2	De unges perspektiv	33
3.6	Konklusion	33
4	Resultater for de unge.....	36
4.1	Karakteristik af de unge i efterværn	36
4.2	Efterværn bliver tilbudt alle unge i målgruppen	41
4.2.1	Kommunernes refleksioner vedr. tilbud om efterværn.....	41
4.2.2	Andel af unge i personkredsen, som får en efterværn.....	42
4.3	De unge bliver inddraget og hørt	43
4.4	Positiv progression i de unges udvikling	47
4.4.1	De unges uddannelse, beskæftigelse og selvforsørgelse.....	48
4.4.2	Påbegynder og gennemfører de unge en ungdomsuddannelse?	48
4.4.3	Kommer de unge i højere grad i beskæftigelse?	50
4.4.4	Bliver de unge i højere grad selvforsørgende?.....	52

4.4.5	Øvrige resultatindikatorer.....	54
4.4.6	Trivsel, netværk, livsmestring og ensomhed som forklarende faktorerer	59
4.4.7	Inddragelsen af de unge som forklarende faktor.....	62
4.5	Konklusion	63
5	Økonomiske perspektiver	65
5.1	Udgifter ifm. omlægningen.....	65
5.1.1	Udgifterne i lyset af de opnåede resultarer.....	67
5.2	Konklusion	69

1 Introduktion

Udsatte unge oplever ofte vanskeligheder i overgangen til voksenlivet. Mens nogle klarer sig godt, møder andre udfordringer i forhold til uddannelse, arbejde, økonomi og boligforhold. De unge har ofte psykiske og sociale udfordringer og er i højere grad ensomme end andre unge. I overgangen fra ungdomsliv til voksenliv er det således en meget sårbar gruppe, som skal lære at stå på egne ben. I mange tilfælde sker denne overgang tidligere end for andre unge, og de har ikke nødvendigvis det samme netværk til at støtte dem i overgangen til voksenlivet.

Kommunerne fik med indførelsen af efterværnsparagraffen i serviceloven i 2001 mulighed for at støtte unge i overgangen til et selvstændigt voksenliv. Paragraffen giver kommunerne mulighed for at tilbyde støtte til unge, der indtil det fyldte 18. år har haft en fast kontaktperson eller været anbragt.¹ Tidligere anbragte unge i efterværn kan fx få hjælp og støtte i form af at blive boende i plejefamilie eller på opholdssted. De kan også få tildelt en kontaktperson eller mindre økonomiske tilskud. Unge, som har haft en kontaktperson umiddelbart op til det fyldte 18. år, kan få kontaktperson. Formålet med efterværn er at bidrage til, at de unge støttes i at etablere en selvstændig tilværelse på lige fod med andre unge. Støtten skal være tidlig og helhedsorienteret og tilrettelægges på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte unges behov. Støtten skal dermed bygge på den unges ressourcer og have fokus på at inddrage den unges synspunkter med passende vægt i forhold til dennes alder og modenhed (SEL §46).

De seneste ti² år har der været politisk fokus på at styrke efterværnsindsatsen, blandt andet med midler fra satspuljen. Som led i satspuljeaftalen for 2017 blev der afsat midler til investering i efterværn for perioden 2017-2020. Syv kommuner, Frederikshavn, Gentofte, Guldborgsund, Middelfart, Randers, Odsherred og Vesthimmerland, har modtaget midler fra puljen med henblik på at omlægge efterværnsindsatsen og derved styrke unge, som er i målgruppen for efterværn, i overgangen til et stabilt og selvstændigt voksenliv. Omlægningen indebærer en ændret tilgang, hvor udgangspunktet er, at alle unge i målgruppen skal have tilbud om efterværn. Kommunerne har i projektet blandt andet fået midler til kompetenceudvikling, afprøvning af nye efterværnsindsatser og udvikling af sagsbehandlingen.

PwC evaluerer omlægningen. Det omfatter blandt andet denne tværgående evaluering samt en opfølgende evaluering, som gennemføres i 2023, der følger op på de unge og de økonomiske perspektiver.

Kommunerne har i projektperioden fået proces- og implementeringsstøtte fra Socialstyrelsen, Implement Consulting Group og Socialt Udviklingscenter SUS. Processtøtten har både været målrettet de enkelte kommuner og de syv kommuner som et samlet partnerskab med fælles aktiviteter på tværs af kommunerne.

1.1 Evalueringsformål

Denne rapport præsenterer resultaterne af omlægningen af efterværnsindsatsen på tværs af de syv kommuner. Formålet med den tværgående evaluering af Projektet ”Investering i efterværn” er at få viden om erfaringen med og resultaterne af partnerskabskommunernes omlægning og styrkelse af efterværnsområdet. Herudover skal der med baggrund i erfaringer fra omlægningsprojekterne skabes viden om, hvad der karakteriserer efterværn af høj kvalitet.

¹ Servicelovens § 76 (LBK nr. 1270 af 24/10/2016).

² Med satspuljen for 2011-2014 blev der vedtaget en række initiativer i den såkaldte *Efterværnspakke*, og med satspuljen for 2015-2018 blev der afsat midler til initiativet *Efterværn og støtte til nuværende og tidligere anbragte børn og unge samt undersøgelse af efterværn*.

Det overordnede mål for projekt "Investering i efterværn" er, at de unge, som er i målgruppen for efterværn efter SEL § 76, skal **styrkes i overgangen** til et stabilt og selvstændigt voksenliv med uddannelse, beskæftigelse, egen bolig og socialt netværk.

For at kunne vurdere, om omlægningen afføder de forventede resultater, er der opstillet syv centrale mål: Tre mål på borgerniveau og fire mål på organisatorisk niveau. Formålet med evalueringen er således at belyse, om omlægningen har skabt de ønskede resultater, herunder om de syv opstillede mål er nået. Herudover belyser evalueringen de økonomiske perspektiver ved omlægningen. Målene er opsummeret i figuren nedenfor.

Figur 1. De opsatte mål i projektet

 Borger-niveau	 Organisations-niveau	 Økonomiske perspektiver
<i>Gør omlægningen en positiv forskel for de unge?</i>	<i>Bliver organisering, indsatser, kompetencer mv. styrket i omlægningsprocessen?</i>	<i>Hvilke økonomiske konsekvenser er forbundet med omlægningen af efterværnsindsatsen?</i>
Mål 1: Der er positiv progression i de unges udvikling på relevante resultatindikatorer sammenlignet med andre unge i målgruppen for efterværn. Mål 2: De unge oplever at blive inddraget og hørt i forbindelse med deres overgang fra barn til voksen Mål 3: Efterværn er blevet tilbudt alle unge, der tidligere har været anbragt eller haft en fast kontaktperson op til det 18. år	Mål 1: Kommunerne sætter mål for efterværnsindsatsen og løbende følger op på indsatsen i kommunerne i forhold til de enkelte unge, der får efterværn, og de unge der ikke får efterværn Mål 2: Kommunerne yder en særlig indsats for at motivere de unge, så de sikres den bedst mulige overgang til et selvstændigt voksenliv Mål 3: Kommunerne arbejder systematisk, målrettet og koordineret med efterværn. Mål 4: Kommunen har en tilbudsvifte med relevante efterværnsindsatser til de unge	Mål 1: Belysning af omkostningerne og de potentielle økonomiske gevinster forbundet med omlægningen af efterværnsindsatsen i partnerskabskommunerne. Mål 2: Bidrag til at udvikle Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

Til sammen vil den viden, der tilvejebringes i evalueringen, både kunne anvendes i udviklingen af tilgang, indsats og aktiviteter i efterværnsindsatsen og som input til beslutningsgrundlaget for det videre arbejde med efterværn i de syv partnerskabskommuner.

1.2 Tilgang og metode

Som nævnt er formålet med nærværende evaluering at vurdere, om omlægningen har skabt de ønskede resultater på borger- og organisatorisk niveau. Evalueringen er derfor gennemført som en målopfyldelsesevaluering, der har fokus på at belyse i hvilken grad, målene med omlægningen er opfyldt³. Denne evalueringstilgang er oplagt, idet der på forhånd er opsat tydelige mål for omlægningen. Evalueringen søger således ikke at undersøge, hvorvidt omlægningen har fundet sted, men om de opstillede mål er nået.

I evalueringen anvender vi en Mixed Methods tilgang med inddragelse af både kvalitative og kvantitative datakilder. Formålet med at vælge en mixed methods tilgang er at opnå forskellige men komplementære data på det samme emne og herigennem bedst muligt belyse de opstillede mål. Ved at vælge et trianguleringsdesign kombineres fordele ved de kvalitative metoder med fordele ved de kvantitative metoder. Samtidig kompenseres der for svaghederne ved de forskellige kvalitative metoder ved at anvende kvantitative metoder og omvendt⁴. Herigennem sikres, at målopfyldelsen belyses fra forskellige perspektiver, hvilket muliggør en nuanceret og alsidig vurdering af de opstillede mål og en høj validitet i undersøgelsen.

Den tværgående evaluering er gennemført på et tidspunkt, hvor omlægningen havde været i gang i 14 måneder og et år inden projektets afslutning. Formålet med at gennemføre den afsluttende måling på dette tidspunkt er at give kommunerne et oplyst grundlag for at træffe beslutninger om det videre arbejde med efterværn. Det har derfor fra starten af projektet været klart, at omlægningen på dette tidspunkt sandsynligvis ikke har haft så stor effekt endnu. I vurderingen af resultaterne – både for de unge og på organisatorisk niveau – skal der således tages højde for den korte periode, som omlægningen har været i gang. Data for de unges beskæftigelses- og selvforsørgelsesstatus er dog opgjort i august 2020, da dette ved analysens gennemførelse var det senest tilgængelige data.

For at sandsynliggøre, at resultaterne for de unge i partnerskabskommunerne kan tilskrives den om lagte efterværnsindsats, sammenlignes udviklingen hos de unge i partnerskabskommunerne med udviklingen hos de unge, som har modtaget efterværn i andre kommuner i samme periode. For at tage højde for forskelle mellem de to grupper anvendes forskellige statistiske metoder blandt andet Propensity Score Matching (se nærmere beskrivelse i bilaget "Datagrundlag og metode")⁵.

Denne evaluering bygger på et omfattende datagrundlag med en række forskellige kvalitative og kvantitative datakilder, som er indsamlet i løbet af projektperioden. Disse omfatter:

- **Løbende registreringer** af de unge, som modtager efterværn, hvilke indsatses de modtager, samt hvor længe deres indsats varer og de supplerende indsatses, som de unge i efterværn modtager. Registreringerne er opdateret månedligt.
- **Spørgeskemaundersøgelse** udført blandt unge, der har modtaget efterværn i perioden og blandt medarbejdere, der arbejder med efterværn, herunder sagsbehandlere og udførende medarbejdere. Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført tre gange i perioden, ved projektets opstart, midtvejs og afslutningsvis.
- **Selvevaluering** med refleksioner omkring efterværnsindsatsen fra hver kommune. Selvevalueringen er udfyldt tre gange i projektperioden, ved projektets opstart, midtvejs og afslutningsvis.

³ Krogstrup, Hanne Kathrine (2011): Kampen om evidens – resultatmålinger, effektevaluering og evidens. København: Hans Reitzels Forlag
⁴ Creswell, John W. (2006): Choosing a mixed methods design. Kapitel 4 i bogen "Designing and conducting mixed methods research." Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publ.

⁵ Bilag 2 "Datagrundlag og metode" s. 20-21

- **Systematisk gennemgang af efterværnssager** fra hver kommune, herunder med Machine Learning. Der er gennemført både en manuel gennemgang af sagerne og en gennemgang med anvendelse af Machine Learning. Dette er sket to gange i projektperioden, midtvejs og afslutningsvis.
- Dybdegående **interviews**, der belyser de forskellige gruppers oplevelse af arbejdet med og resultaterne af omlægningen. Disse er gennemført to gange i projektperioden – i forbindelse med midtvejsevalueringen og den afsluttende evaluering. Der er gennemført interview med:
 - Unge i efterværn og i målgruppen for efterværn
 - Ledere, der er involveret i omlægningen af efterværn
 - Medarbejdere, herunder sagsbehandlere og udførende medarbejdere, som er involveret i omlægningen af efterværn
 - Samarbejdspartnere, som er i berøring med omlægningen af efterværn.
- Herudover **interview** med unge, som har oplevet betydelig progression i forløbet med henblik på at identificere virksomme mekanismer i deres efterværnsindsats. Disse interviews er gennemført i forbindelse med den afsluttende evaluering.
- Data vedrørende **udgifter til efterværnsindsatsen** før og efter omlægningen. Udgifterne er indsamlet to gange i projektperioden, midtvejs og ved projektets afslutning.
- Desuden anvendes **registerdata** vedrørende de unges: Beskæftigelse og uddannelse, sociale indsatser, sundhed, kriminalitet og misbrug. Registerdata er anvendt i forbindelse med den afsluttende evaluering.

Datakilder og metode uddybes nærmere i rapportens bilag 2, "Datagrundlag og metode".

PwC gennemfører i 2023 en opfølgende evaluering, som specifikt har fokus på, hvordan det er gået de unge fem år efter projektets start, og hvad dette har betydet for kommunernes udgifter og gevinster forbundet med omlægningen. Den opfølgende evaluering muliggør således at følge de langsigtede resultater af omlægningen.

1.3 Læsevejledning

Den tværgående evaluering indeholder syv kapitler, som hver bidrager til at belyse de syv mål. Sidst i rapporten fremgår to bilag:

Kapitel 2 Resumé: Dette kapitel opsummerer de væsentligste pointer fra evalueringen.

Kapitel 3 De organisatoriske resultater: Her belyses de fire mål, som er opstillet for projektet på organisationsniveau, herunder at kommunen yder en særlig indsats for at motivere de unge, at kommunen sætter mål og følger op, at kommunen har en tilbudsvifte med relevante efterværnsindsatser, samt at kommunen arbejder systematisk, målrettet og koordineret. Særlig god praksis i de syv kommuner er også beskrevet i grå bokse, som fremgår relevante steder i kapitlet.

Kapitel 4 Resultater for de unge: I dette kapitel belyses de tre mål, som er opstillet for projektet på borgerniveau, herunder at efterværn bliver tilbudt alle unge i målgruppen, at de unge bliver inddraget og hørt, samt at der er positiv progression i de unges udvikling. Der præsenteres ligeledes en karakteristik af de unge i efterværn. Der er i projektet identificeret en række virksomme mekanismer, som er identificeret i dialog med unge, som har opnået særligt gode resultater i efterværnsforløbet. De virksomme mekanismer præsenteres i bokse relevante steder i kapitlet.

Kapitel 5 Økonomiske perspektiver: Kapitlet giver et overblik over udgifter forbundet med efterværnsindsatsen i projektperioden. Udgifterne for projektperioden sammenlignes med udgifterne til efterværn i perioden op til (2015-2017). Herudover er der for at belyse de budgetøkonomiske konsekvenser af omlægningen over tid, foretaget en sømberegning.

I et særskilt bilagsdokument indgår:

Bilag 1 De syv partnerskabsprojekter: Bilaget giver en kort introduktion til hvert af de syv projekter.

Bilag 2 Datagrundlag og metode: Omfatter en beskrivelse af datagrundlaget for evalueringen og den anvendte metode.

Bilag 3 Dataindsamling. Præsenterer spørgeskemaer til henholdsvis unge og medarbejdere.

2 Resumé

På opdrag af Socialstyrelsen og som en del af satspuljen 2017 har PwC gennemført en tværgående evaluering af syv kommuners omlægning af efterværnsindsatsen i Projekt "Investering i efterværn". Efterværn er den støtte, der efter Servicelovens bestemmelser kan gives til unge, som har været anbragt eller har haft en fast kontaktperson indtil det fyldte 18. år.

Det overordnede formål med den tværgående evaluering er at skabe viden om erfaringen med og resultaterne af de syv partnerskabskommuners omlægning og styrkelse af efterværnsområdet.

Der er i projektet fastsat syv mål, som evalueres – fire mål på organisatorisk niveau og tre mål på borgerniveau. Målene fremgår nedenfor:

Organisatorisk niveau:

1. Kommunen yder en særlig indsats for at motivere de unge, så de sikres den bedst mulige overgang til et selvstændigt voksenliv
2. Kommunerne sætter mål for efterværnsindsatsen og følger løbende op på indsatsen i forhold til de enkelte unge, der får efterværn og de unge, der ikke får efterværn
3. Kommunerne har en tilbudsvifte med relevante efterværnsindsatser til de unge
4. Kommunerne arbejder systematisk, målrettet og koordineret med efterværn

Borgerniveau:

1. Efterværn bliver tilbudt alle unge i målgruppen
2. De unge oplever at blive inddraget og hørt i forbindelse med deres overgang fra barn til voksen
3. Der er en positiv progression i de unges udvikling

Evalueringen er gennemført som en målopfyldelsesevaluering, der har fokus på at belyse, i hvilken grad de opstillede mål for omlægningen er opfyldt. Herudover belyser evalueringen de økonomiske perspektiver af omlægningen.

2.1.1 Grundlaget for evalueringen

Der er i evalueringen anvendt en Mixed Methods-tilgang, hvor en række kvalitative og kvantitative datakilder inddrages for at opnå komplementære data på det samme emne og herigennem belyse de opstillede mål så nuanceret som muligt.

Datagrundlaget for evalueringen er omfattende og rummer blandt andet interviews med ledere, medarbejdere, samarbejdspartnere og unge i efterværn, survey blandt unge, som belyser de unges oplevelser af indsatsen, og en række resultater for de unge samt survey blandt medarbejdere. Herudover er der i forbindelse med evalueringen foretaget gennemgang af mere end 200 efterværnssager, ligesom der indgår data om kommunernes udgifter forbundet med efterværnsindsatsen og registerdata om de unges uddannelse, beskæftigelse, selvforsørgelse, diagnoser m.v. Til sammen er de mange datakilder med til at belyse de opstillede mål fra forskellige perspektiver.

2.2 Organisatoriske mål

I projektet har kommunerne omlagt efterværnsindsatsen med mange forskellige tiltag. Der er dog en række fællestræk, som går på tværs af flere eller alle de syv kommuner. Flere kommuner har *omorganiseret* arbejdet med efterværn, så der er etableret en mere samlet enhed, som varetager efterværnssager og andre ungesager. Der er også iværksat tiltag med henblik på at styrke det *tværgående samarbejde*, herunder blandt andet oprettet enheder med kombinerede myndigheds- og udførerfunktioner.

Også *tilbudsviften* er blevet udviklet med nye klubtilbud, individuelle tilbud, forløb for de unge og en tættere kobling til frivillige tilbud i kommunen. Kommunerne har i omlægningen haft fokus på at styrke *inddragelsen af de unge*, både i sagsbehandlingen og i udviklingen af nye indsatser m.m. Der er også blevet introduceret *nye faglige redskaber, metoder og tilgange*, ligesom der er gennemført kompetenceudvikling. Herudover er både *relations- og motivationsarbejdet* styrket, og der er arbejdet med *hyppigere og styrket opfølgning* på de unge – både unge, som er i efterværn, og unge, som takker nej til efterværn.

I det følgende opsummeres hovedpointerne fra evalueringen af de fire organisatoriske mål.

Klare processer og systematisk arbejde med motivation er afgørende

De syv kommuner har alle arbejdet med at styrke de unges motivation, fx ved at involvere de unge i beslutningen om efterværn tidligt, ved at inddrage den unge tydeligere i sagsbehandlingen og tilrettelæggelsen af indsatsen samt ved at anvende recovery-orienterede tilgange.

Medarbejderne oplever jf. deres survey-besvarelser, at projektet har styrket deres kompetencer og givet dem relevante metoder til at motivere de unge til at modtage og fastholde efterværn. Særligt de kommuner, som har implementeret klare processer for, hvornår efterværn introduceres, og som har arbejdet systematisk med det motiverende arbejde, har opnået gode resultater.

De unge giver i interviewene udtryk for, at det særligt er relationen til sagsbehandleren og kontaktpersonen, som er afgørende for deres motivation, men også medarbejdernes evne til at inddrage dem og tro på dem.

Styrket opfølgning men stadig rum for forbedring

Kommunerne har arbejdet med at sætte mål og følge op på efterværnsindsatsen, fx ved at inddrage de unge i udarbejdelsen af handleplaner samt ved løbende dialog med de unge og systematisk opfølgning.

Medarbejderne giver i survey udtryk for, at de oplever, at rammer og retningslinjer for udarbejdelse af mål og inddragelsen af de unge er blevet tydeligere. De unge oplever også jf. survey-besvarelserne, at de har indflydelse på målene, og at målene er relevante for dem. Sagsgennemgangen viser desuden, at kommunernes arbejde med at sætte mål og følge op er forbedret i løbet af projektperioden: Målene er i højere grad operationelle og individuelle, flere handleplaner formuleres i et borgerrettet sprog, og de unges ønsker er i højere grad synlige i målene.

Sagsgennemgangen og interview med medarbejdere viser dog også, at der stadig er potentiale for at formulere handleplanerne i et mere borgerrettet sprog og synliggøre de unges ønsker endnu mere samt at sikre involvering af de unge uanset de unges motivation eller kognitive niveau. De kommuner, der er nået længst i arbejdet med at sætte mål og følge op, har implementeret værktøjer som jeg-handleplaner og koordineringskort, sat fokus på inddragelse af de unge på temadage og udarbejdet klare beskrivelser for processen for udarbejdelse af og opfølgning på mål.

Survey-besvarelser af og interview med sagsbehandlere viser, at nogle kommuner har klare procedurer for opfølgningen på unge, som takker nej til efterværn, mens andre ikke har etableret faste arbejdsgange for dette. Det skyldes dog også, at kommunerne generelt ikke oplever, at de unge takker nej, og derfor i praksis ikke oplever dette behov.

Tilbudsvifte med relevante efterværnsindsatser

Der er i projektperioden også blevet arbejdet med at udvikle en relevant tilbudsvifte. Kommunerne har blandt andet oprettet nye tilbud og forløb samt arbejdet på at skabe en tættere kobling til civilsamfundet.

På tværs af efterværnsindsatser er kontaktperson den hyppigste efterværnsforanstaltning – to tredjedel af de unge i efterværn i partnerskabskommunerne har en kontaktperson. Knap hver fjerde er i fortsat

anbringelse, mens hver tiende både er anbragt og har en kontaktperson. Knap en tredjedel af de unge modtager også øvrige efterværnsindsatser, herunder fx gruppeforløb, individuelt forløb, økonomisk bistand m.v.

Der er i projektperioden udviklet flere nye indsatser – herunder gruppetilbud – i de syv kommuner, og de unge vurderer generelt i survey-besvarelsene, at indsatsen er relevant og hjælper dem. De unge lægger i interviewene også vægt på, at de har fået mulighed for mere stabile og stærke voksenrelationer i projektet. En del kommuner har haft udfordringer med at få tilstrækkelig tilslutning til deres gruppetilbud.

Mange forskellige løsninger kan skabe bedre koordination

Kommunerne har alle arbejdet med at skabe bedre koordination og systematik i arbejdet med efterværn. I nogle kommuner er der etableret et team eller enhed, som varetager de unges sagsbehandling på tværs af områder, mens der i andre kommuner er implementeret metoder og redskaber til at understøtte sammenhæng i indsatserne.

I interviewene giver medarbejderne udtryk for, at der både er fordele og ulemper ved de forskellige organiseringer og arbejdsgange. Det kræver fx ressourcer – opkvalificering, tid og reduktion af sagsstamme – hvis sagsbehandleren skal varetage en kombineret rolle eller flere lovkomplekser. Omvendt er fordelene, at den unge har én gennemgående person, og at aktørerne sidder tæt på hinanden.

Medarbejderne oplever generelt jf. survey-besvarelsene, at de i løbet af projektperioden har arbejdet mere systematisk, målrettet og koordineret med efterværn.

Koordinationen ses ikke altid tydeligt i sagerne, hvilket dog i praksis kan skyldes, at de tværgående enheder mindsker behovet for involvering af andre aktører. Herudover giver de udførende medarbejdere i interviewene udtryk for, at der fortsat er potentiale for at styrke samarbejdet med de udførende medarbejdere yderligere.

Efterværn af særlig god kvalitet

Samlet set viser evalueringen, at kommunerne har arbejdet fokuseret i projektperioden og har opnået resultater i forhold til alle fire mål.

Kommunerne har valgt forskellige løsninger, og det afspejles i resultaterne, hvor der for hvert mål kan identificeres løsninger, som virker særligt godt. Opsamlende peger den organisatoriske evaluering af de syv kommuners projekter på, at efterværn af særlig høj kvalitet indebærer:

- At der sker en tidlig og systematisk involvering af de unge i forhold til at motivere og sikre klarhed om muligheder i god tid, inden den unge fylder 18 år
- At der sker en tæt koordination af den unges indsatser og mål på tværs af afdelinger
- At de unge inddrages aktivt i tilrettelæggelsen af efterværnet og udarbejdelsen af handleplanen, så det sikres, at den unge kan tage ejerskab for handleplanen og forløbet
- At tilbudsviften udvikles løbende med inddragelse af de unge, og at tilbuddene opleves relevante og meningsfulde af de unge
- At der følges løbende op på målene i handleplanen, de unges behov og indsatsens relevans.

2.3 Mål på borgerniveau

I det følgende opsummeres hovedpointerne fra evalueringen af de tre mål for de unge. Indledningsvis opsummeres karakteristika ved de unge i efterværn i partnerskabskommunerne.

Kun mindre forskelle mellem unge i partnerskabskommunerne og øvrige kommuner

De unge, som modtager efterværn i partnerskabskommunerne, lignede overordnet de unge i efterværn i de øvrige kommuner ved projektets begyndelse. De unge lignede således hinanden i forhold til køn,

sundhed, foranstaltning op til det 18. år, efterværnsindsats, samt hvorvidt de var i beskæftigelse. Der var dog også forskelle på de to grupper. Således var de unge i partnerskabskommunerne lidt ældre end de unge i de øvrige kommuner, lidt færre havde en psykiatrisk diagnose, og en mindre andel af de unge i partnerskabskommunerne havde påbegyndt en uddannelse over grundskoleniveau, mens en større andel havde gennemført en uddannelse over grundskoleniveau.

En større andel modtager efterværn – dog ikke alle

Kommunerne har i projektperioden arbejdet med at tilbyde alle unge i målgruppen efterværn, blandt andet ved at informere de unge i personkredsen om efterværn tidligt og helt ned til 15-års-alderen og ved at arbejde målrettet på at give de unge viden om efterværn, motivere de unge og opbygge relationer til de unge op til, at de unge fylder 18 år.

Kommunerne oplever selv, at de i projektperioden har tilbudt efterværn til en bredere gruppe, og at meget få takker nej til efterværn. Dette kommer til udtryk i interviews med både sagsbehandlere, ledere og udførende medarbejdere. Ser man på de unge i personkredsen, der er blevet 18 år i projektperioden, viser registerdata da også, at en større andel af de unge i personkredsen i partnerskabskommunerne, modtager efterværn (70 pct.) sammenlignet med de øvrige kommuner (53 pct.). Andelen af unge i personkredsen, som modtager en efterværnsindsats, varierer meget både i partnerskabskommunerne, hvor andelen varierer fra 48 til 87 pct., og i landets øvrige kommuner, hvor andelen varierer fra 17 til 81 pct. Andelen af unge i partnerskabskommunerne, som modtager efterværn, er større blandt unge, som har haft en kontaktperson op til det 18. år (71 pct.) sammenlignet med unge, som har været anbragt op til det 18. år (68 pct.).

De unge oplever at blive hørt og inddraget

Kommunerne har arbejdet med at lytte til og inddrage de unge ved blandt andet at implementere recovery-orienterede metoder som LØFT og det dobbelte blik. De har også implementeret arbejdsgange og værktøjer, som sikrer systematisk inddragelse af de unge både i sagsbehandlingen og i tilrettelæggelsen af indsatsen. Herudover har nogle kommuner systematiseret inddragelsen af de unges stemme ved at oprette ungepaneler.

De unge giver i både interviews og survey udtryk for, at de generelt oplever, at de bliver inddraget og lyttet til, og at den hjælp og støtte, de får, passer til deres ønsker og behov. Medarbejderne giver ligeledes både i interview og besvarelse af survey udtryk for, at de oplever, at de unge har indflydelse på, hvilken efterværnsindsats de får, og at de kan tilrettelægge indsatsen efter de unges ønsker og behov.

Der er dog stadig potentiale for at styrke inddragelsen af de unge yderligere – særligt i sagsbehandlingen, hvor de unges ønsker fx kan blive tydeligere.

Positiv progression på mange parametre

Det sidste mål for de unge handler om, at de unge oplever en positiv progression på en række resultatomål sammenlignet med andre unge i personkredsen for efterværn. Resultatmålene belyser de unges netværk, trivsel, ensomhed, livsmestring, selvskade, hjemløshed, samt hvorvidt de er i uddannelse og beskæftigelse og er selvforsørgende.

De unge har på stort set alle resultatindikatorer udviklet sig i en positiv retning. De unges besvarelser af survey viser således, at de unge i løbet af projektperioden har udviklet sig positivt i forhold til selvskade, livsmestring, netværk, misbrug, trivsel og ensomhed.

Omlægningen ser ydermere ud til at have rykket de unge, som modtager efterværn i partnerskabskommunerne, relativt mere end unge, som modtager efterværn i øvrige kommuner. Det viser analysen af registerdata. Mest tydeligt ses det i forhold til påbegyndt uddannelse, mens det for gennemført uddan-

nelse og beskæftigelse endnu er for tidligt at sige noget om effekten af omlægningen. I forhold til selvforsørgelse ses der en begrænset negativ effekt, men også her er det for tidligt at sige noget endeligt om konsekvensen af omlægningen.

Evalueringen belyser ved inddragelse af de unges besvarelser af survey og registerdata, om der er sammenhæng mellem de unges udvikling i forhold til trivsel, livsmestring og netværk, og hvorvidt de påbegynder og gennemfører en uddannelse og kommer i beskæftigelse. Der ses ikke en klar sammenhæng mellem disse faktorer. Der ses dog en sammenhæng mellem ensomhed og påbegyndt uddannelse.

Inddragelsen af de unges ønsker i handleplanen ser ud til at have en signifikant positiv betydning for, om de unge påbegynder en ungdomsuddannelse. Omvendt ses der ikke en klar sammenhæng mellem de unges påbegyndelse af uddannelse, og hvorvidt de oplever, at deres sagsbehandler lytter til dem og oplever, at målene er relevante for dem.

2.3.1 Andelen af anbringelser er afgørende for udgifter til efterværn

For at belyse de økonomiske perspektiver af omlægningen er udgifterne i projektperioden sammenholdt med udgifterne i perioden op til omlægningen. Udgifterne til den omlagte efterværnsindsats har været lidt lavere end efterværnsindsatsen i perioden op til omlægningen. Dette skyldes dog primært, at der har været en mindre andel anbringelser i projektperioden.

Ser man bort fra anbringelserne, har udgifterne til den omlagte efterværnsindsats været lidt højere end i perioden op til omlægningen. Dette hænger blandt andet sammen med, at tilbudsviften er blevet udvidet, og at der er blevet investeret i kompetenceudvikling.

Som tidligere nævnt har omlægningen også vist en række positive resultater for de unge, som vil være en økonomisk gevinst for kommunerne og for det offentlige generelt. SØM-beregningen viser et positivt nettoresultat af omlægningen for kommunerne. Hovedparten af nettoresultatet skyldes dog højere omkostninger til fortsatte anbringelser i efterværnsindsatsen i perioden forud for omlægningen. Kommunerne har således efter iværksættelsen af efterværnsprojektet i mindre grad anvendt fortsatte anbringelser i forbindelse med efterværn. Hvis man tager højde for forskelle i andelen af anbragte unge, er der et positivt nettoresultat for omlægningen på mellem 3,4 mio. kr. og 10,1 mio. kr.

3 De organisatoriske resultater

Hensigten med en omlægning af efterværnet er blandt andet at ændre kommunens tilgang til de unge, de konkrete arbejdsgange i forbindelse med sagsbehandlingen m.m. De organisatoriske elementer er således centrale i projektet.

Der er opstillet fire organisatoriske mål for projektet om investering i efterværn, herunder:

- Kommunen yder en særlig indsats for at motivere de unge, så de sikres den bedst mulige overgang til et selvstændigt voksenliv
- Kommunerne sætter mål for efterværnsindsatsen og følger løbende op på indsatsen i forhold til de enkelte unge, der får efterværn og de unge, der ikke får efterværn
- Kommunerne har en tilbudsvifte med relevante efterværnsindsatser til de unge
- Kommunerne arbejder systematisk, målrettet og koordineret med efterværn.

Denne del af evalueringen skal således belyse, hvorvidt kommunernes organisering, indsatser, kompetencer m.v. styrkes i omlægningsprocessen.

I dette kapitel beskrives derfor de organisatoriske resultater, som kommunerne har opnået i forhold til målene i projektperioden frem til tidspunktet for den afsluttende måling (perioden fra november 2018 til januar 2020).

Først introduceres de organisatoriske elementer, som kommunerne har arbejdet med på tværs af de syv kommuners omlægningsprojekter. Herefter belyses resultaterne for hvert af de fire organisatoriske mål, som er opstillet for projektet, særskilt. I kapitlet inddrages blandt andet medarbejdernes besvarelser af spørgeskemaet. I den forbindelse skal det nævnes, at midtvejsmålingen ikke er medtaget i figurerne, da svarene på stort set alle spørgsmål stemmer overens med den overordnede tendens fra start-til slutmålingen. Hvor dette ikke er tilfældet, er det fremhævet i teksten.

Casebeskrivelser med gode praksiseksempler

Kommunerne har alle i forbindelse med omlægningen implementeret forskellige organisatoriske tiltag, herunder har de etableret nye organisatoriske enheder, de har implementeret inddragende metoder og tilgange, de har udviklet nye tilbud til de unge og implementeret arbejdsgange og procedurer. De organisatoriske tiltag har forskellig karakter og er implementeret på forskellige måde i kommunerne. I dette kapitel fremhæves særligt gode eksempler på organisatoriske tiltag fra de syv kommuner i små casebeskrivelser. Casebeskrivelserne er fremhævet i grå bokse, som fremgår relevante steder i kapitlet.

3.1 De organisatoriske elementer i projekterne

I forbindelse med projektet har de syv kommuner foretaget en række organisatoriske ændringer på efterværnsområdet. Ændringerne spænder bredt fra ændring af organiseringen til oprettelse af nye tilbud og kompetenceudvikling. Der er dog en række fællestræk, som går på tværs af de syv kommuner. Disse elementer er opsummeret nedenfor.

Figur 2. De organisatoriske elementer i projekterne

De organisatoriske elementer er opsummeret i figuren ovenfor og uddybes nedenfor.

Organisering

Stort set alle kommunerne har i forbindelse med projektet i større eller mindre grad ændret organisationen omkring arbejdet med efterværn, enten ved oprettelse af en efterværnsenhed eller ved etablering af tværgående teams.

I fem kommuner er der etableret et *samlet team eller en enhed*, der varetager efterværnssagerne og andre ungesager. Rådgiverne i efterværnsenheden varetager sagsbehandling både i forhold til efterværn og øvrige ydelser og indsatser til de unge, herunder LAS og LAB. Herudover er der typisk koblet andre relevante fagligheder på, fx UU-vejleder, psykolog m.v. Hensigten med én samlet enhed er at skabe en større grad af koordination og øget samarbejde, samt at de unge oplever en enklere indgang. I projektperioden har alle landets kommuner implementeret den sammenhængende kommunale ungeindsats (KUI) på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialområdet for unge under 25 år uden en ungdomsuddannelse. KUI er i flere af kommunerne placeret i efterværnsenhederne. I én kommune er der desuden ansat en *efterværnskonsulent*, som tilbyder supervision og konsulentbistand til rådgiverne omkring efterværnssagerne.

Styrkelse af det tværgående samarbejde

Alle kommuner har iværksat tiltag med henblik på at styrke det tværgående samarbejde. I nogle kommuner er der afholdt *kurser*, hvor fokus har været på det tværgående samarbejde. I andre kommuner er der implementeret konkrete *metoder og redskaber*, fx Samarbejdsmodellen og Én samlet plan, som har til formål at skabe større sammenhæng og en helhedsorienteret indsats for den unge og på den måde lette overgange mellem forvaltninger og enheder og styrke samarbejdet på tværs af Jobcenter, KUI, voksenområdet og udførerne.

Fem kommuner arbejder med en *kombineret myndigheds- og udførerfunktion*, hvor sagsbehandleren typisk også varetager en rolle som kontaktperson. Både funktionens titel og det specifikke indhold varierer på tværs af kommuner, men hensigten er den samme, nemlig at sikre en stabil relation til den unge, samt sikre at den unge har én indgang og derigennem oplever større sammenhæng i indsatsen.

Udvidelse af tilbudsviften

Stort set alle kommunerne har i forbindelse med projektet udvidet tilbudsviften med et eller flere tilbud. De konkrete ændringer i tilbudsviften varierer på tværs af kommuner, men fællestrækkene er opsummeret nedenfor:

- Fem kommuner har arbejdet med at udvikle *klubtilbud*, hvor de unge kan komme og deltage i forskellige aktiviteter sammen, herunder madaftener, pige grupper, lektiegrupper, fysiske aktiviteter, gruppeforløb m.v.
- Der er i tre kommuner etableret *individuelle tilbud* målrettet enkelte unge om fx psykologsamtaler, behandlingsture og CTI-forløb.
- Der er herudover etableret særlige *forløb* for de unge i *tre* kommuner, fx udviklingsforløb, hvor der arbejdes med intensiv botræning, eller gruppeforløb mod ensomhed, hvor der arbejdes med at etablere fællesskaber og netværk for den unge.
- Tre kommuner har arbejdet på at etablere en tættere kobling til de *frivillige tilbud* i kommunen, enten ved involvering af frivillige medarbejdere i aktiviteter, ved at henvise til tilbud hos frivillige og synliggøre de unges muligheder på nye måder fx via en elektronisk oversigt over aktuelle tilbud til målgruppen (Unge GPS'en) eller ved etablering af en frivillighedskoordinator, der kan fungere som bindeled mellem de unge og tilbud i civilsamfundet.

I enkelte kommuner er tilbud udgået af projektet efter aftale med Socialstyrelsen, fordi de blev vurderet mindre relevante i praksis, eller fordi målgruppen ikke har været stor nok. Det drejer sig blandt andet om Chilled gruppeforløb – et behandlingsprogram til unge, som lider af angst – og Min Vej, som er en indsats med fokus på personlig udvikling på vejen mod uddannelse.

Ungeinddragelse

Alle kommuner har arbejdet med at styrke det inddragende arbejde af de unge både i forbindelse med målarbejdet og handleplaner men også i udviklingen af kommunens tilbud. Fire kommuner har nedsat konkrete *ungepaneler*, *ungeråd* eller *-bestyrelser*, hvor de unges stemme systematisk inddrages med henblik på at inkludere de unges perspektiv og sikre, at tilbud og indsatser matcher de unges behov.

Faglige redskaber og kompetenceudvikling

De syv kommuner har alle introduceret nye faglige redskaber, metoder og tilgange, og medarbejdere har i flere kommuner modtaget kompetenceudvikling.

Kommunerne har i den forbindelse implementeret inddragende og recovery-orienterede tilgange i motivationsarbejdet, fx den motiverende samtale (MI), Den Løsningsfokuserede Tilgang, LØFT og Det dobbelte blik, hvor der er et balanceret fokus på både de unges ressourcer og udfordringer.

Styrket relations- og motivationsarbejde

Kommunerne har i løbet af projektperioden styrket motivationsarbejdet blandt andet ved at oplyse og motivere de unge allerede fra det 15. år, ved at anvende recovery-orienterede tilgange, en højere grad af inddragelse og hyppigere opfølgning.

Kommunerne har arbejdet målrettet med relationsarbejdet med fokus på at sikre en god relation til den unge, understøtte inddragelse, motivation og ejerskab til den unges egen sag.

Hyppigere og styrket opfølgning

Fire kommuner har arbejdet med en hyppigere kontakt til de unge, enten med en bestemt kadence eller mere håndholdt i forhold til den enkelte unge. Her kan sagsbehandleren følge op på den unges udvikling og trivsel, få en føling med den unges situation og løbende udvikling. Foruden en hyppigere kontakt har nogle kommuner arbejdet mere generelt med at styrke opfølgningen ved fx at opkvalificere medarbejdere og styrke systematikken i opfølgningen, fx ved at benytte samtale- og progressionsredskaber i opfølgningsarbejdet.

Opfølgning på unge, som takker nej

Der er i seks af kommunerne sat fokus på opfølgningen på unge, som takker nej til efterværn. Nogle kommuner har indført en fast kadence for kontakten til de unge. Andre kommuner tilbyder de unge en efterværnsguide, som sikrer dem en hurtig adgang til kommunen og en nem etablering af efterværnet, hvis det bliver relevant. En kommune tilbyder de unge et efterværnsbevis, der tydeliggør, at de unge har mulighed for at vende tilbage, hvis de får behov for det.

I det følgende behandles de fire organisatoriske mål i projektet særskilt med inddragelse af relevante kilder. Kapitlet afsluttes med en samlet opsamling på de fire organisatoriske mål.

3.2 Kommunerne yder en særlig indsats for at motivere de unge

Et af de organisatoriske mål for efterværnsprojektet er, at ”kommunen yder en særlig indsats for at motivere de unge, så de sikres den bedst mulige overgang til et selvstændigt voksenliv”.

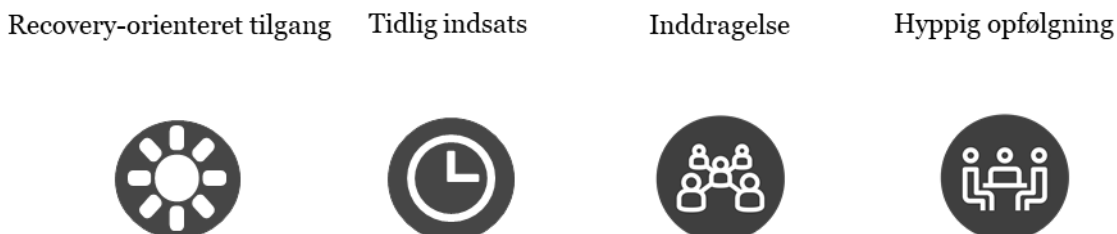
I forbindelse med evalueringen har vi dels set nærmere på, hvilke tiltag kommunerne har iværksat med henblik på at motivere de unge, samt hvorvidt henholdsvis de unge og medarbejderne oplever, at denne indsats lykkes.

3.2.1 Kommunernes indsats for at motivere de unge

De syv kommuner har alle på forskellig vis arbejdet med at motivere de unge. I flere kommuner starter motivationsarbejdet, før den unge fylder 18 år – i nogle kommuner fra den unge fylder 15 år. Motivationsarbejdet består blandt andet i tidligt at introducere den unge for muligheden for at få efterværn og gøre den unge bekendt med medarbejdere fra efterværnsteamet ved, at medarbejderne fra efterværnsområdet deltager på relevante møder, allerede før den unge fylder 18 år.

Kommunerne arbejder også med at styrke inddragelsen af de unge i efterværnsarbejdet. Dette gælder både inddragelsen af den unge i opstillingen af mål, at sikre at den unge får information om og er inddraget i tilrettelæggelsen af efterværnet samt er tilstrækkeligt informeret om mulighederne i efterværn.

Figur 3. Centrale elementer i det motiverende arbejde

Også hyppig opfølgning og løbende kontakt til de unge er centralt for motivationsarbejdet i kommunerne. Herigennem sikres blandt andet, at der er en hyppig dialog om de unges trivsel og mulighed for at justere indsatsen løbende.

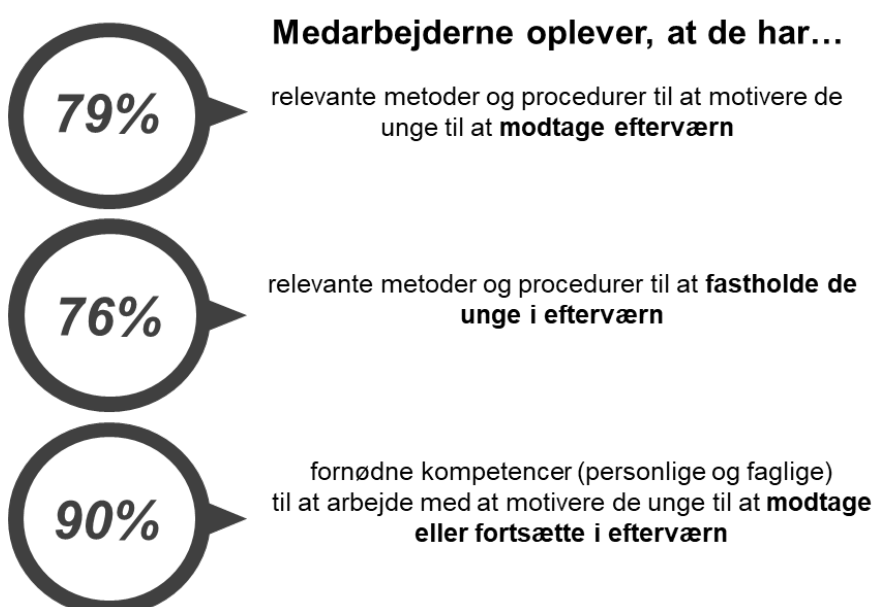
Flere af kommunerne anvender recovery-orienterede tilgange i motivationsarbejdet, herunder fx den motiverende samtale (MI), Den Løsningsfokuserede Tilgang, LØFT og Det dobbelte blik, hvor fokus både rettes på de unges ressourcer og udfordringer. Andre metoder, som kommunerne anvender i det motiverende arbejde, er blandt andet Signs of Safety, koordinationskort, principper i relationel koordinering, SMART-mål og FIT-inspirerede progressionsværktøjer.

Dette understøttes af medarbejdernes oplevelser, hvor langt hovedparten oplever, at de har relevante metoder og procedurer til at motivere de unge til at modtage og fastholde efterværn, jf. figuren til højre.

Projektet har samlet set i høj grad styrket det motiverende arbejde. To tredjedele af sagsbehandlere og de udførende medarbejdere er enige i, at projektet har styrket deres kompetencer i forhold til at motivere de unge til at modtage og fastholde efterværn.

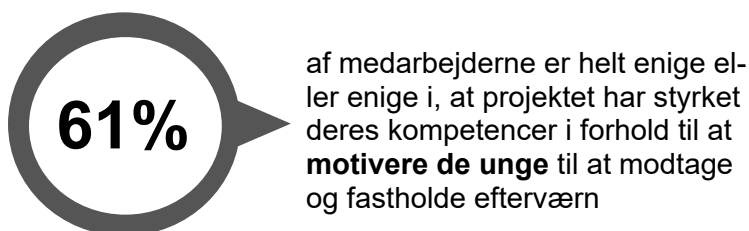
Kommunerne har generelt haft stort fokus på dette element i indsatsen, og langt de fleste kommuner har også styrket praksis betydeligt i projektperioden. Det ses også, at de kommuner, som fx har arbej-

Figur 4. Medarbejdernes vurdering af det motiverende arbejde

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt medarbejdere ifm. den afsluttende evaluering (n=129, Kun myndighed: n=51.)

Note: Disse spørgsmål er kun stillet ved den afsluttende måling. Figuren viser, andelen af medarbejdere hhv. sagsbehandlere, som har erklæret sig helt eller delvist enige i udsagnet.

det med at implementere klare processer for, hvornår efterværn introduceres, eller arbejder systematisk med motiverende metoder, har opnået bedre resultater end de kommuner, som blot har styrket fokus.

3.2.2 De unges perspektiv på det motiverende arbejde

I interviewene lægger de unge særligt vægt på *relationen* til både deres sagsbehandler og kontaktperson som afgørende for deres motivation til både at tage i mod og forblive i efterværnet.

Flere af de unge fremhæver, at medarbejdernes evne til at inddrage dem og tro på dem, motiverer dem. De unge nævner dog også, at formålet med efterværn samt muligheder og tilbud forbundet med indsatsen med fordel kan gøres tydeligere.

”Man står oppe på en bakke og går stille og roligt ned med en konsulent. Hvis man mister personen, så falder man ned ad bakken. Man tager et skridt ad gangen. Har man nogle problemer, så får man hjælp til at løse dem.”

Ung i efterværn

”Det har været godt med den kompetente medarbejder, der har været i min verden, som hverken mine forældre eller andre familiemedlemmer har kunnet bringe ind.”

Ung i efterværn

3.3 Kommunerne sætter mål for efterværnsindsatsen og følger op

Det andet organisatoriske mål for efterværnsprojektet er, at ”kommunerne sætter mål for efterværnsindsatsen og løbende følger op på indsatsen i forhold til de enkelte unge, der får efterværn og de unge, der ikke får efterværn.”

Evalueringen belyser her både, hvordan kommunerne har arbejdet med mål og handleplaner, hvorvidt deres tiltag afspejles i de konkrete sager, samt hvorvidt henholdsvis de unge og medarbejderne oplever, at denne indsats lykkes lokalt.

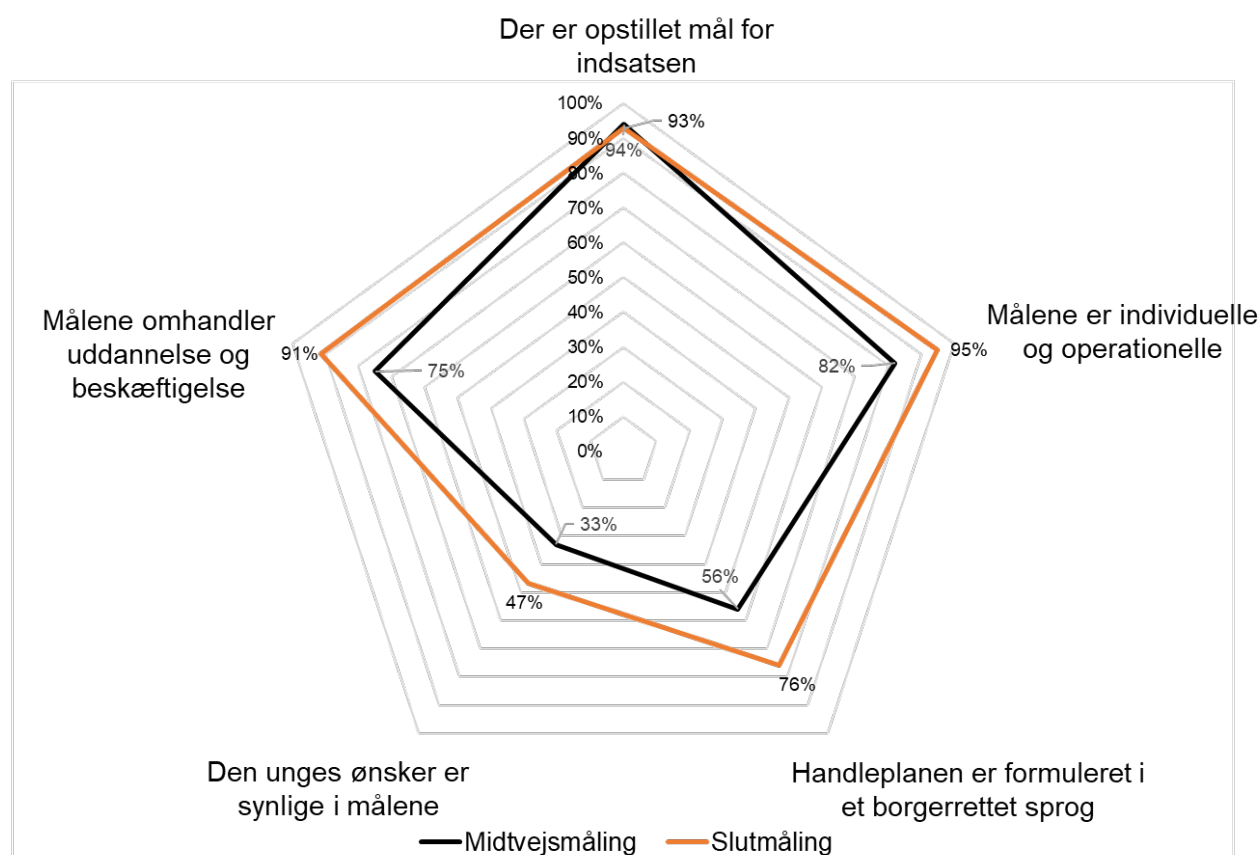
3.3.1 Praxis for arbejdet med mål og handleplaner

Det er helt centralt at inddrage de unge i arbejdet med handleplaner og mål med henblik på at sikre, at målene er relevante, og at de unge tager ejerskab i forløbet.

Der har generelt været fokus på at styrke arbejdet med handleplaner i projektkommunerne, og der er i den forbindelse indført nye skabeloner, fælles planer på tværs af områder m.m. Samtidig er der i flere kommuner sat fokus på inddragelsen af de unge i sagsbehandlingen og udarbejdelsen af mål med anvendelsen af blandt andet LØFT og Det dobbelte blik. Herudover er kadencen for kontakt til de unge i forbindelse med opfølgningen ændret, så der er en hyppig kontakt til den unge fx pr. telefon, mens den egentlige sagsopfølgning, hvor handleplanen revideres, typisk følger lovgivningens krav om halvårlig opfølgning.

Billedet bekræftes i vid udstrækning i sagsgennemgangen, jf. figuren nedenfor, hvor den sorte farve markerer resultaterne ved midtvejsmålingen, mens den orange er vurderingen ved den afsluttende måling. Der er stort set opstillet mål for efterværnsindsatsen i alle sager.

Figur 5. Resultater fra sagsgennemgangen - mål og handleplaner

Kilde: Sagsgennemgang. (Midtvejs: n=88 sager. 83 sager, hvori der er opstillet mål. Slut: n=210 sager. 195 sager, hvori der er opstillet mål.
Note: Figuren viser andelen af sager med opstillede mål, hvor de forskellige udsagn er vurderet at være eller delvist at være opfyldt.

I hovedparten af sagerne er målene også individuelle og operationelle, det vil sige, at målene tager udgangspunkt i den enkelte unges situation, samt at målene er konkrete, handlingsanvisende og retningsgivende, jf. figuren ovenfor, og målene omhandler i vidt omfang uddannelse og beskæftigelse. Omvendt er kun en tredjedel af handleplanerne formuleret i et borgerrettet sprog, og de unges ønsker er også kun synlige i en fjerdedel af de gennemgåede sager. Selvom der er sket en positiv udvikling på alle parametre, er der således stadig rum for forbedring på centrale områder i sagsbehandlingen.

Det ses også af sagsgennemgangen, at formålene i handleplanerne i mange sager bliver lidt generiske og med fordel kan målrettes tydeligere til den unges konkrete situation. Eksempler på formål ses nedenfor.

Eksempler på formål i handleplaner

"At sikre [navn] trivsel og udvikling gennem netværksanbringelse samt støtte fra ungekonsulent i forhold til bl.a. motivation for uddannelse samt kommunikation og relation til plejeforældre."

"Formålet med indsatsen er at støtte [navn] i hans trivsel og udvikling samt støtte [navn] i overgangen til en selvstændig voksentilværelse."

Boksen nedenfor giver eksempler på mere konkrete mål. Hensigten er, at målene skal tage afspejle den unges ønsker, formuleres i et borgerrettet sprog og tage udgangspunkt i konkrete, realistiske, tidsbestemte og målbare handlinger.

Der er sket en stor udvikling i kommunernes arbejde med mål i projektperioden – det ses også, at kommunerne har fokus på at styrke handleplanerne i takt med, at de følger op i sagerne. Der er dog stadig potentiale for at styrke målene i mange sager – særligt ved at have fokus på, hvad de unge skal have ud af indsatsen og inddrage de unges ønsker og motivation i højere grad.

Eksempler på mål i handleplaner

”Målet er, at jeg [navn] ved næste opfølgning kan fortælle, at jeg er startet i 2.g. Endvidere vil jeg kunne fortælle, at jeg fortsat møder stabilt samt laver mine opgaver og lektier.”

”Målet er, at jeg kan fortælle, at jeg møder som jeg skal efter mit skoleskema. Jeg kan måske fortælle, at jeg har haft enkelte sygedage, men at det er få dage.”

”Målet er, at mine gode ”selvværdsperioder bliver længere, fordi det fylder meget for mig, at jeg har et lavt selvværd.”

”Jeg vil gerne blive bedre til at søge andre relationer end dem, jeg går i klasse med.”

PwC har i forbindelse med sagsgennemgangen ligeledes gennemført en automatiseret gennemgang af sagsakterne, hvor vi med anvendelse af Machine Learning leder efter konkrete elementer og ord i sagerne. Denne er nærmere beskrevet i boksen nedenfor.

Automatiseret sagsgennemgang

PwC har i forbindelse med den tværgående evaluering også gennemført en analyse af sagsdokumenter med anvendelse af AI både i forbindelse med midtvejsevalueringen og den afsluttende evaluering. Her er der fokus på at identificere bestemte begreber i sagerne med henblik på at få en mere nuanceret analyse af praksis.

Den automatiserede gennemgang viser, at nogle ord går igen i mange sager herunder: Uddannelse, økonomi, budget, angst, færdigheder, udadreagerende, kæreste og ven.

Ved midtvejsevalueringen var der en række ord, der sjældent blev nævnt i sagerne: Ambition/drømme, ønsker, ensom, selvskade, spiseforstyrrelse, folkeskole, skolefravær/skolevægring, afgangseksamen.

Det er tydeligt, at kommunerne har haft fokus på inddragelse af de unge i sagerne, idet nogle begreber nu anvendes i langt flere sager, herunder: Ambitioner, drømme, motivation, ressourcer/talenter/kompetencer og ønsker.

Den automatiserede sagsgennemgang, der er gennemført i forbindelse med den afsluttende måling, bekræfter således kommunernes oplevelse af i stigende grad at inddrage de unge i sagerne og have fokus på de unges ønsker og drømme m.m.

Næsten alle kommuner har en fast procedure for opfølgning på de unges handleplaner og mål. Nogle kommuner har en klar proces, model eller værktøj for inddragelsen af den unge og inddragelse af samtlige aktører omkring den unge, fx ved anvendelse af Samarbejdsmodellen. Opfølgning fremhæves dog også af ledere og medarbejdere i flere kommuner som et område, der med fordel kan styrkes og systematiseres yderligere.

Sagsgennemgangen bekræfter dette og viser, at der generelt gennemføres opfølgning, og at der i hovedparten af sagerne følges op på den unges status i forhold til uddannelse og job, men at der i mindre grad følges systematisk op på, om målene er opfyldt, og om den unges behov er ændret.

Overordnet peger sagsgennemgangen altså på, at kommunerne har forbedret deres arbejde med mål, men at der i de fleste kommuner stadig er et potentiale for at styrke målene og inddragelsen af de unges ønsker i handleplanerne samt en mere systematisk opfølgning.

Dette bekræftes i interviewene med sagsbehandlerne og udførende medarbejdere om handleplaner, mål og opfølgning.

"Jeg har flere unge, der ringer eller skriver til mig. Vi er mere nærværende. Vi kan se det på journalerne. Man laver relevante notater – det er ikke bare opfølgning hvert halve år."

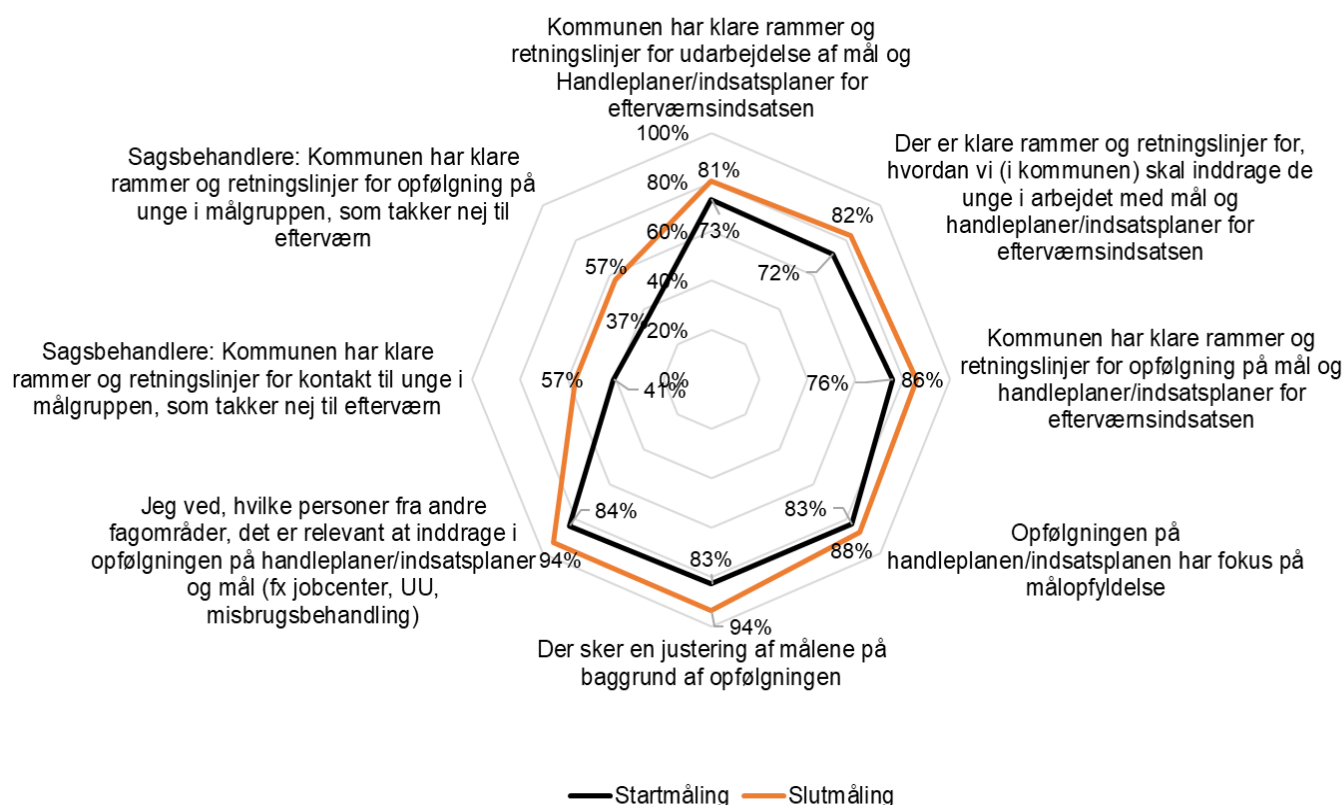
Sagsbehandler

Som det fremgår af figuren nedenfor, oplever hovedparten af medarbejderne, at kommunen har klare rammer og retningslinjer for udarbejdelse af mål og handleplaner/indsatsplaner for efterværnsindsatsen. Medarbejdernes svar ved startmålingen er angivet med sort i figuren, mens svarene ved den afsluttende måling er angivet med orange. I løbet af projektperioden er kommunens rammer og retningslinjer således også blevet tydeligere for medarbejderne.

"Handleplanerne har mere 'jeg'-form. Der har været fokus på at involvere de unge i fastsættelse af mål og gøre det i deres sprog."

Sagsbehandler

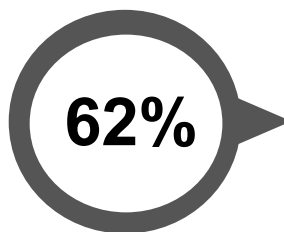
Figur 6. Medarbejdernes oplevelse af arbejdet med mål og handleplaner

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt medarbejdere ifm. henholdsvis start-, midtvejs- og afsluttende evaluering. Start: n=112, Slut: n=113.
Note: Figuren viser andelen af medarbejderne hhv. sagsbehandlere, der er helt eller delvist enige i udsagnet.

Hovedparten af medarbejderne oplever også, at der er klare retningslinjer for inddragelsen af de unge. Her ses en positiv udvikling over tid, men hver femte medarbejder oplever dog ikke, at retningslinjerne er klare ved slutmålingen.

Knap to tredjedele af medarbejderne er enige i, at projektet har styrket deres arbejde med handleplaner/indsatsplaner og mål. Det betyder samtidigt, at godt en tredjedel af medarbejderne ikke er enige i dette. Det stemmer overens med resultaterne fra sagsgennemgangen, som peger på, at der stadig er mulighed for at styrke dette arbejde.

af medarbejderne er helt enige eller enige i, at projektet har styrket deres arbejde med **handleplaner/indsatsplaner og mål** for de unges efterværnsindsats

Figuren ovenfor viser også, at størstedelen af medarbejderne vurderer, at kommunen har klare rammer og retningslinjer for opfølgning på mål og handleplaner/indsatsplaner, og at opfølgningen har fokus på målopfyldelse.

Stort set alle (94 pct.) sagsbehandlere og udførende medarbejdere giver også udtryk for, at der sker en justering af målene på baggrund af opfølgningen, og at de ved, hvilke personer fra andre fagområder det er relevant at inddrage i opfølgningen på handleplaner/indsatsplaner og mål.

"Jeg kan mærke forskel på tidligere fra nu. Der er en langt større og tættere opfølgning. Man bliver inddraget på en noget andet måde.

Samarbejdspartner

Det er dog en generel pointe på tværs, at graden af inddragelse afhænger af den enkelte unges forudsætninger og ressourcer. Fx nævner flere sagsbehandlere i det afsluttende interview, at det kan være sværere at inddrage unge med en diagnose, meget ressourcetsvage unge eller unge med svage kognitive evner.

RANDERS - Styrket ungeinddragelse

Randers Kommune har haft særligt fokus på at inddrage de unge i udarbejdelse af og opfølgning på mål og handleplaner. Inddragelsen har blandt andet betydet, at de unge sammen med deres mentor og rådgiver har formuleret mål med udgangspunkt i den unges ønsker og drømme. Randers Kommune har arbejdet med jeg-handleplaner og udarbejdet mål ud fra det kriterie, at de unge skal kunne genkende sig selv i de opstillede mål i både handleplanen og uddannelsesplanen.

Randers anvender koordineringskort, som udarbejdes sammen med den unge. Koordineringskortet har til formål at kortlægge, hvem, den unge oplever, er de relevante aktører i overgangen til voksenlivet. Koordineringskortet har bidraget til, at de unge føler sig inddraget i arbejdet med mål og handleplaner, samt at de unge har følelsen af at være aktør i eget liv.

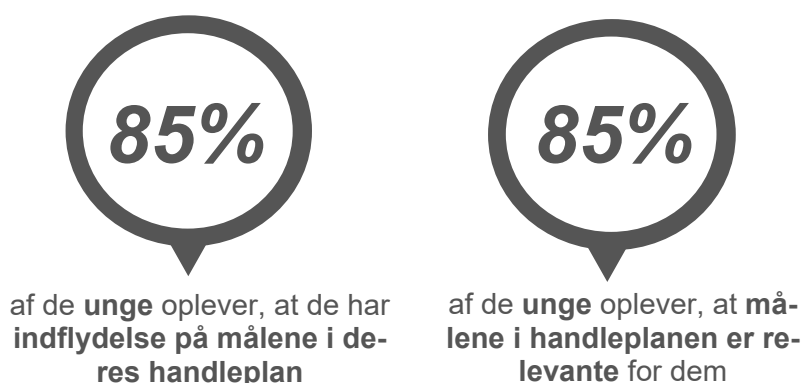
Den høje grad af inddragelse ses også tydeligt i sagerne. Stort set alle målene er både individuelle og operationelle, omhandler uddannelse og beskæftigelse, og den unges ønsker er synlige i tre fjerdele af målene. Handleplanen er formuleret i et borgerrettet sprog og er over tid blevet mere rettet mod de unges ønsker.

3.3.2 De unges perspektiv på mål og opfølgning

De unge har i forbindelse med den afsluttende måling angivet, om de oplever at have indflydelse på deres mål, og om målene er relevante for dem. Her svarer en meget stor andel positivt – langt hovedparten af de unge oplever således, at de har indflydelse på målene, og at målene er relevante.

Figur 7. De unges oplevelse af mål og handleplaner

De unge oplever at de har indflydelse på målene,
....og at målene er relevante for dem

Kilde: Afslutningsskema blandt unge i efterværn i forbindelse med afsluttende evaluering (n=214).

Note: Spørgsmålet er kun stillet ved den afsluttende måling. Figuren viser andelen af de unge, som har erklæret sig helt eller delvist enige i udsagnet.

Blandt de interviewede unge er den gennemgående oplevelse på tværs af de syv kommuner således også, at de føler sig inddraget i udarbejdelse af både mål og handleplaner og føler et stort ejerskab over handleplanerne.

Der er dog også nogle unge, som har den modsatte oplevelse og enten ikke er opmærksomme på, at de har en handleplan, eller ikke har været involveret i udarbejdelsen af målene og derfor heller ikke føler et ejerskab over handleplanen.

"Hvert halve år, når vi skulle have netværksmøde, så fik jeg handleplanen tilsendt. Den skulle jeg godkende"

Ung i efterværn

"Min sagsbehandler spørger mig, hvad jeg drømmer om. Vi sætter nogle mål, fx at jeg skal lære at lave mad. Det er ikke indviklet, alt det, der skal laves. Det står på selve papiret."

Ung i efterværn

3.3.3 Opfølgning på unge, som takker nej til efterværn

Der er i projektet særligt fokus på også at følge op på unge, der ikke får efterværn, fordi de takker nej til tilbuddet. Tidligere undersøgelser har vist, at 5-10 pct. af de unge i målgruppen takker nej til en efterværnsindsats.⁶

Praksis for opfølgning på de unge, som takker nej til efterværn, svinger meget på tværs af de syv kommuner. Flere kommuner fremhæver, at alle de unge, som tilbydes efterværn, takker ja, og at de derfor ikke oplever unge, som takker nej, hvorfor behovet for at følge op på denne gruppe ikke er så stort. Andre kommuner kontakter de unge, som har takket nej til efterværn, med en fast kadence. Nogle tilbyder de unge en efterværnsguide, som sikrer dem en hurtig adgang til kommunen og en nem (gen)etablering af efterværnet, hvis det bliver relevant, mens andre tildeler de unge et efterværnsbevis på, at de kan vende tilbage, hvis de får behov.

Sagsbehandlernes vurdering af opfølgningen på og kontakt til de unge, som takker nej til efterværn, er ikke entydig. Godt halvdelen af sagsbehandlerne (57 pct.) oplever, at kommunen har klare rammer og retningslinjer for kontakt til og opfølgning på unge i målgruppen, som takker nej til efterværn, jf. figuren på side 22. Forholdsvis mange er dog ikke enige (omkring en fjerdedel) og hver femte svarer ved ikke på spørgsmålet ved den afsluttende måling.

⁶ Jakobsen m.fl., Efterværn – Støtte til tidligere anbragte unge. Midtvejsevaluering af forsøg med efterværn under handlingsprogrammet "Lige Muligheder", 2010.

Dette skyldes som nævnt blandt andet, at kommunerne har oplevet meget få, der takkede nej i perioden, og at der derfor i mindre grad har været behov for retningslinjer for kontakt til og opfølgning på disse.

Også i forhold til at motivere de unge, som takker nej til efterværn, er der stor forskel på tværs af kommuner. På spørgsmålet om, hvorvidt sagsbehandlerne vurderer, at de har de nødvendige værktøjer til at motivere unge, som har takket nej til en efterværnsindsats, mener kun lidt over halvdelen, at de har relevante metoder og procedurer.

Dette skyldes i vidt omfang, at kommunerne har oplevet få unge, der har takket nej til efterværn i perioden. Der er dog også kommuner, der skiller sig ud i forhold til at motivere unge, som takker nej til efterværn. Disse kommuner har sat fokus på tidligt at informere de unge om efterværn samt have en fast procedure og kadence for opfølgning på unge, der eventuelt takker nej til efterværn.

Sagsbehandlerne oplever, at de har...

relevante metoder og procedurer til at motivere **unge, som har takket nej til en efterværnsindsats**

ODSHERRED – Klar procedure for unge, som takker nej

Odsherred Kommune er lykkedes med at skabe en klar proces for opfølgning på unge, som takker nej til efterværn. De unge, som takker nej til efterværn, får tilbudt at beholde deres ungeguide, som blev introduceret for dem allerede ved det 16. år. Ungeguiden følger op på den unge i en kadence, som aftales individuelt. Hvis den unge afslår tilbuddet, oplyses vedkommende om sine rettigheder og muligheder, og kommunen forsøger at lave aftaler med de unge om, at de løbende kontakter dem i en på forhånd aftalt form, fx pr. sms, mail eller telefonisk. Samtidig arbejder kommunen på, at samarbejdspartnere (UU, uddannelsessporet, kontaktpersonkorpset m.fl.) får større viden om efterværnslovgivningen, så de kan være med til at motivere de unge til efterværn.

Den klare proces betyder, at sagsbehandlerne i høj grad oplever, at kommunen har klare rammer og retningslinjer for opfølgning på unge i målgruppen, som takker nej til efterværn.

3.4 Tilbudsviften indeholder relevante indsatser

Det tredje organisatoriske mål for efterværnsindsatsen handler om, at ”kommunerne har en tilbudsvifte med relevante efterværnsindsatser til de unge.”

I evalueringen af dette mål belyses den konkrete udvikling af tilbudsviften i kommunerne, og hvordan sagsbehandlingen understøtter valget af indsatser. Herudover belyses oplevelsen af tilbuddenes relevans for både medarbejderne og de unge.

3.4.1 Udvikling af tilbudsviften i partnerskabskommunerne

I udviklingen af tilbudsviften har flere kommuner inddraget de unge med nedsættelse af et ungepanel, et ungeråd eller en ungebestyrelse, hvor forskellige unge giver deres input til udviklingen af tilbudsviften. Formålet med den systematiske inddragelse er at sikre, at tilbuddene er relevante.

Fem af de syv kommuner har udviklet et *klubtilbud*, hvor de unge kan mødes til fx fællesspisning, pige-klub, lektiecafé eller andre aktiviteter. Nogle kommuner har styrket forholdet til civilsamfundet ved at skabe overblik over tilbuddene – i et enkelt tilfælde med en frivillighedskoordinator.

Nogle steder er der oprettet individuelle tilbud eller forløb til de unge, herunder psykologbehandling, CTI og STEPs eller særligt tilrettelagte individuelle forløb.

Der er i nogle kommuner skabt en tættere tilknytning til tilbud i civilsamfundet, blandt andet ved ansættelse af en frivillighedskoordinator, der fungerer som et bindeled mellem de unge i efterværn og tilbuddene i civilsamfundet.

Nedenstående tabel giver et overblik over de i alt 704 unges efterværnsindsatser⁷.

Tabel 1. De unges efterværnsindsatser

Efterværnsindsatser	Alle unge i efterværn	Unge, som var anbragt op til det 18. år	Unge med kontaktperson op til det 18. år
Unge med efterværnsindsats	704	447 (63 %)	252 (36 %)
Type efterværnsindsats			
Kontaktperson	68 %	51 %	100 %
Anbringelse	22 %	34 %	0 %
Både kontaktperson og anbringelse	10 %	15 %	0 %
Øvrige efterværnsindsatser			
Antal unge med øvrige indsatser	202	155	47
- Gruppeforløb	22 %	16 %	43 %
- Individuelt forløb	11 %	12 %	9 %
- Økonomisk bistand	16 %	16 %	15 %
- Andet	69 %	74 %	51 %
Indsatsens varighed	415 dage**	683 dage	399 dage

Kilde: Registreringsark udfyldt af partnerskabskommunerne. (n = 704).

Note: *Summerer ikke til 704, da oplysninger om typen af efterværn for fem af de unge ikke er opgivet.

**Den gennemsnitlige varighed bygger på varigheden af de afsluttede forløb. Da indsatsen for relativt få af de unge, som var anbragt op til det 18. år, var afsluttet, vejer varigheden for de unge, som har kontaktperson op til det 18. år relativt mere, hvorfor den gennemsnitlige varighed for alle unge i efterværn er en smule skævvredet. Andet dækker her over bl.a. CTI-forløb, ungeguides og frivilligkoordinator.

Godt en femtedel af de unge er i fortsat anbringelse (22 pct.), mens to tredjedele af de unge har en kontaktperson (68 pct.). Hertil kommer 10 pct. af de unge, som både er anbragt og har en kontaktperson.

Af de 704 unge har 202 også modtaget en eller flere andre efterværnsindsatser. 22 pct. af de 202 unge har været i gruppeforløb, 16 pct. har modtaget økonomisk bistand, og 11 pct. har modtaget et individuelt forløb. To tredjedele har modtaget andre efterværnsindsatser. Andre efterværnsindsatser dækker fx over CTI-forløb, ungeguides og frivilligkoordinator.

De unges efterværnsforløb varer i gennemsnit 415 dage. For de unge, som var anbragt op til det 18. år, var gennemsnittet 683 dage, mens det for de unge med kontaktperson op til det 18. år var 399 dage.

⁷ Tallene summerer ikke til 100 pct., da informationerne mangler for fem unge.

GENTOFTE – Frivillighedskoordinator

Gentofte Kommune er i projektet lykkedes med at skabe et velfungerende samarbejde med frivilligområdet med ansættelse af en frivillighedskoordinator. Frivillighedskoordinatoren fungerer som et bindeled mellem de unge i efterværn og de mange tilbud i civilsamfundet blandt andet ved en gang om ugen at være til stede på rådhuset, deltage i teammøder, besøg på døgninstitutioner og løbende opfølgning på igangværende forløb. Det er gennemgående i interviewene med de unge, at de kender til frivillighedskoordinatoren. Flere af de unge fremhæver frivillighedskoordinatoren meget positivt.

Ud over ansættelsen af en frivillighedskoordinator har Gentofte for at styrke koblingen til civilsamfundet udarbejdet et frivilligkatalog med overblik over alle tilbuddene i civilsamfundet, som er blevet rundsendt til alle fagprofessionelle.

På tværs af interviews med medarbejdere og ledere fremhæves udfordringen med at få de unge til at deltage i gruppeforløbene. Der er mange forskellige årsager til den manglende deltagelse. Nogle fremhæver, at der er så mange tilbud, at de nærmest konkurrerer om de unge.

Andre medarbejdere oplever, at de unge ikke har nogen relation til ”de voksne” i tilbuddene, og at indsatsene ikke er individuelle og håndholdte nok, samt at uklar kommunikation omkring aktiviteterne kan gøre de unge utrygge.

”Nogle unge har fået en større tillid til, at vi kan bruges til noget. Der er kommet nogle flere tilbud, som de kan se sig selv i.”

Sagsbehandler

”Det er interessant, at det vi som fagpersoner tror, der er brug for, ikke nødvendigvis er det, de unge føler, de har brug for. Det er ofte nogle helt andre ting, de unge efterspørger, end det man forventer.”

Leder

”Jeg vil sige, at kendskabet til de frivillige organisationer er blevet bedre. Vi bruger dem mere aktivt, fx angstforløb og psykologtimer. Det, synes jeg, har været godt.”

Leder

VESTHIMMERLAND – Relevante gruppetilbud

Vesthimmerlands Kommune er lykkedes med at skabe et relevant gruppetilbud, som de unge bakker op om. Konkret har Vesthimmerland arrangeret TUS-12, som er et 12-ugers udviklingsforløb, der skal sikre en målrettet og involverende indsats. Sideløbende arrangeres løbende madaftener for alle unge med en aktiv efterværnsindsats.

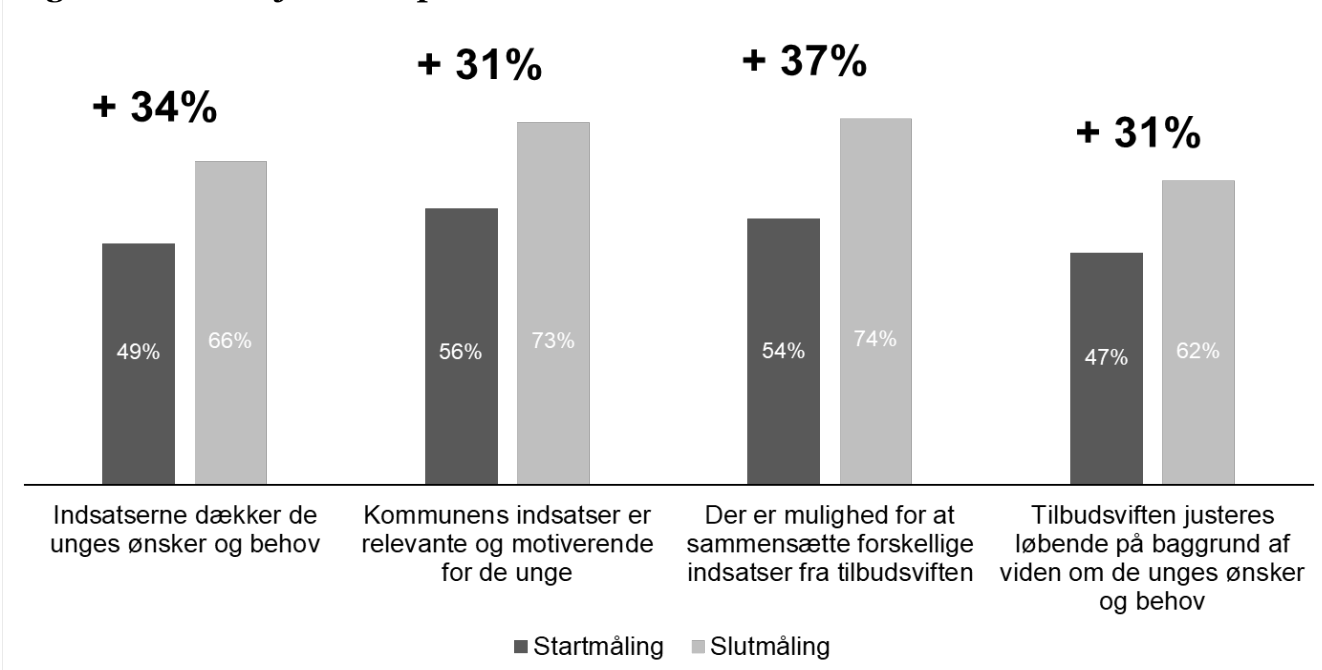
Ved løbende at inddrage de unge i udviklingen af tilbuddet, er man blevet klogere på de afgørende faktorer for de unges fremmøde. Indledende oplevede Vesthimmerland som flere andre kommuner udfordringer med opbakningen til TUS-12 og madafterne. Derfor sadlede kommunen om og inddrog de unge, og det blev herigennem blandt andet tydeligt, at det giver de unge ro og tryghed, at de ved, hvad der skal ske på fx madaftenerne, og at al information vedrørende begivenheden kommer fra den samme person. Derfor har kommunen justeret i tilrettelæggelsen af tilbuddet og har på baggrund af disse tiltag opnået et relativt stort fremmøde til gruppetilbuddet.

Medarbejderne oplever, at indsatsen er blevet mere målrettet i løbet af projektperioden. Ved slutmålingen er der således flere medarbejdere, som erklærer sig enige i, at indsatsene dækker de unges ønsker og behov, at kommunernes indsats er relevante og motiverende for de unge, at der er mulighed for at sammensætte forskellige indsats fra tilbudsviften, samt at tilbudsviften løbende justeres på baggrund af viden om de unges ønsker og behov, jf. figuren nedenfor.

Der er dog også en del medarbejdere, som ikke er enige – en tredjedel af medarbejderne er ved slutmålingen ikke enige i, at indsatsene dækker de unges ønsker og behov og kan justeres løbende, mens en

fjerdedel ikke kan erklære sig enige i, at indsatserne er motiverende og kan sammensættes til den enkelte unge. Heraf er der en del af medarbejderne, som svarer ”ved ikke” på spørgsmålene. At en relativt stor del af medarbejderne ikke er enige i udsagnene omkring tilbudsviften skyldes blandt andet de begrænsninger, der er i forhold til, hvad der kan bevilges lovgivningsmæssigt til unge, der har haft en kontaktperson op til det 18. år. Dette fremhæves af sagsbehandlerne i flere interviews.

Figur 8. Medarbejdernes oplevelse af tilbudsviften

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt medarbejdere ifm. henholdsvis start- og slutevaluering. (Start: n=140, Slut: n=128.)

Note: Figuren viser antallet af medarbejdere, der har erklæret sig helt eller delvist enig i udsagnet. Tallene over søjlerne angiver den procentuelle stigning fra start- til slutmålingen.

Medarbejdernes oplevelse kan nuanceres i sagsgennemgangen, hvor udredningen af den unges behov er belyst. For at kunne finde de rette indsatser til de unge, er det helt centralt at få udredt den unges behov. Herudover er det – særligt i lyset af de relativt mange ensomme unge – relevant at afdække de unges netværk. Mens det i stort set alle sagerne er helt eller delvist tydeligt, at de unges behov belyses, sker inddragelsen af de unges netværk i lidt mindre grad – her belyses netværket fx slet ikke i hver fjerde sag.

GULDBORGSUND – Psykologbehandling

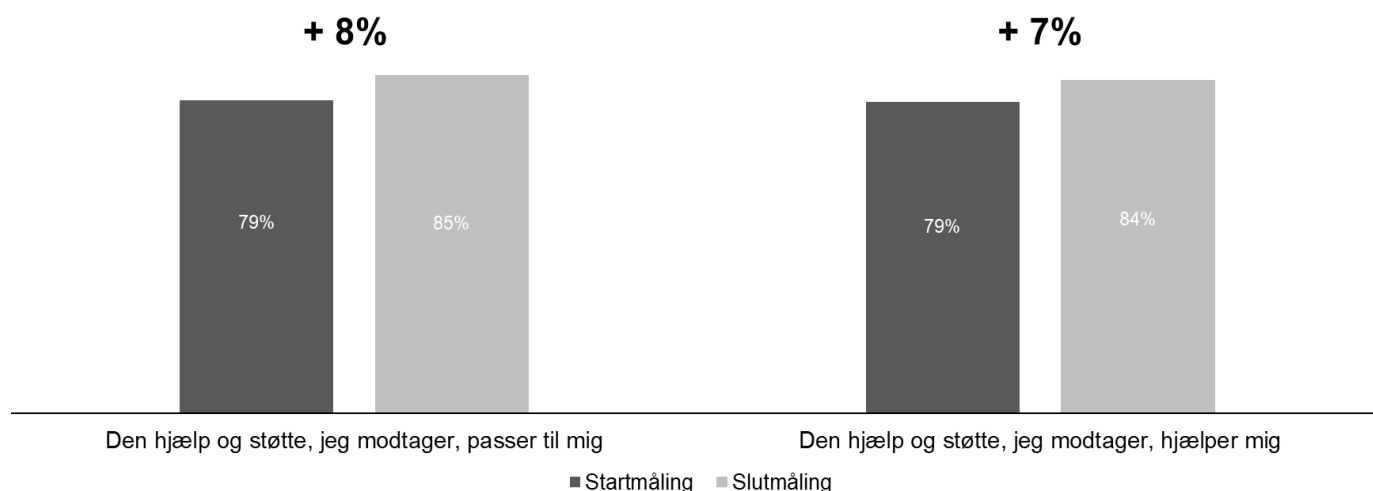
Guldborgsund Kommune har i forbindelse med ”Investering i efterværn” ansat en psykolog, som gennemfører vurderende og afklarende samtaler med de unge i efterværn. Efterværnsteamet kan hurtigt henvise til psykologen, hvis de oplever, at de unge har psykiske udfordringer. Psykologen har herudover været inddraget i udviklingen af tilbuddene til de unge. Tilbuddet om psykolog opleves af de ansatte som meget fleksible, og case managerne oplever en meget stor efterspørgsel på psykologen.

3.4.2 De unges perspektiv på tilbudsviften

De unge oplever i høj grad, at efterværnsindsatsen er relevant for dem. Som det fremgår af figuren nedenfor, er 85 pct. af de unge enige i, at den hjælp og støtte, de modtager, passer til dem, mens kun 15 pct. ikke er enige.

Herudover oplever 84 pct. af de unge, at den støtte de modtager og hjælper dem. På begge spørgsmål har de unge dog være positive fra starten, og der er sket en mindre men positiv udvikling i projektperioden.

Figur 9. De unges vurdering af indsatsen

Kilde: Start- og slutmålingen blandt unge i efterværn, som både har besvaret start- og slutmåling. (Start: n=234, Slut: n=233).

Note: Figuren viser andelen af unge, som har erklæret sig helt eller delvist enig i udsagnet. Tallene over søjlerne angiver den procentuelle stigning fra start- til slutmåling.

I interviewene fremhæver de unge vigtigheden af at have en person, som støtter dem og er der for dem. Det kan både være en stærk relation til sagsbehandleren eller kontaktpersonen. En stærk relation fungerer som et sikkerhedsnet for de unge, der ikke nødvendigvis har andre at gå til. Det kan både handle om hjælp til praktiske gøremål men også om bekymringer og udfordringer, som de unge står overfor.

"Den kontaktperson, jeg har nu, er jeg rigtig glad for. Hun er forstående og hjælpsom, og jeg føler, vi kan snakke om meget dybere ting, som jeg ikke kan med min mor. Min tidligere havde ikke tid, selvom jeg godt ville. Så jeg kom lidt med på slæb."

Ung i efterværn

"Det er vel lidt svært at miste sin kontaktperson, når man har fundet en. Han betyder meget for min egen stabilitet i hverdagen. Nogle gange snakker vi sammen hver dag, andre 2-3 gange om ugen."

Ung i efterværn

"Jeg får alt, hvad jeg brug for. En god sagsbehandler, der tager telefonen, og jeg kan skrive til hende. En sagsbehandler, der går all in for mig".

Ung i efterværn

"Det betyder noget, at kontaktpersonen er den samme, og at der ikke er så meget udskiftning. Så man ikke skal til at sætte personen ind i ting. Det er altid rart, når man kender personen, og personen kender en."

Ung i efterværn

"Jeg er rigtig glad for mit efterværn. Jeg føler virkeligt, at når jeg er sammen med min kontaktperson, bliver jeg lidt lettere. Hun er rigtig god til at sige, at det skal du ikke bekymre dig om. Eller du kan godt gøre det her".

Ung i efterværn

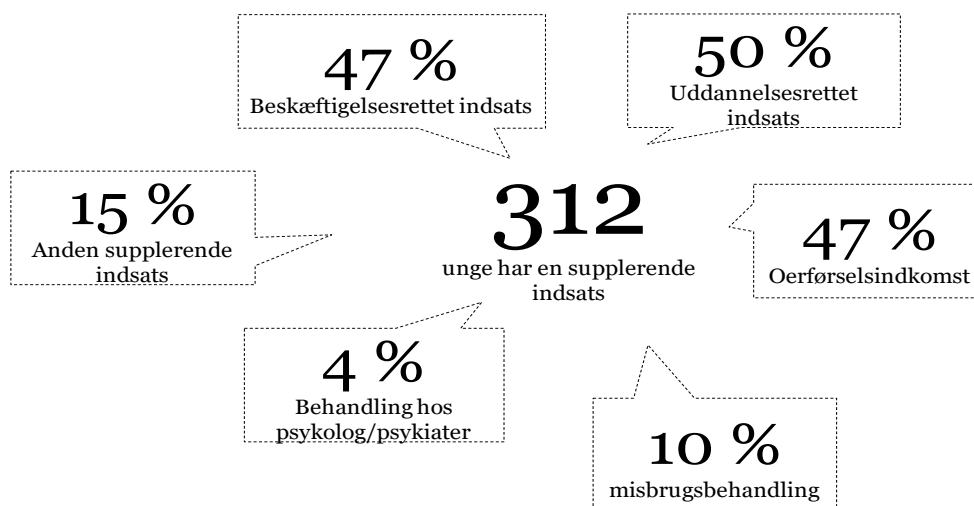
Hvis du ikke lærer din kontaktperson at kende, så gider man ikke. Man vil gerne vide, hvem man snakker med – hvem man kan åbne sig overfor og stole på."

Ung i efterværn

Øvrige indsatser

I mange tilfælde modtager unge i efterværn også indsatser fra andre forvaltninger og for at få et samlet billede af indsatsen til de unge, har vi derfor i forbindelse med evalueringen også belyst, hvorvidt de unge har modtaget øvrige indsatser. Af de i alt 704 unge i efterværn i projektkommunerne har 312 modtaget øvrige indsatser, jf. overblikket nedenfor. Omkring halvdelen af de unge har enten modtaget en beskæftigelsesrettet indsats, en uddannelsesrettet indsats eller har modtaget overførselsindkomst samtidig med at de har fået efterværn. Derudover har hver tiende ung modtaget misbrugsbehandling, hver tyvende ung har modtaget behandling fra en psykolog/psykiater og 15 pct. har modtaget en anden indsats, fx midlertidigt ophold. Det bekræftes i registerdata, at de unge kun i meget begrænset omfang får indsatser fra det specialiserede voksenområde.

Figur 10. De unges øvrige indsatser

Kilde: Partnerskabskommunerne. (n = 312).

De øvrige indsatser inddrages i perspektiveringen af de økonomiske perspektiver, da de skal ses som en del af den samlede indsats, som de unge har modtaget og derved er en del af forklaringen på de resultater, de unge måtte opnå.

3.5 Kommunerne arbejder systematisk, målrettet og koordineret

Det fjerde og sidste organisatoriske mål for projektet handler om, at ”kommunerne arbejder systematisk, målrettet og koordineret med efterværn.” Det koordinerende arbejde kan dels handle om at skabe sammenhæng på tværs af afdelinger og dels om at skabe tættere samarbejde med udfører.

I forbindelse med evalueringen har vi her belyst de konkrete tiltag, som kommunerne har arbejdet med samt oplevelsen blandt medarbejdere og unge af, at der arbejdes målrettet og koordineret.

3.5.1 Udvikling af kommunernes praksis ift. sammenhæng og koordination

Som nævnt indledningsvist har alle kommuner lavet tiltag med henblik på at skabe en sammenhængende indsats for de unge i efterværn. I nogle kommuner er der etableret en decideret Efterværnsenhed, som varetager efterværnssager og andre ungesager og på denne måde sikrer koordinationen på tværs af afdelinger og forvaltninger.

Det har for flere kommuner været en stor opgave at samle sagsbehandlingen, og det betyder i praksis, at medarbejderne ofte skal udmønte både den sociale lovgivning og lovgivningen på beskæftigelsesom-

rådet. Der er ingen tvivl om, at kommunerne på denne måde har arbejdet i samme retning som den efterfølgende ”Kommunale Ungeindsats” (KUI), men det har også krævet en massiv indsats, kompetenceudvikling og løbende koordination med de forskellige afdelinger.

Andre kommuner har etableret samarbejdsfora, møder og eller teams, hvor relevante aktører koordinerer efterværnssagerne, mens nogle kommuner har oprettet en kombineret myndigheds- og kontaktpersonsrolle med henblik på at skabe et tættere samarbejde med udfører.

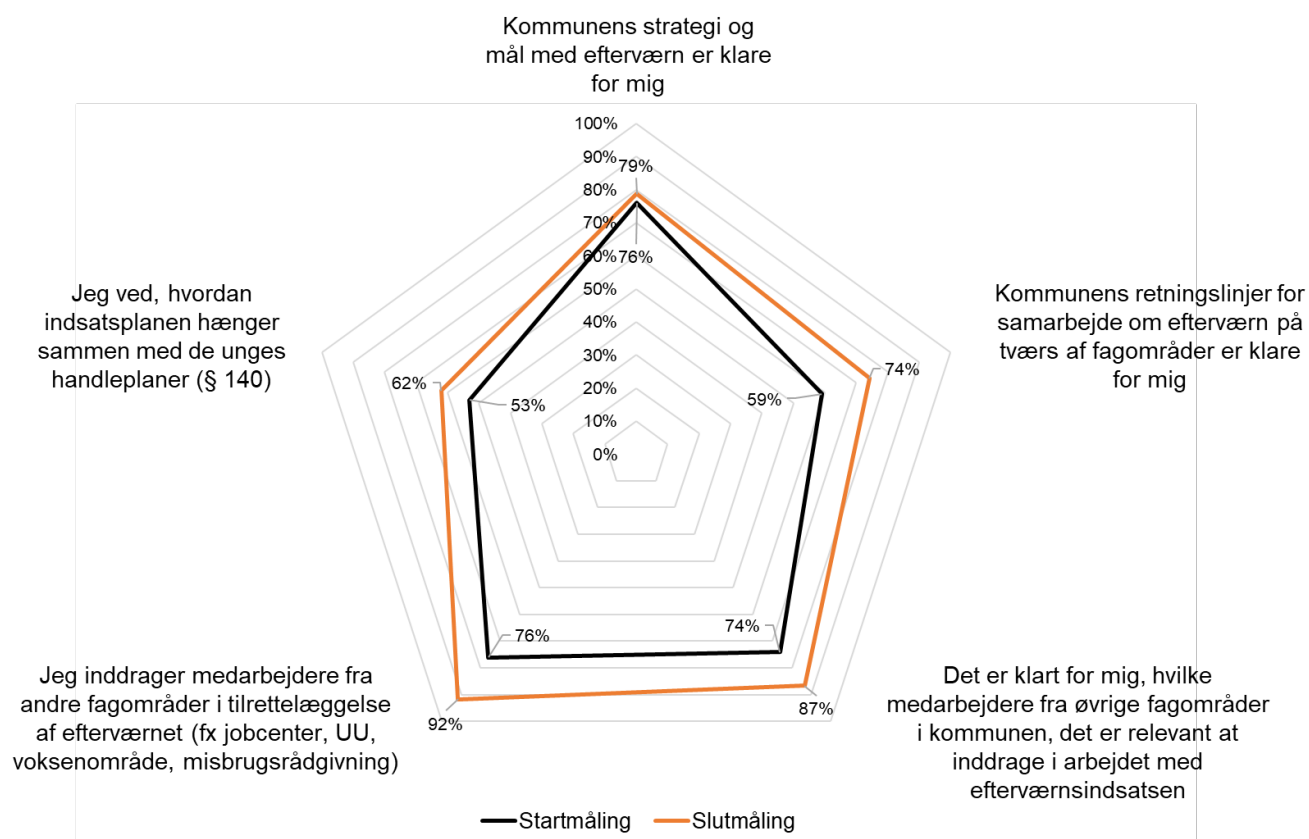
FREDERIKSHAVN – Tværgående efterværnssenhed

I forbindelse med omlægningen har Frederikshavn Kommune etableret en tværgående efterværnssenhed, som varetager ungesager på tværs. Hver ungerådgiver har maks. 25 sager og varetager sagsbehandling på tværs af områder. Efterværnssenheden er forankret i Ungeenheden og har beskæftigelsestilbuddene inden for rækkevidde. Herudover kan enheden trække på misbrugskonsulenter, virksomhedskonsulenter, ydelsesmedarbejdere m.fl., som sidder i huset.

Oprettelsen af den tværgående efterværnssenhed har styrket samarbejdet på tværs, og medvirket til, at der tænkes på tværs af den unges sag og gives individuelt tilpassede tilbud. Reduktionen i sagerne har betydet, at sagsbehandlerne har opbygget en bedre relation til de unge, hvor de følger den unge mere tæt og hurtigere kan reagere på deres behov.

Hovedparten af de interviewede sagsbehandlere og udførende medarbejdere giver udtryk for, at de tiltag, der er iværksat, har skabt tættere relationer og et mere smidigt samarbejde, hvilket blandt andet har resulteret i, at indsatser iværksættes hurtigere og i højere grad tilpasses de unge, samt at der i højere grad tænkes på tværs i den enkelte unges sag. Omvendt siger flere sagsbehandlere også, at det er en udfordring at varetage et større sagskompleks, og at det kræver opkvalificering og tid.

Figur 11. Medarbejdernes vurdering af samarbejde og koordination

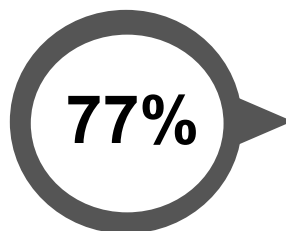
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt medarbejdere ifm. henholdsvis start- og afsluttende evaluering (start: n=133-139, slut: n=120-132.)
Note: Figuren viser andelen af medarbejdere, som erklærer sig helt eller delvist enig i udsagnet.

Medarbejderne oplever i høj grad, at kommunen arbejder systematisk, målrettet og koordineret med efterværn, jf. figuren ovenfor hvor den sorte farve markerer medarbejdernes vurdering ved startmålingen, mens den orange er vurderingen ved slutmålingen.

Langt hovedparten af medarbejderne mener, at kommunens strategi og mål med efterværn er klare for dem – og at dette har været tilfældet fra start. Her er det dog vigtigt at bemærke, at andelen steg fra start- til midtvejsmåling (82 pct.) og er faldet igen til udgangspunktet siden midtvejsmålingen. Medarbejderne oplevede således særligt ved midtvejsmålingen, at kommunens strategi og mål med efterværn var klare for dem. Herudover oplever medarbejderne, at der er klare retningslinjer for samarbejde, og at det er klart for dem hvilke medarbejdere fra øvrige områder, det er relevant at inddrage i tildelingen af efterværn, samt at de også inddrager medarbejdere fra andre områder i tilrettelæggelsen af efterværn. Der er generelt sket en positiv udvikling over tid i vurderingerne, men der er stadig en mindre andel af medarbejderne, som ikke kan erklære sig enige.

Det skal nævnes, at i flere af kommunerne, har sagsbehandlerne selv en tværgående rolle. I disse tilfælde er det i mindre grad relevant for dem at inddrage andre.

Adspurgt om projektet har styrket samarbejdet med øvrige faggrupper og forvaltninger i kommunen om de unges efterværn, svarer 77 pct. af medarbejderne, at det er de enige i.

af medarbejderne er helt enige eller enige i, at projektet har styrket **samarbejdet** med øvrige faggrupper/forvaltninger i kommunen om de unges efterværn

Sagsgennemgangen nuancerer billedet af inddragelsen af samarbejdspartnere i tilrettelæggelsen af efterværnet. Gennemgangen af sagerne viser, at det kun fremgår tydeligt i et fåtal af sagerne, at forskellige samarbejdspartnere, fx jobcenter, UU eller voksenafdelingen, er inddraget. Dette billede har ikke ændret sig i løbet af projektperioden. Det er dog vigtigt at pointere, at det i flere tilfælde kan forklares af, at efterværnsenheden selv skal varetage sagsbehandlingen på tværs, hvorfor det i disse tilfælde ikke er nødvendigt at inddrage andre.

Flere ledere og medarbejdere giver i interviewene udtryk for, at samarbejdet på tværs er styrket i projektperioden, at der er større kendskab til hinanden, og at der kommunikeres mere samlet til de unge.

Nogle af de udførende medarbejdere fremhæver dog i interviewene, at samarbejdet på tværs stadig kan styrkes. De peger blandt andet på, at kendskabet til hinandens tilbud ikke altid er tilstrækkeligt.

Nogle samarbejdspartnere pointerer i interviewene, at de mangler viden om sammenhængen mellem den unges indsatser. Som vist i figuren på sidste side, vurderer omkring seks ud af ti medarbejdere, at de ved, hvordan de unges forskellige planer hænger sammen – der er således potentiale for, at kommunerne kan styrke viden om og koordinationen af den unges planer.

"Overordnet synes jeg, det går fint med at samarbejde på tværs. De kender mere og mere til os i forhold til for et år siden. Jeg synes faktisk, vi er gode til at vide, hvad der er af tilbud i de andre afdelinger."

Sagsbehandler

"Jeg anede ingenting om det før et par uger siden på vores personalemøde. Det er ikke noget, der har været massivt nok til, at jeg har lagt mærke til det. Det kunne have været fedt at have forstået, hvad de havde gang i."

Udførende medarbejder

"Vi er fælles, og vi siger de samme ting til de unge. Det har givet vildt meget til de unge. Det er det samme sprog."

Udførende medarbejder

"Der er kommet et meget større kendskab på tværs. Nu kender man tilbuddene, og det gør det meget lettere at få de unge ind i det – fx ind i Psykiatriens Hus"

Leder

3.5.2 De unges perspektiv

Flere unge har ved interviewene udtrykt, at de sætter pris på, at de i efterværnet har fået en mere ligeværdig men også mere stabil relation til både sagsbehandleren og deres kontaktperson.

De fremhæver også, at de har haft mulighed for at få en hurtig indsats, der hjalp dem i konkrete situationer, hvor de havde behov for hjælp.

MIDDELFART – Ungepanel

Middelfart har i forbindelse med projektet nedsat et Ungepanel, som skal være med til at kvalificere efterværnsindsatsen i Middelfart Kommune. Ungepanelet består af de unge, som kommer i Café Step – et tilbud under kommunens efterværnsindsats. De unge er blandt andet med til at kvalificere kommunens skriftlige materiale, giver deres perspektiv på hvilke mål, der giver mening og er med til at forbedre kommunens tilbud.

Størstedelen af de unge i Middelfart giver udtryk for, at de er tilfredse med deres indsats og oplever, at den hjælp og støtte, de modtager, passer til deres ønsker og behov.

3.6 Konklusion

I kapitlet har vi belyst, hvordan kommunerne har arbejdet organisatorisk med omlægningen, og hvorvidt kommunernes organisering, indsatser, kompetencer m.v. er blevet styrket i omlægningsprocessen.

Kommunerne yder en særlig indsats for at motivere de unge

Alle syv kommuner har i projektperioden *”ydet en særlig indsats for at motivere de unge”*. Det kan både ses af de mange nye metoder, som er implementeret og afspejler sig også i medarbejdernes oplevelse af at have retningslinjer, kompetencer og metoder til at arbejde med motivation.

De unge oplever også dette i praksis, og flere unge fremhæver det positivt ved interview.

På den baggrund må kommunerne siges at leve op til målet om at yde en særlig indsats for at motivere de unge ved at have skærpet deres fokus på det motiverende arbejde. PwC's analyse af udviklingen i de enkelte kommuner i forbindelse med evalueringen viser, at de kommuner, som systematisk har styrket processer for det motiverende arbejde og introduceret motiverende metoder, særligt er lykkedes med det motiverende arbejde.

Kommunerne sætter mål for efterværnsindsatsen og følger løbende op

Kommunerne har i projektperioden arbejdet med målet om, at *”sætte mål for efterværnsindsatsen og løbende følge op på indsatsen i forhold til de enkelte unge, der får efterværn, og de unge, der ikke får efterværn”* ved at inddrage de unge i udarbejdelsen af mål og handleplaner samt ved løbende at være i dialog med de unge og følge mere systematisk op.

Det afspejler sig blandt andet i, at medarbejderne i stigende grad oplever, at rammer og retningslinjer for udarbejdelsen af mål og for inddragelse af de unge i dette arbejde er tydelige. Det kommer også til udtryk i de unges oplevelse af arbejdet med mål. De unge oplever at have indflydelse på målene og har en grundlæggende oplevelse af, at målene er relevante for dem. Også sagsgennemgangen viser en forbedring af kommunernes arbejde med at sætte mål og følge op.

Særligt i forhold til at dokumentere arbejdet med mål og handleplaner er der dog stadig rum for forbedring, herunder at formulere handleplanerne mere borgerrettet og synliggøre de unges ønsker i målene. Det er også her, de kommuner, som har arbejdet systematisk med inddragelsen af de unge, skiller

sig særligt positivt ud. De kommuner, der er nået længst i arbejdet med at sætte mål og følge op, har implementeret værktøjer som jeg-handleplaner og koordineringskort, sat fokus på inddragelse af de unge på temadag og udarbejdet en klar beskrivelse for processen for både udarbejdelse af og opfølgning på målene.

Det skal her også bemærkes, at der stadig er et potentiale for at sikre en bred inddragelse af de unge, så det ikke afhænger af den unges motivation eller kognitive niveau, om de inddrages i opstillingen af mål i deres handleplan.

Opfølgningen på de unge, som takker nej til efterværn, varierer en del på tværs af kommunerne. Nogle kommuner har implementeret helt klare procedurer for opfølgningen på unge, som takker nej, mens andre kommuner i mindre grad har haft fokus her. Generelt oplever kommunerne dog få unge, som takker nej til efterværn. Fire ud af ti sagsbehandlere oplever ved slutmålingen dog ikke, at kommunen har klare rammer og regler for kontakt til og opfølgning på unge, som takker nej. Dette handler dog i vidt omfang om, at kommunerne ikke har oplevet unge, der sagde nej i projektperioden, og derfor ikke har haft behov for en fast praksis.

På den baggrund opfylder kommunerne samlet set målet om, at de sætter mål for og følger op på de unge.

Kommunerne har en tilbudsvifte med relevante efterværnsindsatser

Kommunerne har alle i løbet af projektperioden arbejdet med målet om *"at kommunerne har en tilbudsvifte med relevante efterværnsindsatser til de unge."* De har blandt andet oprettet nye tilbud og forløb samt skabt en tættere kobling til civilsamfundet.

Kommunerne har generelt inddraget de unge i udviklingen og har justeret fx gruppetilbud, hvis de har vist sig at være mindre relevante for de unge. Sagsgennemgangen peger dog på, at der er potentiale for at belyse særligt den unges netværk yderligere som grundlag for iværksættelsen af en målrettet indsats.

Kommunerne oplever i høj grad, at der er sket en positiv udvikling i perioden, og dette afspejles også hos de unge, der vurderer, at indsatsen er relevant og hjælper dem. De unge lægger også vægt på vigtigheden af, at de har fået mulighed for mere stabile og stærke voksenrelationer i projektet.

Samlet set er det vurderingen, at kommunerne har udviklet deres tilbudsvifte, så den indeholder relevante indsatser, men at der for de fleste kommuners vedkommende også er et potentiale i fortsat at have fokus på at sikre relevante tilbud, som matcher de unges behov.

Kommunerne arbejder systematisk, målrettet og koordineret med efterværn

I forhold til målet om, at *"kommunerne arbejder systematisk, målrettet og koordineret med efterværn,"* har kommunerne alle arbejdet med forskellige løsninger til at sikre en bedre sammenhæng på tværs af forskellige afdelinger og på tværs af myndighed og udfører.

Der ses ikke én løsning, der fungerer særligt godt på tværs af kommunerne – der er fordele og ulemper ved forskellige organiseringer og arbejdsgange. Fx kræver det ressourcer – opkvalificering, tid og reduktion af sagsstamme - hvis sagsbehandlere skal varetage en kombineret rolle eller flere lovkomplekser. Til gengæld er det en fordel, at den unge har én gennemgående person, samt at aktørerne sidder tæt på hinanden.

Kommunerne oplever gennemgående, at de i projektet har arbejdet systematisk, målrettet og koordineret med efterværn. Inddragelse og koordination ses ikke altid tydeligt i sagerne, hvilket i praksis kan skyldes, at de tværgående enheder mindsker behovet for involvering af andre parter. Endelig kan samarbejdet med de udførende medarbejdere nogle steder styrkes yderligere og bør løbende revitaliseres.

Samlet set vurderes det, at kommunerne har opfyldt dette mål.

Efterværn af særlig høj kvalitet

På tværs af de fire organisatoriske mål om at motivere de unge, sætte mål og følge op, etablere en relevant tilbudsvifte samt arbejde systematisk, målrettet og koordineret med efterværn viser evalueringen samlet set, at kommunerne har arbejdet fokuseret i projektperioden og har opnået resultater i forhold til alle fire mål.

Kommunerne har valgt forskellige løsninger – fx i forhold til hvordan de unges inddrages, de konkrete tilbud og den organisatoriske forankring af efterværnet – og har også prioriteret forskelligt i forhold til de iværksatte tiltag. Dette afspejles i resultaterne, hvor der for hvert mål kan identificeres løsninger, som virker særligt godt, jf. vurderingen af de enkelte mål ovenfor.

Når evalueringen på tværs af de kommunale projekter skal identificere efterværn af særlig høj kvalitet, indebærer dette, at der trækkes på løsninger på tværs af kommunerne. Selv om alle kommunerne har udviklet praksis for efterværnet betydeligt i projektperioden, er der således ikke én kommune, som har opnået gode resultater på alle relevante parametre.

Opsamlende peger den organisatoriske evaluering af de syv kommuners projekter på, at efterværn af særlig høj kvalitet indebærer:

- At der sker en tidlig og systematisk involvering af de unge i forhold til at motivere og sikre klarhed om muligheder i god tid, inden den unge fylder 18 år
- At der sker en tæt koordination af den unges indsatser og mål på tværs af afdelinger
- At de unge inddrages aktivt i tilrettelæggelsen af efterværnet og udarbejdelsen af handleplanen, så det sikres, at den unge kan tage ejerskab for handleplanen og forløbet
- At tilbudsviften udvikles løbende med inddragelse af de unge, og at tilbuddene opleves relevante og meningsfulde af de unge
- At der følges løbende op på målene i handleplanen, de unges behov og indsatsens relevans.

4 Resultater for de unge

I dette kapitel præsenteres de *resultater på borgerniveau*, som er opnået i projektperioden frem til tidspunktet for den afsluttende måling (perioden fra november 2018 til december 2019). Der er opstillet tre mål for de unge i projektet:

- Efterværn er blevet tilbudt alle unge, der tidligere har været anbragt eller har haft en fast kontaktperson op til det 18. år.
- De unge oplever at blive inddraget og hørt i forbindelse med deres overgang fra barn til voksen.
- Der er positiv progression i de unges udvikling på relevante resultatindikatorer sammenlignet med andre unge i målgruppen for efterværn.

I det følgende belyses resultaterne for hvert af de tre mål på borgerniveau særskilt. Indledningsvis præsenteres en karakteristik af de unge i efterværn sammenlignet med unge i efterværn i andre kommuner.

Virksomme mekanismer

I forbindelse med den tværgående evaluering er der gennemført en analyse af de virksomme mekanismer for udvalgte unge, som har opnået særligt gode resultater i løbet af projektperioden. Formålet med analysen er at identificere aspekter i indsatserne, der særligt bidrager til at skabe gode resultater.

I udvælgelsen af unge, som har opnået særligt gode resultater, er der udvalgt unge, som har oplevet den største positive udvikling i deres trivsel i projektperioden og samtidig ved slutmålingen har et positivt niveau i forhold til dimensionerne trivsel, ensomhed og selvskade.

PwC har gennemført uddybende interview med i alt 13 udvalgte unge. Fokus i interviewene er at identificere de elementer i de unges forløb, der i særlig grad har været vigtige for de unge og her bidraget til en positiv udvikling. I interviewene er der således spurgt ind til de unges oplevelse af deres efterværnsforløb, og hvordan forløbet er foregået, herunder samarbejdet med deres sagsbehandler og kontaktperson, samt hvordan de unge er blevet involveret undervejs.

På baggrund af interviewene er der identificeret fem virksomme mekanismer i efterværnsindsatser. Det handler om aspekter, der går igen på tværs af de unges meget forskellige forløb, og disse kan i høj grad tilskrives samarbejdet, oplevelsen af blive hørt og muligheden for at få hurtig hjælp, når behovet opstår. De virksomme mekanismer er uddybet i bokse undervejs i kapitlet.

4.1 Karakteristik af de unge i efterværn

Dette afsnit præsenteres en karakteristik af de unge, som har modtaget efterværn i partnerskabskommunerne ved opstarten på omlægningen. Hensigten er at skabe overblik over, hvad der kendetegnede de unge i forhold til en række centrale parametre, sammenlignet med unge i efterværn i andre kommuner og hvor det er muligt også med danske unge generelt. Hermed skabes også et billede af, om de unge i partnerskabskommunerne i udgangspunktet adskilte sig fra andre unge i efterværn, hvilket vi bruger til at belyse årsager til de unges udvikling senere i kapitlet.

De unge i efterværn beskrives her i forhold til otte centrale parametre: Køn, alder, foranstaltning op til det 18. år, sundhed, netværk, kriminalitet, livsmestring, trivsel, uddannelse og beskæftigelse.

PwC trækker her på både registerdata og data fra de unges besvarelser af survey i forbindelse med evalueringen. Datagrundlaget er nærmere beskrevet i bilag 2.

Nedenfor præsenteres et samlet overblik over kendetegn ved målgruppen som en samlet infografik. Derefter uddybes de unges karakteristika for hver parameter i et selvstændigt afsnit.

Samlet overblik over unge i efterværn i partnerskabskommunerne

De unge i efterværn

51 % er kvinder

58 % er under 20 år

36 % havde en kontaktperson op til det 18. år

69 % har haft kontaktperson som efterværnsindsats

Sundhed

56 % har en psykiatrisk diagnose

11 % har været indlagt inden for det seneste år

3 % har en livsstilssygdom

Kriminalitet

4 % er dømt efter straffeloven

4 % er dømt efter færdselsloven

8 % er dømt efter særlov

Netværk

74 % er sammen med venner/familie mindst en gang om ugen

91 % har kontakt til venner/familie mindst en gang om ugen

Livsmestring

77 % kan klare praktiske ting i hverdagen

61 % har styr på deres økonomi

57 % kan finde en bolig

61 % kan klare personlige udfordringer

Trivsel

43 % er i normal-området for trivsel

72 % er ikke ensomme

53 % har skadet sig selv

Beskæftigelse

35 % er i beskæftigelse

Uddannelse

95 % har grundskolen som højest gennemførte uddannelse

58 % har påbegyndt en ungdomsuddannelse

Køn, alder og indsats

Der har været marginalt flere kvinder end mænd blandt de unge i efterværn i partnerskabskommunerne. Derudover var hovedparten af de unge, der modtog efterværn i partnerskabskommunerne, under 20 år ved omlægningens start. Aldersfordelingen for de unge afspejler, at flere unge allerede var i efterværn ved omlægningens start.

Godt en tredjedel af de unge, som modtog efterværn i partnerskabskommunerne, havde en kontaktperson op til det 18. år, mens to tredjedele var anbragt. Hovedparten af de unge fik kontaktperson som efterværnsindsats – kun hver tredje var i fortsat anbringelse.

Sammenlignet med unge i efterværn i de øvrige kommuner ved omlægningens start, var der i partnerskabskommunerne en større andel af kvinder, og de unge i partnerskabskommunerne var generelt lidt ældre. Samlet set lignede de to grupper dog hinanden i forhold til køn, alder, tidligere indsats og efterværnsindsats.

Sundhed

Over halvdelen af de unge, som modtog efterværn i partnerskabskommunerne, havde på et tidspunkt i deres liv fået en psykiatrisk diagnose (56 pct.)⁸. De mest hyppige psykiatriske diagnoser var angst (29 pct.), ADHD/ADD (11 pct.), depression (11 pct.) og autisme (6 pct.). Blandt de unge i efterværn i landets øvrige kommuner havde lidt flere (60 pct.) en psykiatrisk diagnose. Til sammenligning har knap 16 pct. af alle unge mellem 18-22 år en psykiatrisk diagnose.⁹

Derudover havde en forholdsvis stor andel af de unge i efterværn i partnerskabskommunerne, været indlagt eller modtaget ambulant behandling (somatisk og/eller psykiatrisk). Omkring fire ud af ti havde modtaget ambulant behandling (42 pct.), mens 11 pct. havde været indlagt inden for det seneste år. Kun 3 pct. af de unge havde en diagnosticeret livsstilssygdom som fx diabetes eller fedme.¹⁰

Både i forhold til antal ambulante behandlinger og antal indlæggelser lignede de unge i partnerskabskommunerne de unge i efterværn i resten af landet.

Livsmestring

De unge i efterværn i partnerskabskommunerne har i forbindelse med evalueringens startmåling angivet deres egen vurdering af, hvorvidt de kunne mestre hverdagen på en række dimensioner. Hovedparten af de unge oplevede her, at de kunne klare praktiske ting i hverdagen (77 pct.), at de kunne komme i gang med eller fortsætte i uddannelse eller arbejde (73 pct.), og at de kunne opbygge netværk og venskaber (70 pct.).

Lidt færre af de unge men dog stadig mere end halvdelen oplevede, at de havde styr på deres økonomi (61 pct.) og kunne klare personlige udfordringer (61 pct.), og godt halvdelen oplevede, at de kunne finde en bolig (57 pct.).

Netværk

Blandt de unge i efterværn i partnerskabskommunerne angav godt tre fjerdedele i startmålingen, at de var *sammen med* venner eller familie mindst en gang om ugen (74 pct.), og ni ud af ti unge havde *kontakt til* venner eller familie mindst en gang om ugen (91 pct.).

Desuden angav to tredjedele af de unge, at de kunne få hjælp fra venner og/eller familie, hvis de havde behov for det (64 pct.), og at de kunne tale med venner og familie, hvis de havde brug for opbakning (64 pct.). Hver femte af de unge oplevede dog også, at de havde konflikter med venner eller familie (18

⁸ Data for de unges psykiatriske diagnoser inkluderer alle diagnoser stillet senest d. 31. december 2018.

⁹ PwCs analyse af registerdata, 2020.

¹⁰ Livsstilssygdomme inkluderer KOL, endokrine sygdomme (fx type 2-diabetes, overvægt og fedme) og sygdomme i kredsløbsorganer (fx forhøjet blodtryk og åreforkalkning). Se yderligere beskrivelse i bilag 2 "Datagrundlag og metode."

pct.), mens hver fjerde ung oplevede, at venner og/eller familie kræver for meget af dem (25 pct.). Det betyder dog samtidig, at fire ud af fem unge ikke oplevede, at de havde konflikter med venner og/eller familie, og at tre ud af fire unge ikke oplevede, at venner og/eller familie krævede for meget af dem. Halvdelen af de unge var dog bekymrede for deres venner og/eller familie (54 pct.).

Kriminalitet

Af de unge i efterværn i partnerskabskommunerne havde 4 pct. fået en dom efter straffeloven eller strafferetlig afgørelse ved omlægningens opstart. Herudover havde 4 pct. af de unge fået en dom efter færdselsloven, mens 8 pct. var dømt efter særlove, som blandt andet omfatter Lov om Euforiserende Stoffer og Våbenloven.

Generelt havde lidt flere af de unge i efterværn i landets øvrige kommuner fået en dom – her var 6 pct. dømt efter straffeloven, 5 pct. var dømt efter færdselsloven og 9 pct. dømt efter særlove.

Trivsel, ensomhed og selvskade

Trivsel måles i nærværende rapport ved det validerede måleredskab WHO-5. WHO-5 inkluderer fem spørgsmål til, hvordan testpersonen har haft det de seneste to uger.⁵

Godt fire ud af ti unge i efterværn i partnerskabskommunerne var i god trivsel (43 pct.) ved baseline-målingen. En fjerdedel af de unge var i risiko for depression eller stressbelastning (24 pct.), og en tredjedel havde så lav trivsel, at de var i stor risiko for stress eller depression.

De unge i efterværn i partnerskabskommunerne havde dermed en lavere trivsel end den danske befolkning generelt. Trivselsscoren for de unge i efterværn i partnerskabskommunerne var gennemsnitligt 46,7, mens den for den voksne danske befolkning er 68¹¹. Skalaen går her fra 0-100, hvor 0 svarer til lav trivsel, og 100 svarer til høj trivsel.

Hovedparten af de unge i efterværn i partnerskabskommunerne oplevede ikke at være ensomme (72 pct.), målt med UCLA Loneliness Scale i forbindelse med baselinemålingen, mens lidt over en fjerdedel af de unge var ensomme (28 pct.). Generelt set var de unge i efterværn i partnerskabskommunerne mere ensomme end andre unge i Danmark. Således var den gennemsnitlige ensomhedsscore 5,3 i partnerskabskommunerne, mens gennemsnittet i en tilsvarende analyse af unge i Region Midtjylland var 4,5.¹²

Endelig havde over halvdelen af de unge i efterværn i partnerskabskommunerne på et tidspunkt prøvet at skade sig selv (53 pct.) ved omlægningens start. Blandt unge i Danmark mellem 18-25 år generelt har godt en tredjedel selvskadet.¹³

Uddannelse

Blandt de unge i efterværn i partnerskabskommunerne havde 95,3 pct. grundskolen som højest gennemførte uddannelse ved opstarten på omlægningen. Det betyder, at få af de unge havde gennemført en ungdomsuddannelse. Til sammenligning har kun godt 20 pct. af alle danske unge mellem 18-22 år grundskolen som højest gennemførte uddannelse.⁶

58 pct. af de unge i efterværn i partnerskabskommunerne havde påbegyndt en ungdomsuddannelse ved omlægningens opstart. Lidt flere af de unge i efterværn i landets øvrige kommuner havde på samme tidspunkt påbegyndt en ungdomsuddannelse (66 pct.). Til sammenligning er andelen af alle unge, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse, på næsten 95 pct.¹⁴

¹¹ Sundhedsstyrelsen (2020). Guide til trivselsindekset: WHO-5.

¹² Region Midtjylland (2015). Ensomhed i befolkningen - forekomst og metodiske overvejelser.

¹³ Videnscenter om Spiseforstyrrelser og Selvskade (2015). Selvskade i den danske befolkning.

¹⁴ PwCs analyse af registerdata, 2020. 15-22 år.

Beskæftigelse

Godt en tredjedel af de unge i efterværn i partnerskabskommunerne var i beskæftigelse ved projektopstarten (35 pct.).¹⁵ For de unge i efterværn i landets øvrige kommuner var 38 pct. i beskæftigelse på samme tidspunkt.

Til sammenligning er 54,1 pct. af alle unge mellem 15-24 år i beskæftigelse.¹⁶

Samlet set viser karakteristikken, at de unge i efterværn er mere sårbare end andre unge på flere områder. Flere har en psykiatrisk diagnose, flere selvskader og er i dårlig trivsel, mens færre kommer i gang med en uddannelse og kommer ind på arbejdsmarkedet.

Forskelle mellem de unge i efterværn

Karakteristikken viser dog også, at de unge i efterværn i partnerskabskommunerne på de fleste dimensioner mindede meget om unge i efterværn i landets øvrige kommuner ved omlægningens start. På enkelte punkter er der dog forskelle, som er vigtige at tage højde for i analyserne.

I tabellen nedenfor belyses, hvorvidt de identificerede forskelle er statistisk signifikante. Heraf fremgår det, at de unge, som har modtaget efterværn i partnerskabskommunerne, er signifikant yngre end de unge i de øvrige kommuner, samt at en signifikant mindre andel af de unge i partnerskabskommunerne har påbegyndt en uddannelse over grundskoleniveau. Disse forskelle er både substantielle og signifikante. Som tidligere nævnt, modtog er del af de unge allerede efterværn ved omlægningen start, og mange af disse unge er derfor over 20 år. Derudover er der marginalt flere unge i efterværn i de øvrige kommuner, som har gennemført en uddannelse over grundskoleniveau, har en psykiatrisk diagnose og har været indlagt. Disse forskelle er statistisk signifikante men er substantielt set mindre.

Tabel 2. Sammenligning af de unges karakteristika

Karakteristika	Unge i partnerskabskommunerne	Unge i de øvrige kommuner
Kvinder	51 %	50 %
20 år eller ældre*	42 %	48 %
Anbragt op til det 18. år	48 %	46 %
Anbragt som efterværnsindsats	44 %	41 %
Grundskolen som højest gennemførte uddannelse	95 %	94 %
Påbegyndt uddannelse over grundskoleniveau***	58 %	66 %
Beskæftigelse	35 %	38 %
Psykiatrisk diagnose*	56 %	60 %
Ambulant behandling	42 %	42 %
Indlæggelser*	11 %	14 %
Livsstilssygdomme	3 %	3 %

Kilde: Registerdata. (Partnerskabskommunerne= n=652, Øvrige kommuner: n=5.779).

Note: Signifikansniveauer er angivet med stjerner: ***=0,001, **=0,01, *=0,05

I analyserne af de unges uddannelse, beskæftigelse og selvforsørgelse i afsnit 4.4 tages der højde for både små og store forskelle mellem grupperne.

¹⁵ De unges beskæftigelsesstatus er opgjort ud fra branchekode. Beskæftigelseskravet er således, at der er betalt arbejdsmarkedsbidrag af lønindtægten.

¹⁶ Statistikbanken. AKU111K – Beskæftigelsesfrekvens for unge mellem 15-24 år i 3. kvartal 2020.

4.2 Efterværn bliver tilbudt alle unge i målgruppen

Et af målene på borgerniveau er, at "efterværn er blevet tilbudt alle unge, der tidligere har været anbragt eller haft en fast kontaktperson op til det 18. år." Efterværn kan som tidligere nævnt tilbydes unge, som umiddelbart op til det 18. år, har været anbragt eller har haft en fast kontaktperson. For anbragte unge skal der været truffet afgørelse om efterværn, når den unge er 17 år og 6 måneder, mens der for unge med en kontaktperson skal være truffet afgørelse om efterværn i passende tid, før den unge fylder 18 år, således at den unge vil kunne nå at klage. Nedenfor omtales dette som "umiddelbart op til det 18. år". Herudover skal der "være udsigt til en positiv udvikling hos den unge", og efterværnsindsatsen skal "være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte".¹⁷

Spørgsmålet om, hvorvidt de unge er blevet tilbudt en efterværnsindsats, er belyst i interviewene med kommunerne. Herudover belyses andelen, der modtager efterværn, med anvendelse af registerdata.

4.2.1 Kommunernes refleksioner vedr. tilbud om efterværn

I flere kommuner informeres de unge i personkredsen om efterværn tidligt og helt ned til 15-årsalderen. Den tidlige involvering har til hensigt at skabe en smidig overgang og understøtte, at de unge, som har behov for en indsats, takker ja til et efterværn. I perioden før den unge fylder 18 år, arbejder flere af kommunerne således målrettet på at give de unge større viden om efterværn, motivere de unge til indsatsen og opbygge relationer til de unge.

Hovedparten af kommunerne vurderer, at de i projektperioden har tilbudt efterværn til en bredere målgruppe af unge, end det var tilfældet ved projektets start. Både sagsbehandlere, ledere og udførende medarbejdere giver udtryk for, at de siden projektets start har haft fokus på at tilbyde *alle* unge i målgruppen efterværn, og at flere unge som følge heraf også modtager efterværn.

Der er dog også kommuner, som har skærpet målgruppen, fx gennem et skarpere uddannelsesfokus og fokus på de unges muligheder for progression, ligesom andre kommuner er blevet mere opmærksomme på, hvorvidt de unge bedre kan profitere mere af andre indsatser.

Som tidligere nævnt fremhæver kommunerne også, at meget få – og i flere kommuner slet ingen – unge takker nej til efterværn.

"Der har været en intensivering af efterværnsindsatsen, så alle kommer med. Hvis de har lyst, skal de have det [efterværn]."

Sagsbehandler

"Der bliver virkelig givet efterværn. Der bliver lukket flere ind, og man vedholder det meget længere."

Udførende medarbejder

"Vi har et skarpt fokus på, hvem der er i personkredsen for efterværn – og også et fokus på, at efterværn ikke nødvendigvis er den bedste indsats"

Sagsbehandler

"Alle får efterværn, hvis de kan profitere af det."

Sagsbehandler

"Når vi har siddet ovre på ungevisitationen, så har vi givet efterværn, hvis der har været progression. Vi har ligget i den rummelige del."

Sagsbehandler

"Der er kommet en anden opmærksomhed på, at selvom de unge siger nej nu, så kan de godt sige ja senere."

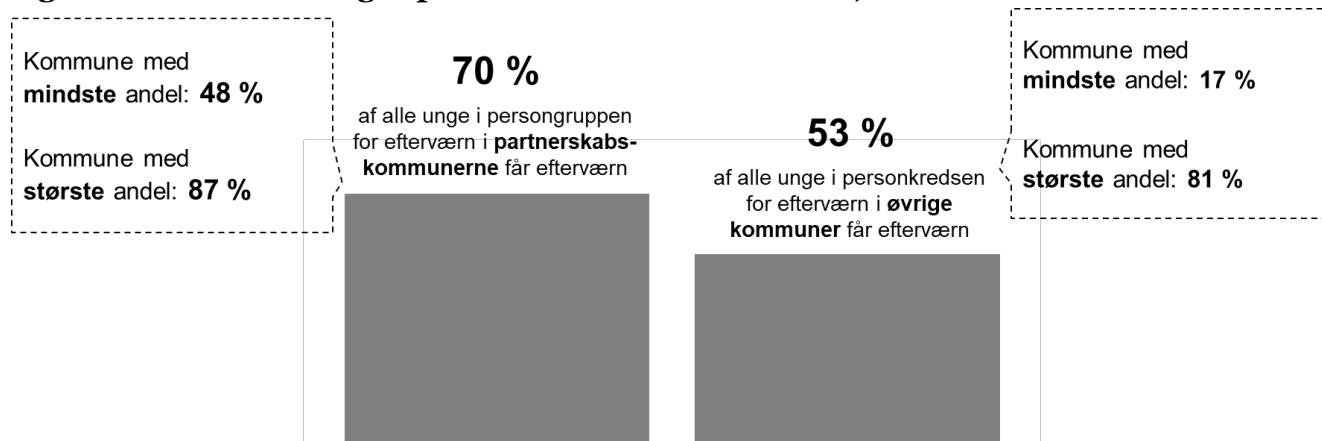
Leder

¹⁷ Efterværn. Inspiration: Vurdering af om en ung er i personkredsen for efterværn efter Servicelovens §76: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/eftervaern-servicelovens-ss-76>

4.2.2 Andel af unge i personkredsen, som får en efterværn

Med henblik på at belyse kommunernes praksis ser vi på de unge i personkredsen, der fylder 18 år i projektperioden, og som kommunerne er handlekommune for. Ser man på antallet af unge, som umiddelbart op til det 18. år har været anbragt eller har haft en fast kontaktperson, gælder dette 340 unge i partnerskabskommunerne i projektperioden. Af disse 340 unge modtog 237 unge (svarende til 70 pct. af de unge) en efterværnsindsats, jf. figuren nedenfor.

Figur 12. Andelen af unge i personkredsen for efterværn, som får efterværn

Kilde: Registerdata (Partnerskabskommunerne: n=340 i målgruppen for efterværn. Øvrige kommuner: n=3404 i målgruppen for efterværn.
Note: Figuren viser andelen af unge i hhv. partnerskabskommunerne og de øvrige kommuner, som har været anbragt eller har haft en kontaktperson op til det 18. år, som får efterværn. Analysen omfatter kun unge, som kommunerne er handlekommune for.

I de øvrige kommuner modtog til sammenligning 53 pct. af de unge i personkredsen en efterværnsindsats.

Andelen af unge i personkredsen, som modtager en efterværnsindsats, varierer meget på tværs af kommuner. Det gælder både for partnerskabskommunerne, hvor andelen varierer fra 48 pct. til 87 pct., og for landets øvrige kommuner hvor andelen varierer fra 17 pct. til 81 pct.

Herudover er der en lidt større andel af de unge, som har haft en kontaktperson op til det 18. år, som modtager efterværn, end de unge, som har været anbragt. Således modtager 71 pct. af de unge, som har haft en kontaktperson umiddelbart op til det 18. år en efterværnsindsats, mens dette gør sig gældende for 68 pct. af de unge, som har været anbragt umiddelbart op til det 18. år. I de øvrige kommuner er det omvendt – en større andel af de unge, som har været anbragt op til det 18. år, modtager efterværn, end de unge, som har haft en kontaktperson op til det 18. år.

Tabel 3. Andelen i personkredsen, som får efterværn (hhv. anbringelse og kontaktperson op til det 18. år)

	Unge i partnerskabskommunerne	Unge i øvrige kommuner
Unge, som har været anbragt op til det 18. år	68 %	59 %
Unge, som har haft kontaktperson op til det 18. år	71 %	48 %

Kilde: Registerdata. (Partnerskabskommunerne: anbragte: n=158, kontaktperson: n=250. Øvrige kommuner: anbragte: n=1.509, kontaktperson: n=2.391).

Note: Tabellen viser andelen af unge, som har modtaget en efterværnsindsats, hhv. blandt unge som har været anbragt op til det 18. år og har haft en kontaktperson op til det 18 år i partnerskabskommunerne og i de øvrige kommuner.

Tallene for partnerskabskommunerne viser også, at en mindre andel af de unge, som har været anbragt i en anden kommune, end den kommune, som betaler indsatsen (58 pct.), modtager efterværn sammenlignet med de unge, som er anbragt i samme kommune, som betaler for indsatsen (72 pct.). Samme tendens gør sig gældende for de øvrige kommuner, og her er tendensen endda tydeligere. Sam-

let set har de unge, som er anbragt i en anden kommune, end den som betaler for indsatsen, en dårligere chance for at få efterværn end unge, som er anbragt i samme kommune, som betaler for anbringelsen.

Samlet set viser analysen, at partnerskabskommunerne giver efterværn til en større andel af de unge, som er i personkredsen for efterværn end landets øvrige kommuner. Der er dog stadig en stor andel af de unge i personkredsen, som ikke modtager efterværn. Dette kan potentielt både være unge, som har sagt nej tak til efterværn eller unge, der er *ikke* blevet tilbudt en efterværnsindsats. Disse unge kan dog potentielt godt få en indsats efter anden lovgivning.

Virksom mekanisme: Målrettet og hurtig indsats

Flere unge påpeger vigtigheden af, at deres indsats blev iværksat, lige netop da de havde brug for det, og at den passede til dem. Netop fordi de unge i efterværn ofte ikke har andet at falde tilbage på eller et sikkerhedsnet, som kan gribe dem, er det særligt vigtigt, at hjælpen iværksættes, når den unge oplever at have brug for den – uden en lang ventetid. En anden central pointe er, at de unge oplever at få en relevant indsats målrettet deres behov. De unge oplever, at denne rummelighed og vished om, at støtten er der, hvis de får det dårligere, giver dem tryghed. De påpeger, at det er vigtigt, at der ikke er en udløbsdato, som puster dem i nakken.

”Hjælpen kom på det helt rigtige tidspunkt for mig. Jeg var motiveret for at kunne klare mig selv og fik hjælp til hele pakken – både min økonomi, mit studie og derefter læreplads og job.” Ung i efterværn

4.3 De unge bliver inddraget og hørt

Et andet mål på borgerniveau er, at ”de unge oplever at blive inddraget og hørt i forbindelse med deres overgang fra barn til voksen”.

I afsnittet belyses dét at blive inddraget og hørt ud fra forskellige perspektiver, herunder om:

- de unge føler sig hørt i beslutningen om efterværn
- de unge oplever at sagsbehandleren lytter til dem
- de unge oplever, at efterværnet passer til deres ønsker og behov
- de unge oplever sig inddraget i arbejdet med handleplan og mål

Som tidligere nævnt, er der på tværs af kommuner implementeret arbejdsgange og metoder til at styrke inddragelsen af de unge. Flere kommuner har arbejdet med recovery-orienterede metoder, fx LØFT, den løsningsfokuserede tilgang og Det dobbelte blik, hvor fokus er på at få bragt den unges ressourcer i spil. Medarbejdere i flere kommuner er i den forbindelse blevet opkvalificeret enten via kurser, træningsdage eller sparring.

Nogle kommuner har implementeret tilgange og værktøjer, som sikrer, at de unge inddrages systematisk i sagsbehandlingen og i tilrettelæggelsen af indsatsen. Et eksempel herpå er koordineringskort, som anvendes til at inddrage de unge og kortlægge og inddrage alle relevante samarbejdspartnere omkring den enkelte unge. Flere kommuner har også nedsat et ungepanel, som løbende inddrages og kommer med input blandt andet til udviklingen af aktiviteter og tilbud.

Virksom mekanisme: At blive lyttet til

De unge oplever, at det har stor betydning for deres udvikling, at deres sagsbehandler eller kontaktperson lytter til dem og forstår dem. De unge oplever, at det giver dem lyst til at åbne sig og lytte til de gode idéer, råd og anbefalinger, som deres sagsbehandler eller kontaktperson kommer med. De unge giver også udtryk for, at det er vigtigt for dem, at sagsbehandleren har god tid og ikke virker stresset.

"Min sagsbehandler og min kontaktperson har igennem hele forløbet været godt til at lytte til mine behov for forstå mig. Det har gjort en kæmpe forskel." Ung i efterværn

"Man er villig til at gøre meget, når man bliver lyttet til." Ung i efterværn

"Bare det at de viser, at de gerne vil lytte, skaber et rum for, at man åbner op. Jo mere de har lyst til at lytte, jo mere har man lyst til fortælle." Ung i efterværn

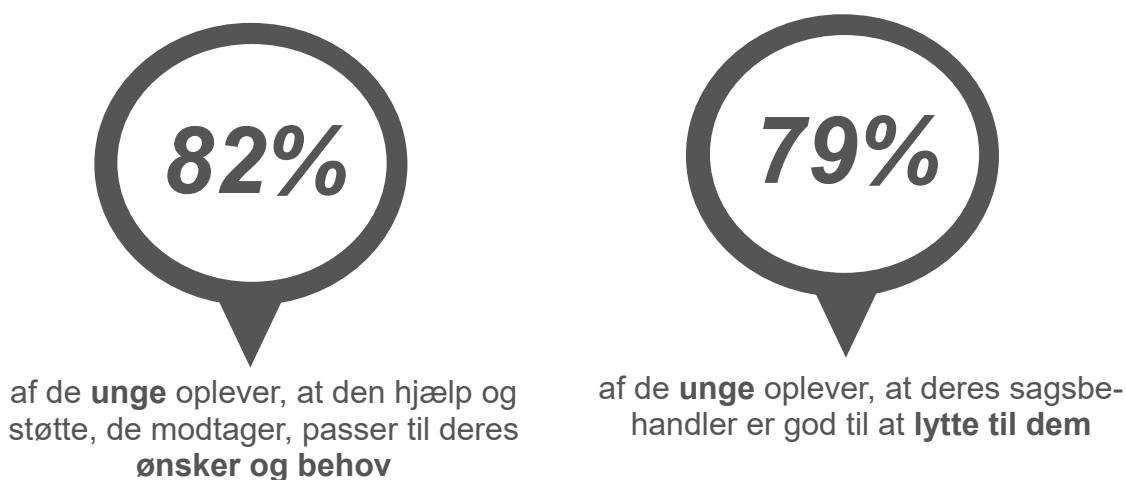
"Min sagsbehandler her i efterværn har mere tid, end jeg er vant til. Det gør en kæmpe forskel både for at bygge relationen op og for, at man føler sig lyttet til." Ung i efterværn

De unge oplever, at de bliver inddraget i deres sag og forløb

Inddragelsen af den unge starter allerede i beslutningen om efterværn, hvor det er centralt, at den unge føler sig inddraget og lyttet til. Adspurgte om hvad der havde betydning for at sige ja til efterværn, svarer en tredjedel af de unge, at det at de følte sig lyttet til havde betydning for at sige ja. Halvdelen af de unge mener ligeledes, at det havde betydning, at de oplevede, at den hjælp og støtte, de fik tilbudt, passede til deres ønsker og behov. Allerede fra starten af de unges efterværnsforløb er det således centralt at sikre en god inddragelse af de unge, så de unge føler sig lyttet til og kan se sig selv i indsatsen.

Spørger man de unge til den hjælp og støtte, de modtager, mener hele 82 pct. af de unge, at støtten passer til deres ønsker og behov. Dette kan blandt andet hænge sammen med, at sagsbehandlerne har mere fokus på at lytte til de unge og derfor et bedre grundlag for at målrettet indsatsen. Således svarer otte ud af ti unge, at deres sagsbehandler lytter til dem.

Figur 13. De unges oplevelse af at blive inddraget og hørt

Kilde: Afslutningsskema blandt unge i efterværn i forbindelse med afsluttende evaluering (n=213).

Note: Spørgsmålet er kun stillet ved den afsluttende måling. Figuren viser andelen af unge, der erklærer sig helt eller delvist enig i udsagnet.

Også i interviewene giver de unge udtryk for, at de oplever, at de bliver set og hørt og behandlet som ligeværdige. Nogle af de unge, som har "været i systemet" i mange år, giver udtryk for, at de har oplevet et skifte, da de overgik til efterværnet, hvor de blev set mere på som et voksent menneske. De oplever, at de nu har et mere jævnbrydigt forhold til de fagpersoner, de samarbejder med.

Figur 14. Inddragelsen af de unge i handleplan og mål

Kilde: Afslutningsskema blandt unge i efterværn i forbindelse med afsluttende evaluering (n=214).

Note: Spørgsmålet er kun stillet ved den afsluttende måling. Figuren viser andelen af unge, som erklærer sig helt eller delvist enige i udsagnet.

Særligt i arbejdet med handleplaner giver de unge i spørgeskemaet udtryk for, at de føler sig inddraget. Størstedelen af de unge (85 pct.) oplever, at de har indflydelse på målene i deres handleplan, og at målene i handleplanen er relevante for dem.

I interviewene giver mange af de unge udtryk for, at de bliver inddraget i arbejdet med handleplaner og mål. De oplever, at sagsbehandleren spørger ind til, hvad de kunne tænke sig, og de ser handleplanen som et godt redskab, som de kan arbejde ud fra. De unge giver udtryk for, at det er godt at have medbestemmelse og være med til at sætte målene. Inddragelsen betyder, at de unge føler et større ejerskab over deres handleplan.

Der er dog enkelte unge, som ikke oplever at blive inddraget i arbejdet med handleplaner og mål. Nogle oplever, at "det er noget, der foregår udenom dem", andre oplever at handleplanen mest er til for sagsbehandlerens skyld, og at handleplanen udarbejdes af rutine. For disse unge giver handleplan og mål derfor ikke på samme måde mening, og de føler ikke et ejerskab til deres handleplan og mål.

"Jeg har været langt mere modtagelig over for at prøve nye ting i forhold til tidligere, fordi min sagsbehandler har spurgt, om jeg havde lyst. Når man bliver påduttet noget, så begynder man at stritte imod. Det er mit liv!"

Ung i efterværn

"Der er forskel på den handleplan, jeg havde, før jeg blev 18, og den jeg har nu. Tidligere inddrog de mig ikke i noget. Da jeg fik min nuværende sagsbehandler, gennemgik vi det hele sammen, og der fik jeg lov til at sige, hvad jeg kunne tænke mig."

Ung i efterværn

"Det har mest været en form for rapporteringssamarbejde. Så fortalte vi hvad der var nyt og så tog vi tilbage til hverdagen."

Ung i efterværn

Inddragelsen af de unge genfindes i sagerne

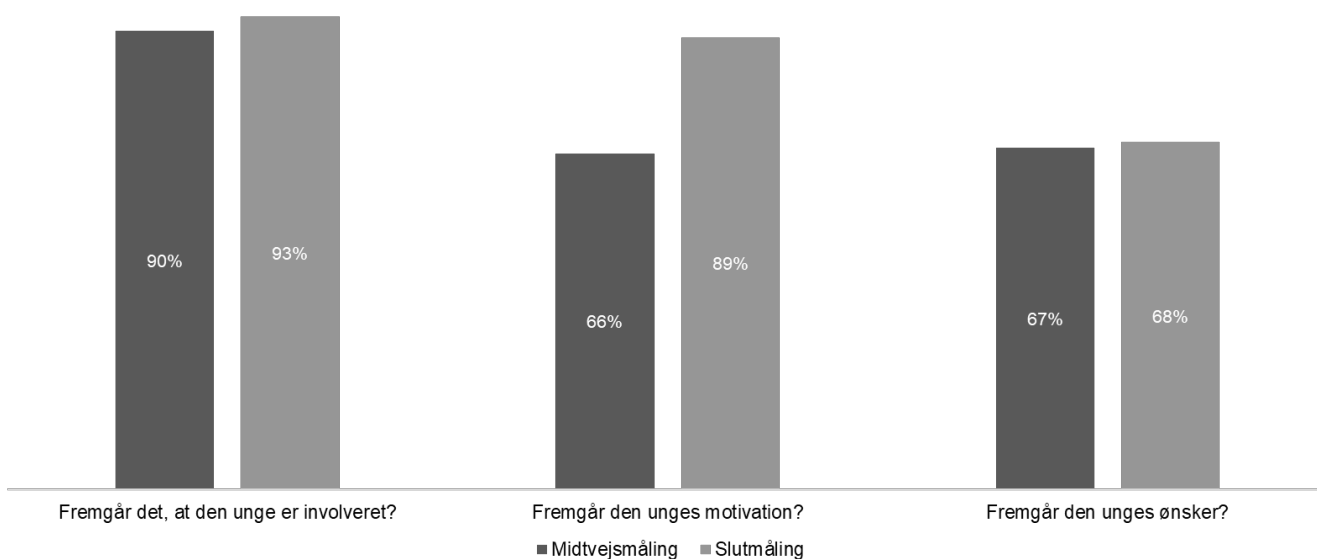
Sagsgennemgangen underbygger, at de unges perspektiv inddrages. I hovedparten af sagerne (80 pct.) fremgår det tydeligt, at den unge er involveret, jf. figuren nedenfor. Den unges motivation fremgår enten helt eller delvist af stort set alle sager ved slutmålingen, og her er der sket en stor udvikling i projektperioden. Den unges ønsker er dog lidt mindre tydelige i sagerne, men fremgår helt eller delvist i to tredjedele af sagerne.

"Hvis der er problemer, bliver der ringet til mig. Så føler man sig som et voksent menneske."

Ung i efterværn

Siden midtvejsevalueringen er inddragelsen af de unge styrket på tværs af de nævnte parametre. Der er dog stadig mulighed for at forbedre inddragelsen af de unge, herunder særligt inddragelsen af de unges ønsker.

Figur 15: Sagsgennemgang - perspektiver i udredningen af de unges behov

Kilde: Sagsgennemgang. (midtvejsmåling: n=88 ungesager, slut: n=210 ungesager).

Note: Figuren viser andelen af sager, hvor det pågældende udsagn vurderes at være eller delvist at være opfyldt.

Medarbejderne oplever, at de inddrager de unge

De unges oplevelse af at blive inddraget bekræftes af sagsbehandlerne. Her oplever 9 ud af 10 sagsbehandlere, at de unge har indflydelse på, hvilken efterværnsindsats de får. Dette er en forbedring fra starten, hvor 72 pct. af sagsbehandlerne oplevede, at de unge havde indflydelse på, hvilken efterværnsindsats de fik.

I spørgeskemaet erklærer næsten otte ud af ti medarbejdere sig også enige i, at de har mulighed for at tilrettelægge efterværnsindsatsen efter de unges ønsker og behov. Denne oplevelse har medarbejderne dog haft fra projektets begyndelse, hvorfor det ikke nødvendigvis kan tilskrives projektet.

At der også er nuancer i inddragelsen kommer til udtryk i interviewene med sagsbehandlere og udførende medarbejdere. Her giver de fleste udtryk for, at de unge er blevet inddraget mere i løbet af projektet. Mange oplever, at de har fået mere fokus på at spørge ind til de unges ønsker og ambitioner, og at den unge skal have ejerskab over sine mål. Flere arbejder med jeg-mål og SMART-mål, og mange har fokus på at formulere mål og handleplaner i et borgerrettet sprog.

Der er dog også flere medarbejdere, der oplever, at der stadig er potentiale for at styrke det inddragende arbejde. Nogle nævner, at det stadig kan være svært at få de unge til at tage ejerskab, og at det kan være svært at gøre handleplanen spændende og relevant for de unge. Flere medarbejdere og ledere

nævner også, at graden af inddragelse nogle gange afhænger af den enkelte unges ressourcer og tryghed i forhold til at byde ind. Evalueringen viser således, at der er potentiale for at inddrage de unge mere på de unges egne præmisser.

"Jeg har det sådan, at det er lettere at få borgeren bragt i tale. Jeg tager altid udgangspunkt i det, der fungerer. Det er ellers altid så problematiseret, når de skal til møde i kommunen.

Sagsbehandler

"Vi har arbejdet en del med at gøre det mere ungevenligt. Mit håb er, at de kan sidde på min computer og selv skrive deres mål".

Sagsbehandler

"Handleplanen er svær at gøre spændende, og selvom vi lægger det over til den unge, så kan det være svært for den unge at se meningen med den. Det ville det også være for mig som voksen."

Sagsbehandler

Virksom mekanisme: Klar kommunikation i øjenhøjde

Klar kommunikation fra både sagsbehandler og kontaktperson har en positiv virkning for de unge. Det er vigtigt, at sagsbehandlere og kontaktperson begrunder deres anbefalinger og opfordringer, at de kommunikerer direkte, åbent og i øjenhøjde med de unge.

"Det betød meget for mig, at jeg fik at vide, hvorfor jeg skulle gøre, som de foreslog. Jeg kunne se meningen med det og kunne mærke, at de kun ønskede mig det bedste." Ung i efterværn

"Det betyder meget, at man bliver talt til på en ikke-nedladende måde – man føler sig mere velanset som menneske." Ung i efterværn

"Det betyder noget at sidde over for en, man kan mærke, vil en det bedste." Ung i efterværn

4.4 Positiv progression i de unges udvikling

Et mål på borgerniveau i efterværnsprojektet er, at "der er en positiv progression i de unges udvikling i forhold til en række centrale resultatmål sammenlignet med andre unge i efterværn i andre kommuner."

De konkrete områder er udvalgt med udgangspunkt i Servicelovens § 46, der fastsætter formålet med indsatsen til udsatte børn og unge, herunder unge i efterværn, samt resultaterne fra den nationale kortlægning af efterværnsområdet¹⁸ og forskningsresultater om sårbare unge.

Der fokuseres således på følgende centrale parametre i de unges udvikling:

- Uddannelse og beskæftigelse
- Selvforsørgelse
- Netværk
- Trivsel
- Ensomhed
- Livsmestring
- Selvskade
- Hjemløshed.

I det følgende gennemgås de unges udvikling på ovennævnte parametre.

¹⁸ Deloitte: Efterværn og den gode overgang til voksenlivet: Undersøgelse af efterværnsområdet i Danmark, 2017. VIVE: Anbragte unges trivsel, 2017. VIVE: Unge i Danmark, 2018.

4.4.1 De unges uddannelse, beskæftigelse og selvforsørgelse

Som nævnt indledningsvist er formålet med efterværn at hjælpe de unge godt på vej over i voksenlivet. I den forbindelse er det vigtigt, at de unge kommer i uddannelse og beskæftigelse, samt at de unge bliver selvforsørgende.

For at kunne vurdere, hvorvidt de unge, som har modtaget efterværn i partnerskabskommunerne, har udviklet sig mere end andre unge i efterværn, er der som tidligere nævnt defineret en sammenligningsgruppe af unge, som har modtaget efterværn i landets øvrige kommuner i samme periode.

I det følgende sammenlignes de to gruppers udvikling i forhold til påbegyndt og gennemført ungdomsuddannelse, beskæftigelse og selvforsørgelse.

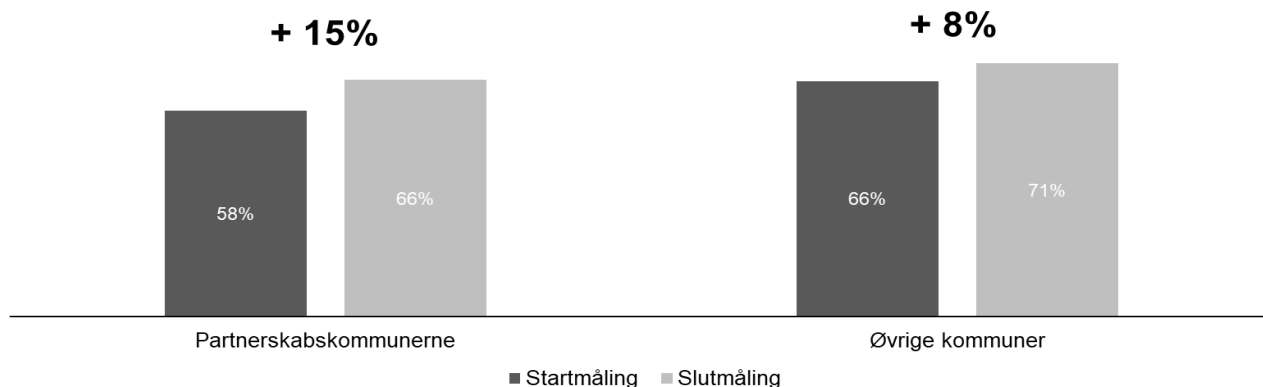
4.4.2 Påbegynder og gennemfører de unge en ungdomsuddannelse?

Nedenfor ses udviklingen i andelen af unge, som har påbegyndt en ungdomsuddannelse, i henholdsvis partnerskabskommunerne og de øvrige kommuner.

Ved den afsluttende måling har to tredjedele af de unge, som er i efterværn i partnerskabskommunerne, *påbegyndt* en ungdomsuddannelse, jf. figuren nedenfor. Dette er en betydelig stigning fra starten, hvor dette gjaldt for 58 pct. af de unge.

Flere af de unge i efterværn i landets øvrige kommuner har i udgangspunktet påbegyndt en ungdomsuddannelse (66 pct.), og niveauet ligger også højere ved den afsluttende måling, hvor 71 pct. har påbegyndt en ungdomsuddannelse.

Figur 16. Andelen af unge i efterværn, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse

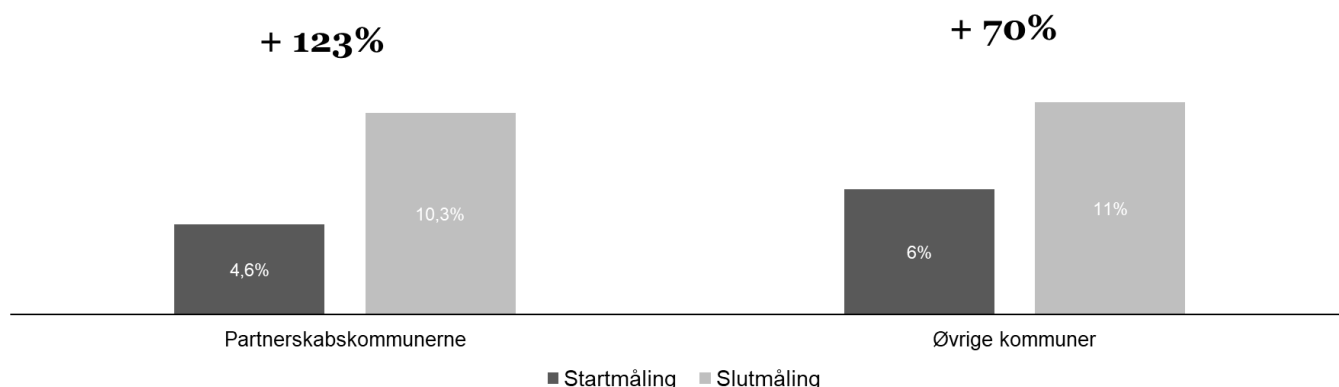
Kilde: Registerdata. (Partnerskabskommunerne: n=652, Øvrige kommuner: n=5.779).

Note: Figuren viser andelen af unge, som har påbegyndt en uddannelse over grundskoleniveau i hhv. partnerskabskommunerne og øvrige kommuner. Tallene over søjlerne angiver den procentvise stigning fra start- til slutmåling.

Sammenlignes de to grupper er der dog sket en relativt større stigning i andelen af unge, som har påbegyndt en ungdomsuddannelse i partnerskabskommuner. Stigningen er således 15 procentpoint i partnerskabskommunerne og 8 procentpoint i landets øvrige kommuner.

Også andelen af unge, som har *gennemført en ungdomsuddannelse*, er steget mere i partnerskabskommunerne end i de øvrige kommuner, jf. figuren nedenfor. Således er andelen, som har gennemført en ungdomsuddannelse i partnerskabskommunerne, steget med mere end 100 pct. i perioden, mens den i de øvrige kommuner er steget med 70 pct.

Figur 17. Andelen af unge i efterværn, som har gennemført en ungdomsuddannelse

Kilde: Registerdata. (Partnerskabskommunerne: n=652, Øvrige kommuner: n=5.779).

Note: Figuren angiver andelen af unge i hhv. partnerskabskommunerne og øvrige kommuner, som har gennemført en uddannelse over grundskoleniveau. De to tal over søjlerne angiver den procentuelle stigning fra start- til slutmåling.

Også her startede de unge i de øvrige kommuner på et lidt højere niveau, og de sluttede også på et marginalt højere niveau end de unge i partnerskabskommunerne.

Gruppen af unge i efterværn i partnerskabskommunerne har således umiddelbart oplevet en større progression både i forhold til at *påbegynde* og *gennemføre* en ungdomsuddannelse end gruppen af unge, som har modtaget efterværn i de øvrige kommuner.

Ser man nærmere på de unge, der enten har påbegyndt eller fastholdt en uddannelse i projektperioden, ses der samme tendenser på tværs af partnerskabskommunerne og de øvrige kommuner, jf. tabellen nedenfor. Kvinder har i højere grad end mænd påbegyndt eller fastholdt en uddannelse, og unge på 20 år eller derover har naturligt nok i højere grad end unge under 20 år påbegyndt eller fastholdt en uddannelse. De foranstaltninger, som de unge har modtaget umiddelbart op til det 18. år, ser også ud til at have en betydning for, hvorvidt de unge påbegynder eller fastholder en uddannelse. Således har de unge, som har været anbragt op til det 18. år, i højere grad end unge, som har haft en kontaktperson op til det 18. år, påbegyndt eller fastholdt en uddannelse. Samme mønster gælder for gennemført uddannelse i både partnerskabskommunerne og de øvrige kommuner.

Tabel 4. Andel, som har påbegyndt eller fastholdt en uddannelse

	Unge i partnerskabskommunerne	Unge i de øvrige kommuner
Kvinder**	68 %	74 %
Mænd	64 %	68 %
Under 20 år	52 %	54 %
20 år eller derover***	69 %	75 %
Anbringelse som efterværn*	73 %	77 %
Kontaktperson som efterværn**	61 %	66 %

Kilde: Registerdata. (Unge i partnerskabskommunerne: n=652, unge i øvrige kommuner: n=5779).

Note: Alder er her opgjort, når de unge har afsluttet deres efterværn. For unge, der stadig er i efterværn, er deres alder opgjort på tidspunktet for de senest opdaterede data for uddannelse.

*=0,05, **0,01, ***=0,001.

Ovenstående beskrivelse af de unges udvikling siger dog ikke noget om, hvorvidt de unges udvikling kan tilskrives omlægningen af efterværnsindsatsen. I næste afsnit belyses dette.

Skyldes de unges udvikling ift. uddannelse den omlagte efterværnsindsats?

For at undersøge, hvorvidt de unges udvikling i forhold til uddannelse skyldes den omlagte efterværnsindsats, er det nødvendigt at tage højde for de forskelle mellem de unge i partnerskabskommunerne og i de øvrige kommuner, som er beskrevet i målgruppeafsnittet i 4.1.

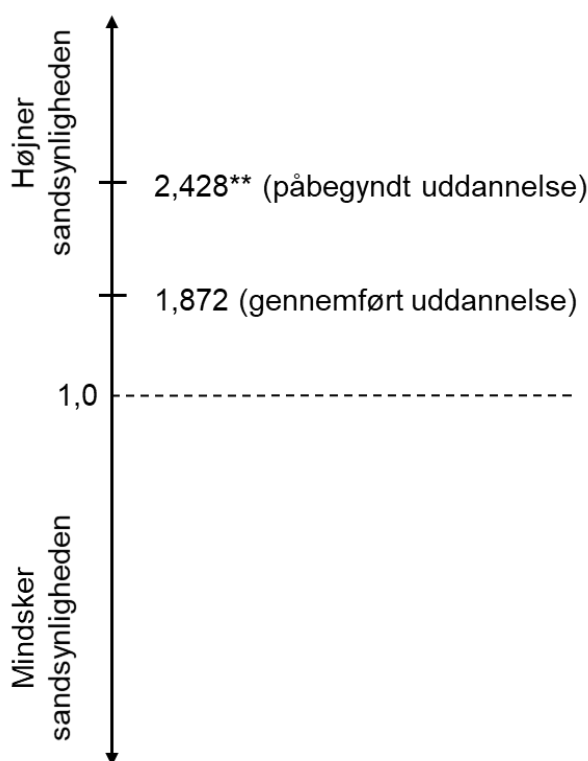
Til dette formål benytter vi de statistiske metoder Propensity Score Matching (PSM) og Random Effects Regression. Vi bruger PSM til at skabe en sammenligningsgruppe, hvor de unge i efterværn i partnerskabskommunerne sammenlignes med andre unge i efterværn, som ligner dem i forhold til køn, alder, efterværnsindsats, tidligere indsats, indsatsens længde, samt eventuelle psykiatriske diagnoser, hospitalisindlæggelser og ambulant behandling.

I forhold til påbegyndt og gennemført uddannelse benytter vi metoden Random Effects til at tage højde for de forskelle mellem indsatsgruppen og sammenligningsgruppen, der blev konstateret i afsnit 4.1., da disse forskelle kan påvirke de unges uddannelse, beskæftigelse og selvforsørgelse. Valget af regressionsmodel samt en mere nøje beskrivelse af de valgte modeltyper findes i bilag 2.

De statistiske analyser viser, at de unge, der har modtaget den omlagte efterværnsindsats, i højere grad end unge i efterværn i andre kommuner påbegynder eller fastholder en ungdomsuddannelse i projektperioden, når der tages højde for observerbare karakteristika. Af figuren til højre fremgår Odds Ratio Scoren (OR-scoren) for påbegyndt og gennemført uddannelse. En score over 1 betyder her, at den omlagte efterværnsindsats højner sandsynligheden for det relevante resultatmål. OR-scoren viser konkret, at den omlagte efterværnsindsats højner sandsynligheden for, at de unge påbegynder en ungdomsuddannelse. Tilmed er sammenhængen signifikant, jf. figuren til højre.¹⁹

Den statistiske analyse viser også, at de unge i partnerskabskommunerne i højere grad end unge, som har modtaget efterværn i de øvrige kommuner, *gennemfører* en uddannelse. Sammenhængen er dog ikke signifikant, jf. figuren ovenfor.

Figur 18. Omlægningens betydning for påbegyndt og færdiggjort uddannelse

Kilde: Registerdata. (n=6.431).

Note: Figuren viser Odds Ratio scoren for påbegyndt og gennemført uddannelse. **=0,01-niveau.

4.4.3 Kommer de unge i højere grad i beskæftigelse?

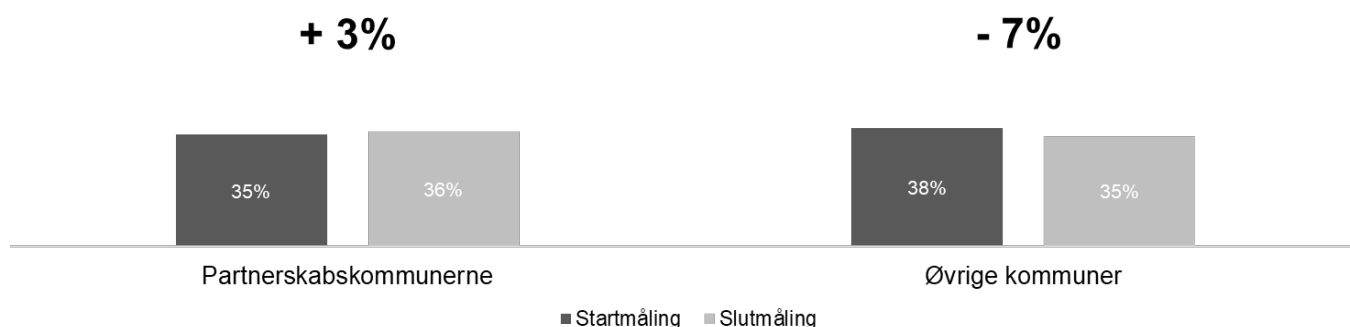
I analysen af, hvorvidt omlægningen har medvirket til, at de unge i højere grad kommer i beskæftigelse, sammenlignes de unge i partnerskabskommunerne igen med de unge, som har modtaget efterværn i landets øvrige kommuner.

Da omlægningen på tidspunktet for evalueringen kun har været i gang en forholdsvis kort periode, kan der dog for beskæftigelse og selvforsørgelse ikke forventes markante effekter for de unge endnu.

¹⁹ Den positive og signifikante odds-ratio værdi på 2,4 for påbegyndt uddannelse indikerer, at der er en positiv og signifikant effekt af den omlagte efterværnsindsats i forhold til at påbegynde en uddannelse.

Som det fremgår af figuren nedenfor, er 36 pct. af de unge i efterværn i partnerskabskommunerne i beskæftigelse ved efterværnets afslutning. Dette er en marginal forbedring fra start, hvor 35 pct. var i beskæftigelse. Udviklingen her skyldes ikke, at de unge bliver ældre, selvom man generelt kan forvente, at der er en positiv sammenhæng mellem alder og beskæftigelse.

Figur 19. De unges beskæftigelse i partnerskabs- og øvrige kommuner

Kilde: Registerdata. (Partnerskabskommunerne: n=652, Øvrige kommuner: n=5.779).

Note: Figuren viser andelen af unge, som er i beskæftigelse i partnerskabskommunerne og de øvrige kommuner. Tallene over søjlerne viser den procentuelle stigning fra start- til slutmåling.

De unge i efterværn i landets øvrige kommuner starter også her på et højere niveau (38 pct. er i beskæftigelse) men har i samme periode oplevet et mindre fald på syv procent. Udviklingen er således mere positiv i partnerskabskommunerne, men de unge i partnerskabskommunerne startede igen fra et lavere udgangspunkt.

Ser man nærmere på de unge, der har fastholdt eller er kommet i beskæftigelse i projektperioden, ses samme tendens på tværs af partnerskabskommunerne og de øvrige kommuner. En lidt større andel af mændene end kvinderne har fastholdt eller er kommet i beskæftigelse, og der er også en forskel i forhold til alder, hvor unge over 20 år i højere grad end unge under 20 år har fastholdt eller er kommet i beskæftigelse. Herudover er unge i fortsat anbringelse i højere grad kommet i beskæftigelse eller har fastholdt beskæftigelse end de unge, som udelukkende har en kontaktperson.

Tabel 5. Andel, som er kommet i eller har fastholdt beskæftigelse

	Unge i partnerskabskommunerne	Unge i de øvrige kommuner
Kvinder	33 %	34 %
Mænd	40 %	36 %
Under 20 år	25 %	24 %
20 år eller derover	38 %	37 %
Anbringelse som efterværn	42 %	40 %
Kontaktperson som efterværn	32 %	21 %

Kilde: Registerdata. (Unge i partnerskabskommunerne: n=652, unge i øvrige kommuner: n=5779).

Note: Alder er her opgjort, når de unge har afsluttet deres efterværn. For unge, der stadig er i efterværn, er deres alder opgjort på tidspunktet for de senest opdaterede data for beskæftigelse.

Nedenfor belyses spørgsmålet om, hvorvidt denne udvikling kan tilskrives omlægningen af efterværnsindsatsen.

Skyldes de unges udvikling ift. beskæftigelse den omlagte efterværnsindsats?

Der er gennemført en række statistiske analyser med henblik på at undersøge, om udviklingen i de unges beskæftigelse kan tilskrives den omlagte efterværnsindsats.

Her benyttes ud over PSM også en Fixed Effects Regressionsmodel, som både tager højde for uobserverbare og observerbare karakteristika. Valget af regressionsmodel samt en detaljeret beskrivelse af de valgte modeller findes i bilag 2.

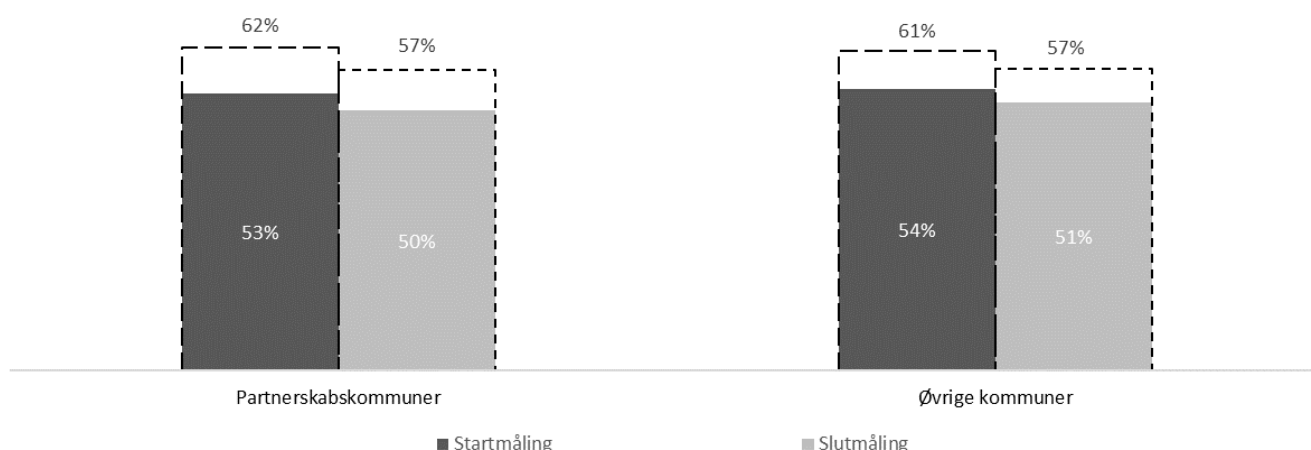
Analysen viser, at de unge, der har modtaget den omlagte efterværnsindsats, i marginalt højere grad er kommet i eller har fastholdt beskæftigelse end de unge i efterværn i landets øvrige kommuner, når man tager højde for relevante faktorer som køn, alder og typen af efterværnsindsats. OR-scoren er dog meget tæt på 1, jf. figuren til højre, hvilket betyder, at effekten af den omlagte efterværnsindsats i forhold til beskæftigelse er meget lille. Hertil kommer, at effekten ikke er statistisk signifikant.

4.4.4 Bliver de unge i højere grad selvforsørgende?

Afslutningsvis undersøges det, om de unge, som er i efterværn i partnerskabskommunerne, i højere grad end andre unge i efterværn bliver selvforsørgende. Selvforsørgende unge omfatter her unge, der enten er i beskæftigelse eller modtager SU.

Halvdelen af de unge i partnerskabskommunerne er selvforsørgende ved projektets afslutning, jf. figuren nedenfor. Dette er en lille nedgang siden startmålingen, hvor 53 pct. af de unge var selvforsørgende.

Figur 21. Andelen af unge i efterværn, som er selvforsørgende

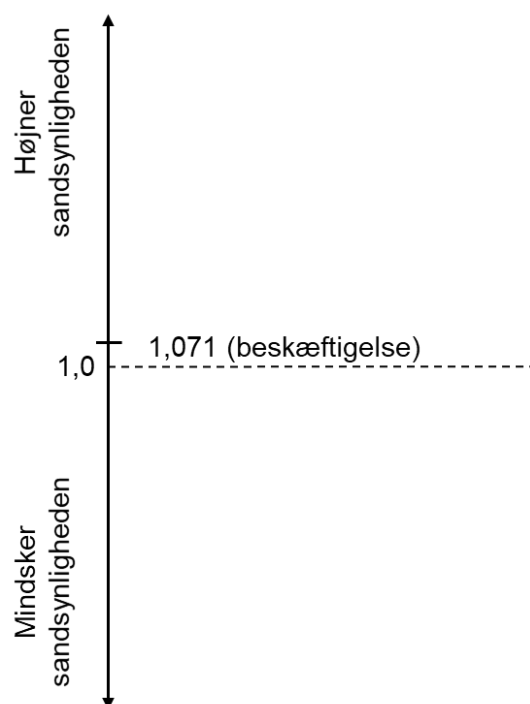
Kilde: Registerdata. (Partnerskabskommunerne: n=652, Øvrige kommuner: n=5.779).

Note: Figuren viser andelen af unge, som er selvforsørgende i partnerskabskommunerne og de øvrige kommuner. Tallene over søjlerne angiver den procentuelle ændring fra start- til slutmåling.

Til sammenligning ses der også et tilsvarende fald i selvforsørgelsesgrad for unge i efterværn i landets øvrige kommuner, og de to grupper ligger stort set på samme niveau.

Inkluderes de anbragte unge, som har påbegyndt en ungdomsuddannelse – altså unge, som potentielt ville have fået SU og derfor ville være medregnet som selvforsørgende, hvis de ikke var anbragt – er en

Figur 20. De unges beskæftigelse

Kilde: Registerdata. (n=1.625)

større del af de unge selvforsørgende. Der ses stadig et fald fra startmålingen til slutmålingen for både de unge partnerskabskommunerne og i de øvrige kommuner, men faldet er mindre. Der ses således et fald fra 62 pct. selvforsørgende ved startmåling til 57 pct. ved slutmålingen for de unge i partnerskabskommunerne og fra 61 pct. til 57 pct. for de unge i de øvrige kommuner.

Ser man nærmere på de unge, som i løbet af projektperioden er eller bliver selvforsørgende – eksklusive de anbragte unge, som har påbegyndt en ungdomsuddannelse - er der igen samme tendenser på tværs af partnerskabskommuner og de øvrige kommuner: Kvinder er i lidt højere grad end mænd selvforsørgende, de unge på 20 år eller derover er i højere grad selvforsørgende end de unge i efterværn under 20 år, mens unge, der er i anbringelse som efterværn, også i forhold til selvforsørgelse klarer sig bedre end de unge, der har en fast kontaktperson.

Tabel 6. Andel, som fastholder at være eller er blevet selvforsørgende

	Unge i partnerskabskommunerne	Unge i de øvrige kommuner
Kvinder	50 %	53 %
Mænd	49 %	49 %
Under 20 år	49 %	47 %
20 år eller derover	50 %	52 %
Anbringelse som efterværn	52 %	54 %
Kontaktperson som efterværn	48 %	49 %

Kilde: Registerdata. (Unge i partnerskabskommunerne: n=652, unge i øvrige kommuner: n=5.779)

Note: Alder er her opgjort, når de unge har afsluttet deres efterværn. For unge, der stadig er i efterværn, er deres alder opgjort på tidspunktet for de senest opdaterede data for selvforsørgelse.

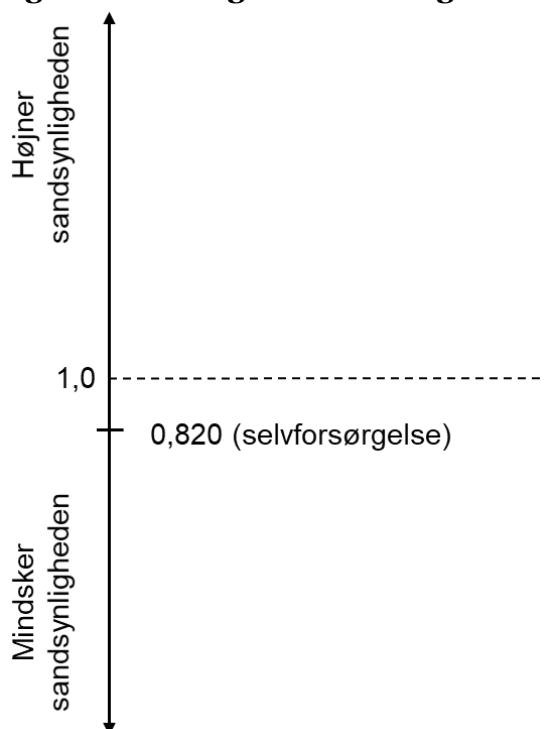
For at skabe sikkerhed om resultaterne gennemføres en række statistiske analyser som ovenfor. Disse gennemgås nedenfor.

Har den omlagte efterværnsindsats indflydelse på de unges selvforsørgelsesgrad?

De unge, som modtager efterværn i partnerskabskommunerne, ser ikke umiddelbart ud til i højere grad at blive selvforsørgende end de unge i efterværn i landets øvrige kommuner. For at skabe sikkerhed om, hvorvidt omlægningen har en effekt i forhold til selvforsørgelse, gennemføres igen en række statistiske analyser ved brug af PSM og Fixed Effects, som beskrevet ovenfor.

En OR-værdi under 1 betyder her, at den omlagte efterværnsindsats mindsker sandsynligheden for at blive selvforsørgende. De unge, der har modtaget den omlagte efterværnsindsats, har dermed en lidt mindre sandsynlighed for at blive selvforsørgende end de unge, som modtager efterværn i de øvrige kommuner, når man tager højde for relevante faktorer som køn, alder og typen af efterværnsindsats. Effekten er dog beskednen, og den er ikke statistisk signifikant. Det skal bemærkes, at unge i anbringelse ikke kan modtage SU og derfor ikke vil indgå i opgørelsen som selvforsørgende.

Figur 22. De unges selvforsørgelse

Kilde: Registerdata. (n=1.898)

4.4.5 Øvrige resultatindikatorer

De unge i efterværn i partnerskabskommunerne har som tidligere nævnt i forbindelse med omlægningen besvaret spørgeskemaer, som belyser deres trivsel, ensomhed, livsmestring, netværk, misbrug og hjemløshed. En tredjedel af de unge har besvaret en før- og eftermåling i projektperioden. De unges besvarelser giver et mere nuanceret billede af de unge, som har modtaget efterværn i partnerskabskommunerne.

Det er dog vigtigt at bemærke, at det ikke har været muligt at få besvarelser fra alle unge. Der er således indhentet besvarelser fra en tredjedel af de unge, som har modtaget efterværn i partnerskabskommunerne i projektperioden. De unge, som har besvaret spørgeskemaet, ligner dog i høj grad populationen. Der er således ingen signifikant forskel mellem de to grupper i forhold til den indsats, de har modtaget op til det 18. år, deres efterværnsindsats eller den gennemsnitlige alder i de to grupper. Kun i forhold til køn adskiller de to grupper sig. Således er der en signifikant overrepræsentation af kvinder i stikprøven. Der er derfor gennemført en vægtning af data, hvor der kompenseres for overrepræsentationen af kvinder. Ved vægtningen ses kun meget begrænsede forskelle mellem de vægtede og uvægtede resultater på tværs af ensomhed, livsmestring, trivsel, netværk, misbrug, og boligsituation²⁰, hvorfor der anvendes uvægtede data i analysen. Tallene for selvskade er dog en smule overestimeret, hvilket der tages forbehold for i analysen. For nærmere beskrivelse af vægtning se bilag 2 "Data og metode". På denne baggrund vurderes det muligt at generalisere konklusioner vedrørende de unges livsmestring, selvskade m.v. til de unge i populationen.

Det er samtidig vigtigt at understrege, at der er relativt kort tid mellem start- og slutmålingen for mange unge, hvilket betyder, at der har været kort tid til at opnå en effekt for de unge. Nedenfor uddybes de unges livsmestring, netværk, ensomhed, trivsel, selvskade, misbrug og boligsituation.

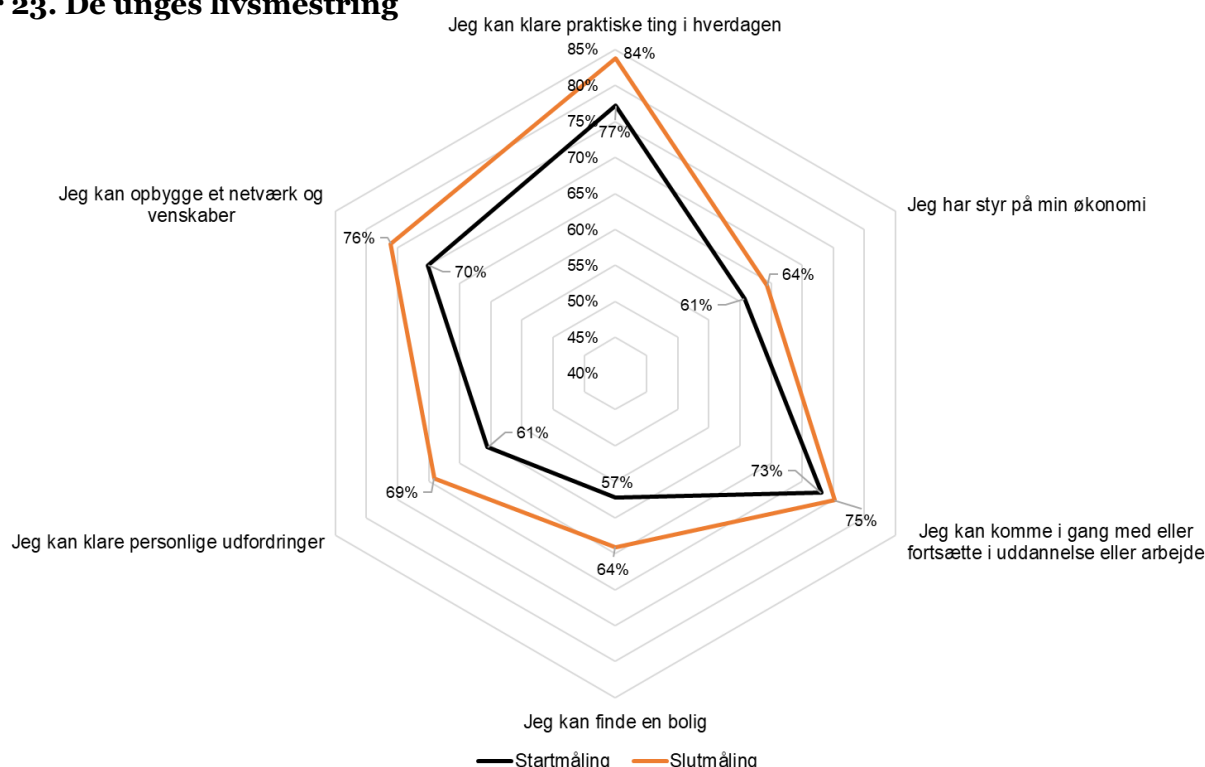
Livsmestring

De unges livsmestring handler om, hvorvidt de unge selv vurderer, at de kan klare praktiske ting, har styr på økonomien, kan komme i gang med uddannelse og/eller beskæftigelse, finde bolig, klare personlige udfordringer og opbygge netværk og venskaber.

²⁰ Vægtning er gennemført ved hjælp af post stratifikation.

Andelen af unge, som er enige i, at de kan klare forskellige aspekter af livsmestring, er steget fra start- til slutmålingen. Særligt i forhold til at klare praktiske ting i hverdagen, finde bolig, klare personlige udfordringer og opbygge et netværk og venskaber har de unge udviklet sig positivt.

Figur 23. De unges livsmestring

Kilde: Survey blandt de unge ved start og slut. (Start: n=232-234, slut: n=233-234).

Note: Figuren viser andelen af unge, som er "helt" eller "delvist" enige i udsagnene.

Der er dog stadig omkring en tredjedel af de unge, som ved den afsluttende måling, ikke oplever at de har styr på deres økonomi, at de kan finde en bolig, eller at de kan klare personlige udfordringer.

Netværk

De unges kontakt til deres netværk handler om *omfanget* af kontakten til deres netværk, som måles ved hjælp af spørgsmålene:

- hvor ofte de unge er sammen med venner og/eller familie, som de ikke bor sammen med
- hvor ofte de unge er i kontakt med venner og/eller familie fx via telefon, e-mail eller sms.

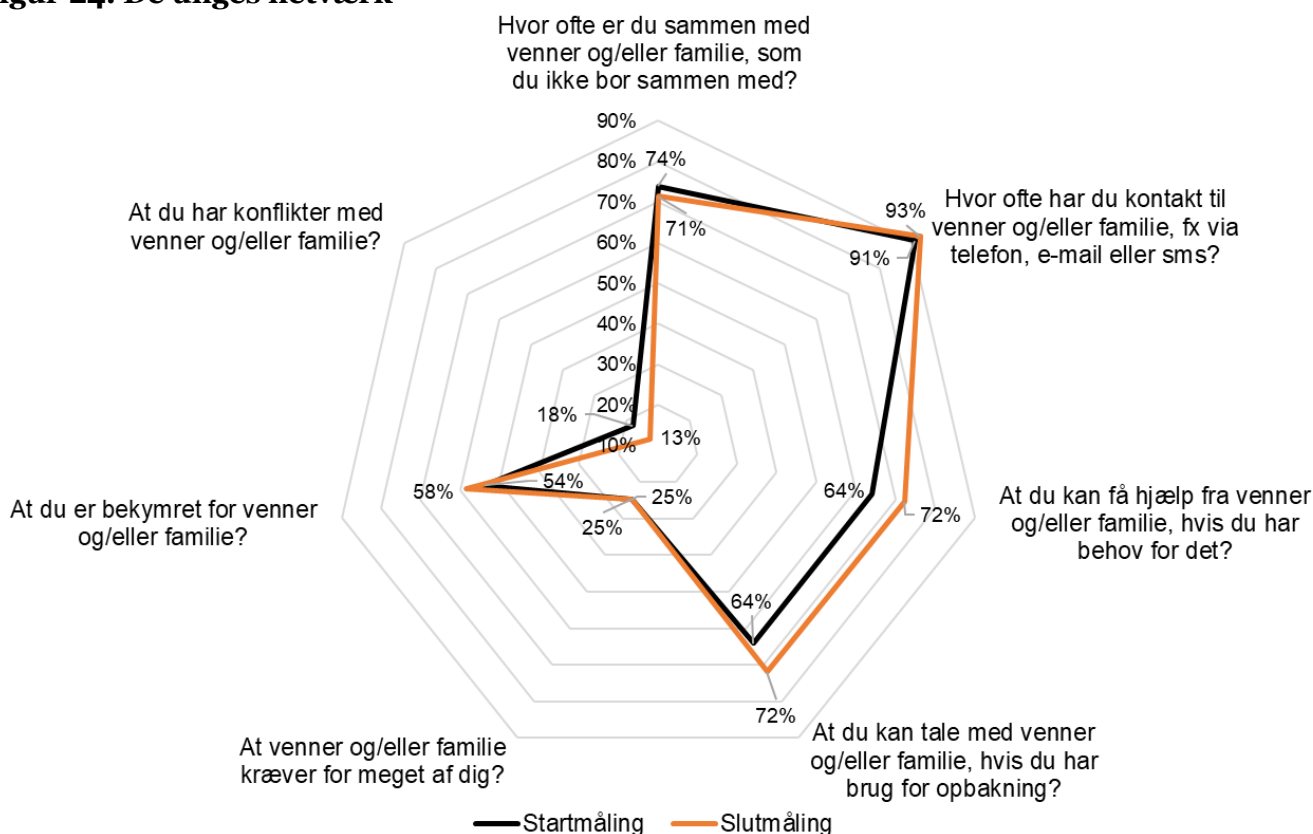
Der måles også på *kvaliteten* af de unges netværk, som måles på baggrund af, om de unge oplever, at:

- de kan få hjælp fra venner og/eller familie, hvis de har behov for det
- de kan tale med venner og/eller familie, hvis de har brug for opbakning
- venner og/eller familie kræver for meget af dem
- de er bekymret for venner og/eller familie
- de har konflikter med venner og/eller familie.

Stort set alle unge var ved startmålingen i kontakt med familie og/eller venner flere gange om ugen, mens tre fjerdedele var sammen med deres familie og/eller venner enten en eller flere gange om ugen. Dette har ikke ændret sig mærkbart i perioden.

I forhold til kvaliteten af de unges netværk ses der en lille positiv forbedring på næsten alle parametre over projektperioden. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at de sidste tre spørgsmål (netværket kræver for meget, netværket bekymrer den unge, den unge har konflikter med netværket) er negativt formuleret. Et fald fra startmålingen til slutmålingen vil således indikere en forbedring for disse tre spørgsmål.

Figur 24. De unges netværk

Kilde: Survey blandt unge ved start- og slutmåling. (Start: n=234, slut: n=231).

Note: Figuren viser for de to spørgsmål om omfanget af netværk, andelen af unge, som har angivet at være sammen med venner og/eller familie "ca. en gang om ugen" eller "flere gange om ugen". For de resterende spørgsmål vises andelen af unge, som har angivet "altid" eller "ofte".

Over halvdelen af de unge er stadig ved slutmålingen bekymrede for venner og/eller familie, og denne andel er steget en smule over projektperioden fra 53 pct. ved startmålingen til 58 pct. ved slutmålingen. Hertil kommer, at en fjerdedel af de unge oplever, at venner og/eller familie kræver for meget af dem, og dette er uændret i projektperioden.

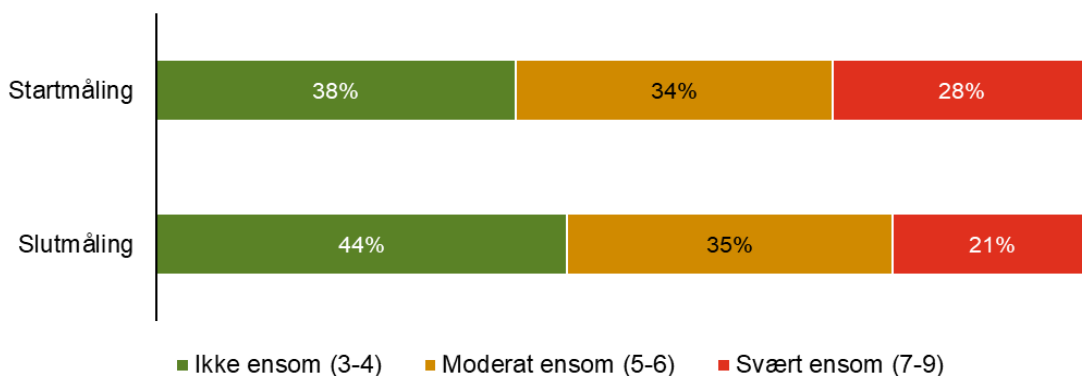
Ensomhed

"Ensomhed" måles her på baggrund af det validerede redskab UCLA Loneliness Scale²¹, som indeholder tre spørgsmål. "Hvor ofte føler du dig isoleret fra andre?", "hvor ofte føler du, at du savner nogen at være sammen med?" og "hvor ofte føler du dig holdt uden for?"

²¹ Ensomhed defineres som en score på mellem 7 og 9 på UCLA Loneliness Scale (skala fra 3-9).

På trods af at de unge er i hyppig kontakt med og ofte er sammen med deres venner og/eller familie, er en relativt stor andel af de unge dog stadig ensomme ved slutmålingen. UCLA-skalaen går fra 3 til 9, hvor en score over 5 indikerer, at man er ensom, hvilket var de unges gennemsnitlige score ved projektets afslutning. Dette er mærkbart højere end gennemsnittet for danskere på 3,45 og gennemsnittet på tværs af Europa på 3,73. I perioden er andelen af unge, som ikke er ensomme, steget fra 38 til 44 pct., mens andelen, som er svært ensomme, er reduceret fra 28 til 21 pct. Andelen af moderat ensomme er stort set uændret fra 34 til 35 pct.

Figur 25. Ensomhed blandt unge i efterværn.

Kilde: Survey ved start og slut. (start: n=234, slut: n=230)

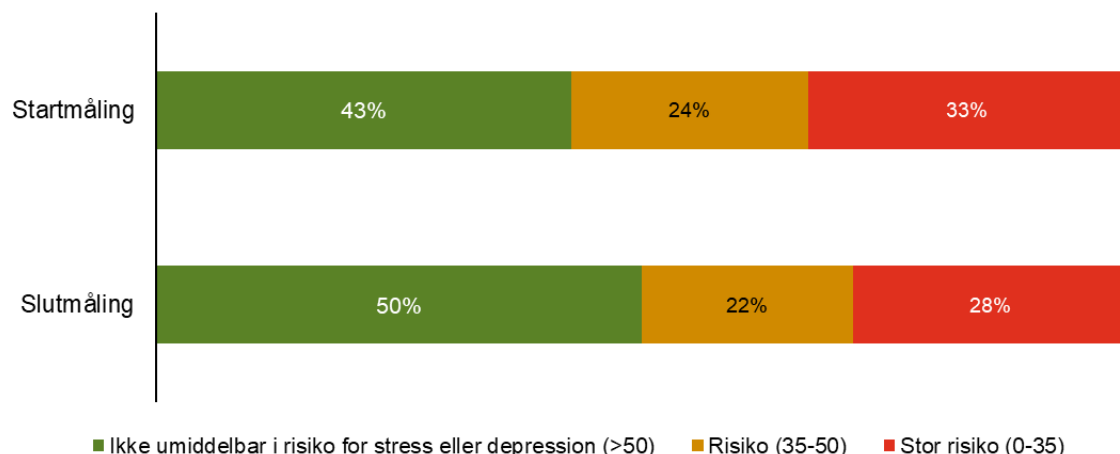
Trivsel

Trivsel er et af de mest centrale mål for de unge og kan have betydning for, hvordan de unge udvikler sig på andre parametre. Trivsel måles med det validerede måleredskab WHO-5, som måler risikoen for stress eller depression blandt de unge via fem spørgsmål.

Ved den afsluttende måling er halvdelen af de unge enten i risiko eller stor risiko for stress eller depression, mens halvdelen af de unge ikke er i risiko for stress eller depression. Ved startmålingen var 57 pct. af de unge enten i risiko eller stor risiko for stress eller depression.

På WHO-skalaen fra 0-100, hvor 0 angiver høj risiko for stress eller depression, og 100 angiver, at der ikke er tegn på mistrivsel, ligger de unges gennemsnitlige WHO-score på 50. Dette er markant lavere end det danske gennemsnit på 68 og det europæiske gennemsnit på 63. Godt halvdelen af de unges trivsel er i perioden forbedret eller er fastholdt på et niveau, hvor de unge ikke er i risiko for stress eller depression. Tallene viser således, at selvom de unges trivsel er forbedret, udgør trivsel fortsat et problem for mange ved slutmålingen.

Figur 26. De unges trivsel

Kilde: Survey blandt de unge ved start og slut. (Start: n=234, slut: n=230).

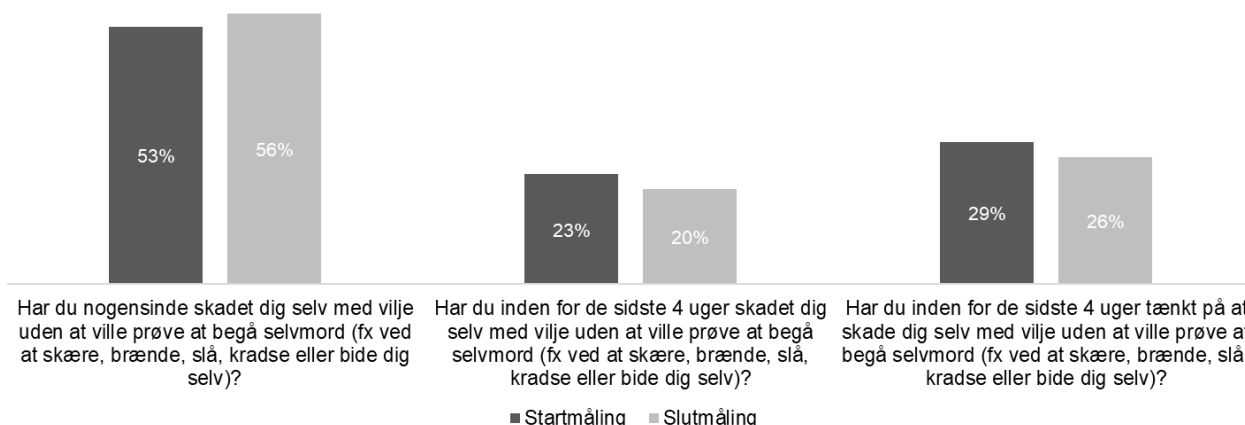
Selvskade

Selvskade måles her ved hjælp af tre anerkendte spørgsmål: hvorvidt den unge nogensinde har skadet sig selv med vilje, hvorvidt den unge har selvskadet inden for de sidste fire uger, og hvorvidt den unge har tænkt på at skade sig selv inden for de sidste fire uger.

Godt halvdelen (56 pct.) af de unge har ved slutmålingen på et tidspunkt skadet sig selv med vilje, og andelen er vokset en smule over projektperioden. Dette er et markant højere tal sammenlignet med unge i Danmark generelt, hvor undersøgelser viser, at mellem 10 og 20 pct. har skadet sig selv.²²

Af de unge, som har forsøgt at skade sig selv, har hver femte ved slutmålingen skadet sig selv inden for de sidste fire uger, mens en fjerdedel har tænkt på at skade sig selv inden for de sidste fire uger. Både andelen af unge, som har skadet sig selv og tænkt på at skade sig selv er faldet lidt i perioden.

Figur 27. De unges selvskade

Kilde: Survey blandt de unge ved start og slut. (Start, spg. 1: n=234, spg. 2: n=124, spg. 3: n=96. Slut, spg. 1: n=230, spg. 2: n=128, spg. 3: 103).
Note: Figuren viser andelen af unge, som har svaret ja til de respektive spørgsmål. Det er kun unge, som har svaret ja til det første spørgsmål, som har svaret på spørgsmål 2 og 3.

Når vi tager højde for, at der er en lidt større andel kvinder end mænd i stikprøven, bliver andelen af unge, som selvskader, lidt mindre. Når data vægtes, har 52 pct. af de unge på et tidspunkt skadet sig selv med vilje (50 pct. ved startmålingen), 19 pct. af de unge har skadet sig selv inden for de sidste 4

²² *Selvskade blandt børn og unge i Danmark*. Det Nationale Forskningscenter for velfærd. 2016.

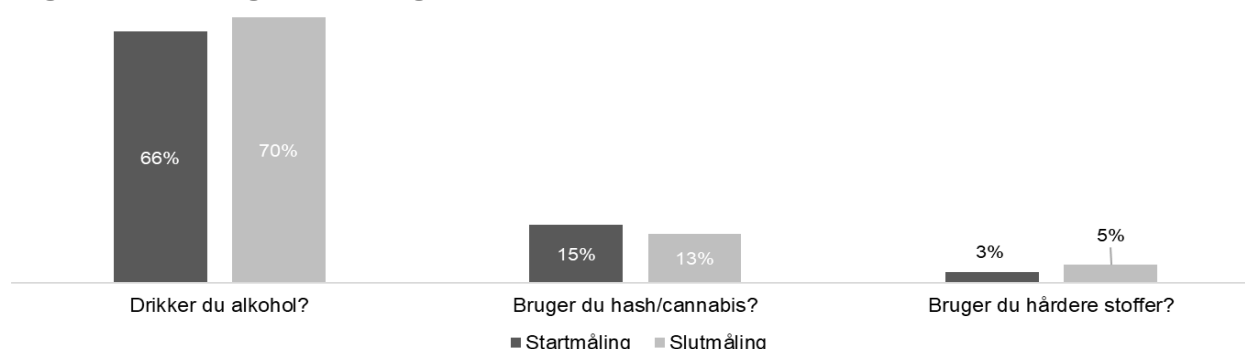
uger (22 pct. ved startmålingen) og 24 pct. af de unge har tænkt på at skade sig selv inden for de seneste fire uger (29 pct. ved startmålingen). Selvskade er således stadig et problem blandt de unge i efterværn i partnerskabskommunerne – også når der anvendes vægtede data – men andelen af unge, der skader sig selv, er faldet lidt i perioden.

Misbrug

I forbindelse med start- og slutmålingen er de unge blevet spurgt til deres forbrug af alkohol, hash og hårde stoffer.

De unge indtager alkohol på niveau med andre danske unge, og de oplever ikke, at det er noget stort problem.²³ Også for de unges hashmisbrug gælder det, at relativt få (13 pct.) ved slutmålingen bruger hash. Godt en fjerdedel af de unge, som bruger cannabis, oplever dog, at deres forbrug i høj eller nogen grad påvirker deres hverdag på en dårlig måde. Samtidig angiver ganske få af de unge, at de har et forbrug af hårde stoffer. Kun 5 pct. af de unge i efterværn – svarende til 11 unge – bruger hårde stoffer.

Figur 28. De unges misbrug

Kilde: Survey blandt de unge ved start og slut. (Start: n=234, Slut: n=230).

I forbindelse med evalueringen har det ud over de unges besvarelser af spørgeskemaet også været muligt at belyse de unges misbrug med registerdata om de unges misbrugsbehandling samt viden om, hvor stor en andel af de unge, som modtager misbrugsbehandling som øvrig indsats. Tallene viser, at der er sket en stigning i andelen af unge, der modtager misbrugsbehandling fra 6 pct. ved startmålingen til 12 pct. ved slutmålingen, og at 10 pct. af de unge modtager misbrugsbehandling som øvrig indsats fra kommunen. Disse tal nuancerer således billedet af de unges misbrug. På den ene side kan de være udtryk for, at flere af de unge har fået et misbrug og dermed behov for misbrugsbehandling. På den anden side kan tallene være udtryk for, at der i højere grad bliver taget hånd om problemet.

Hjemløshed

Hjemløshed er ikke et udbredt problem blandt de unge i efterværn. Kun 3 pct. af de unge har således ikke haft noget fast sted at bo de sidste tre måneder – ved startmålingen gjaldt det for 2 pct. af de unge. Størstedelen af de unge angiver, at de bor i egen bolig, opholder sig sammen med biologiske forældre, kæreste, venner eller lignende, opholder sig hos plejeforældre eller på institution eller har angivet "andet" til spørgsmålet.

Hjemløshed er således ikke et problem for de unge i efterværn i partnerskabskommunerne.

4.4.6 Trivsel, netværk, livsmestring og ensomhed som forklarende faktorerer

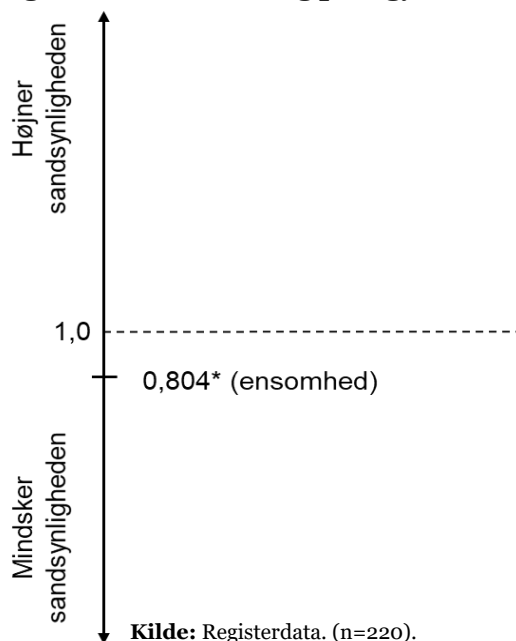
For at undersøge, hvorvidt der er sammenhæng mellem de unges trivsel, netværk, livsmestring og ensomhed og deres udvikling i forhold til uddannelse og beskæftigelse, er disse faktorer inddraget i de statistiske analyser.

²³ European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) and the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). 2016. **Tal for 15-16-årige.

For trivsel, netværk, livsmestring og ensomhed stammer data fra de unges survey-besvarelser. Det er vigtigt at understrege, at der er relativt kort tid mellem start- og slutmålingen for mange unge, hvilket har betydet, at der har været kort tid til at opnå en effekt for de unge.

Analyserne viser, at der ikke umiddelbart er sammenhæng mellem de unges trivsel, livsmestring og netværk og sandsynligheden for at påbegynde eller gennemføre en uddannelse eller komme i beskæftigelse. Den eneste faktor, der ser ud til at have betydning for, om de unge påbegynder en ungdomsuddannelse, er ensomhed. Det ser således ud til, at jo mere ensomme de unge er, desto mindre er sandsynligheden for, at de unge påbegynder en ungdomsuddannelse. Sammenhængen er signifikant men meget svag. Derudover kan sammenhængen også gå den anden vej – altså at de unge, der påbegynder en ungdomsuddannelse, bliver mindre ensomme.

Figur 29. Ensomhed og påbegyndt uddannelse

Kilde: Registerdata. (n=220).
Note: *=0,05-niveau

Virksom mekanisme: Stabile relationer

Det mest gennemgående element, som de unge peger på, er en stærk relation til enten kontaktperson eller sagsbehandler. Unge i sårbare positioner har typisk færre nære, stabile og gennemgående relationer. De har ofte problematiske familierelationer og et spinkelt netværk, hvilket blandt andet hænger sammen med, at de har oplevet mange skift i løbet af deres liv. Derfor er en god relation til enten kontaktperson eller sagsbehandler meget afgørende for de unges udvikling. Som særligt vigtigt for at opbygge en stærk relation fremhæver de unge kontinuitet, da det kan være svært at opbygge en relation, hvis der er stor udskiftning. De unge oplever også, at "det gode match", hvor de unge kan spejle sig i personen, er afgørende for en stærk relation, ligesom sammenfald i humor og gensidig tillid samt at vedkommende er ung – eller ung af sind.

"Det betyder meget, at kontaktpersonen er ung eller i hvert fald ung i sindet – så connecter man bedre." Ung i efterværn

"Jeg har haft min kontaktperson i to år nu og kendt hende før det. Det betyder meget, at vi har opbygget en tæt relation, og at jeg stoler 100 procent på hende." Ung i efterværn

"Jeg har kendt min kontaktperson i seks år nu. Det betyder meget at have en, der kender en godt – især når man ikke har forældre eller søskende, man kan ringe til." Ung i efterværn

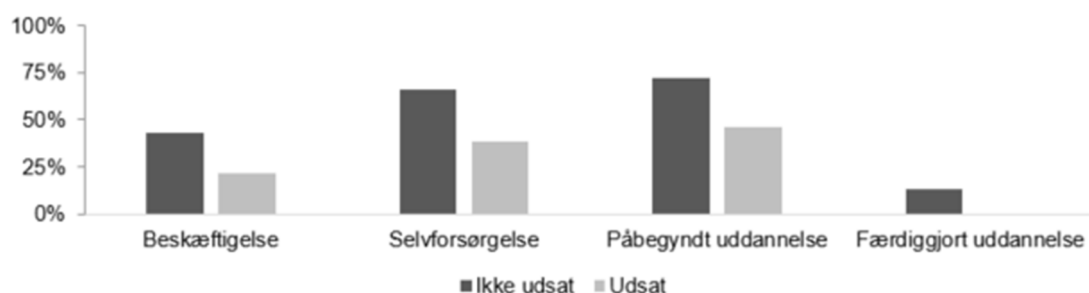

Betydningen af udsathed

For at se på betydningen af udsathed i forhold til om de unge i efterværn påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse, kommer i beskæftigelse og bliver selvforsørgende, har vi dannet to grupper af unge i partnerskabskommunerne – udsatte unge og ikke udsatte unge. Opgørelsen er baseret på de unges surveybesvarelser i forhold til trivsel, ensomhed, livsmestring, selvskade og misbrug. Hvis de unge fx har selvskadet, trives dårligt og har et misbrug, vurderes de at være udsatte.

Som det fremgår af figuren nedenfor, klarer de unge i efterværn, der ikke er udsatte, sig markant bedre end de unge i den udsatte gruppe – på tværs af beskæftigelse, selvforsørgelse og uddannelse.

Figur 30. Betydning af udsathed (surveybesvarelser)

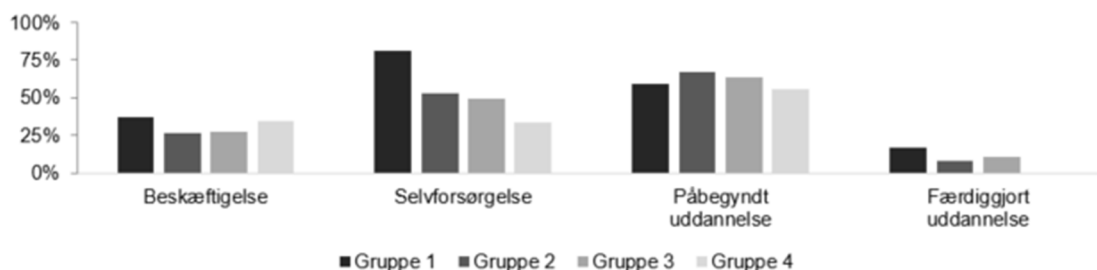
Kilde: Egne beregninger på registerdata samt slutmålingen blandt unge i efterværn. (n=181).

Note: Unge i den udsatte gruppe har en negativ score på mellem 3-5 af de udvalgte parametre.

Derudover har vi på baggrund af registerdata, konstrueret fire udsathedsgupper med alle de unge i efterværn i partnerskabskommunerne. Gruppe 1 rummer de mindst udsatte unge, mens gruppe 4 rummer de mest udsatte unge. Grupperne er konstrueret på baggrund af, om de unge har en psykiatrisk diagnose, har været indlagt, har modtaget ambulant behandling, har en dom efter Straffeloven, samt om de har modtaget misbrugsbehandling.

Også her er de unge i den ikke udsatte gruppe i højere grad i beskæftigelse, de er i højere grad selvforsørgende og færdiggør i højere grad en uddannelse. Dette billede er tilsvarende for unge i efterværn i landets øvrige kommuner. For påbegyndt uddannelse er tendensen ikke helt så tydelig.

Figur 31. Betydning af udsathed (alle unge i partnerskabskommunerne)

Kilde: Egne beregninger på registerdata. (n=529).

Note: De unge i gruppe 4: Har en psykiatrisk diagnose, har enten været indlagt eller ambulant behandling i 2018 og er enten dømt efter straffeloven eller har modtaget misbrugsbehandling. De unge i gruppe 3: Har en psykiatrisk diagnose og har enten været indlagt eller modtaget ambulant behandling i 2018. De unge i gruppe 2: Har en psykiatrisk diagnose. De unge i gruppe 1 møder ikke nogen af kriterierne for de tre andre grupper.

4.4.7 Inddragelsen af de unge som forklarende faktor

Som tidligere beskrevet har partnerskabskommunerne i projektperioden blandt andet arbejdet med at styrke inddragelsen af de unge i efterværn i arbejdet med mål og handleplaner. Det handler blandt andet om at lytte til de unges ønsker og drømme, at inddrage dem i udarbejdelse af mål og udarbejde målene med udgangspunkt i de unges ønsker og drømme.

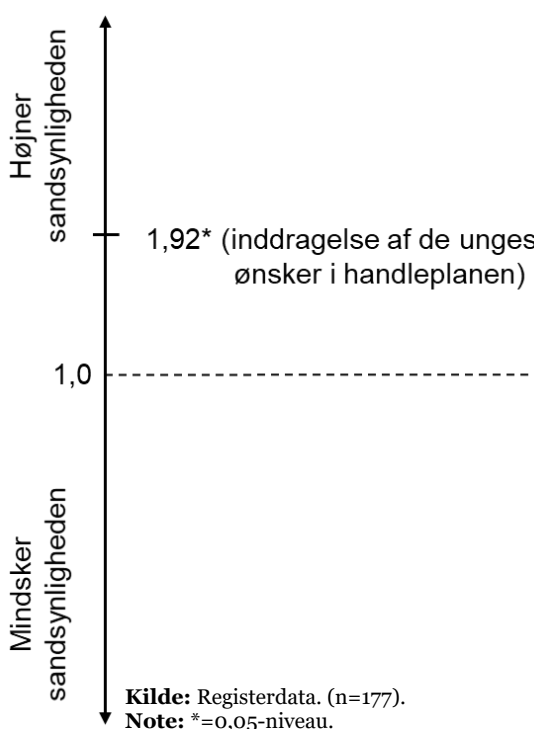
I det følgende belyses, hvorvidt den øgede inddragelse i blandt andet sagsbehandlingen har haft betydning for de unges progression i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Afsnittet bygger på gennemgang af godt 200 sager samt de unges survey-besvarelser.

I sagsgennemgangen er det belyst, om de unges ønsker er inddraget i handleplanen. Inddragelsen af de unges ønsker i handleplanen ser ud til at have en signifikant positiv betydning for, om de unge påbegynder en ungdomsuddannelse. Således har de unge, hvis ønsker er inddraget i handleplanen, en større sandsynlighed for at påbegynde en ungdomsuddannelse. Effekten er signifikant, jf. OR-scoren i figuren til højre.

For en række faktorer er det stadig for tidligt at sige noget om betydningen for uddannelse og beskæftigelse. De unge, som i surveyet angiver, at de oplever, at deres sagsbehandler lytter til dem, er ikke i højere grad i beskæftigelse eller har påbegyndt eller gennemført en uddannelse, end de unge, som ikke har denne oplevelse. Heller ikke de unge, der oplever, at målene i handleplanen er relevante for dem, er i højere grad i uddannelse eller beskæftigelse.

Det er således på nuværende tidspunkt for tidligt at sige noget om, hvorvidt inddragelsen af de unge får konsekvenser for de unges uddannelse og beskæftigelse på lidt længere sigt.

Figur 32. Inddragelse og påbegyndt uddannelse

Virksom mekanisme: Inddragelse

Inddragelse er afgørende for, at den unge er engageret og motiveret til at udvikle sig. De unge peger selv på, at det har været afgørende, at de er blevet taget med på råd, og at beslutningerne er blevet truffet sammen med dem. Inddragelsen af de unge handler både om, at de unge inddrages i udredningen og opstilling af mål i handleplanen, men det handler også om inddragelse af de unge i ungepaneler eller ungebestyrelser, der sikrer et løbende ungeperspektiv på omlægningen. Her har de unge haft mulighed for at give input blandt andet til udviklingen af nye tilbud.

Inddragelsen har ifølge de unge betydet, at de har følt sig forstået og har oplevet et ejerskab over eget liv. Det er derfor helt afgørende at inddrage de unge i deres muligheder, sikre sig at de unge forstår baggrunden for de beslutninger, der bliver truffet, samt sikre at den unges ønsker og drømme er udgangspunktet for de mål, der sættes.

"Jeg oplevede en rummelighed og forståelse for det, jeg gerne ville. Jeg følte mig i høj grad inddraget i beslutningerne." Ung i efterværn

4.5 Konklusion

Kapitlet belyser hvorvidt omlægningen gør en positiv forskel for de unge. Dette handler både om, at de unge, som er i målgruppen for efterværn, bliver tilbudt efterværn, at de unge oplever at blive hørt og inddraget, og at de unge oplever en positiv progression på positive resultatindikatorer.

Alle unge i målgruppen tilbydes efterværn

I forhold til det første mål om, at ”alle unge i målgruppen tilbydes efterværn”, oplever kommunerne selv, at de tilbyder efterværn til en bredere gruppe, at flere får efterværn, og at meget få takker nej. Enkelte partnerskabskommuner har dog skærpet adgangen til efterværn i projektperioden.

Analysen viser, at en større andel af de unge i partnerskabskommunerne (70 pct.) modtager efterværn, end det er tilfældet i landets øvrige kommuner (53 pct.). Samtidig viser tallene også, at knap en tredjedel af de unge i partnerskabskommunerne, som er i personkredsen for efterværn, *ikke* modtager en efterværnsindsats. Dette kan både hænge sammen med, at nogle unge *ikke* tilbydes efterværn, og at de unge *takker nej* til efterværn.

Samtidig viser analysen, at en større andel af de unge i partnerskabskommunerne, som har haft en kontaktperson umiddelbart op til det 18. år, modtager en efterværnsindsats, sammenlignet med de unge, som har været anbragt umiddelbart op til det 18. år.

Samlet set viser analysen, at partnerskabskommunerne i højere grad end andre kommuner tilbyder de unge i personkredsen efterværn.

De unge oplever at blive hørt og inddraget

Hvad angår det andet mål om, at ”de unge bliver hørt og inddraget” har kommunerne, som det er beskrevet i dette kapitel arbejdet med inddragelsen af de unge. De har blandt andet implementeret recovery-orienterede metoder som LØFT og Det dobbelte blik, implementeret arbejdsgange og værktøjer, som sikrer, at de unge inddrages systematisk i sagsbehandlingen og i tilrettelæggelsen af indsatsen samt inddraget de unges stemme via ungepanel.

Det inddragende arbejde begynder helt fra de unge takker ja til at modtage efterværn, hvor de unge gerne skal føle sig lyttet til og føle, at deres ønsker og behov er afspejlet i indsatsen. Det handler også om, at de unge inddrages i arbejdet med mål og handleplan, så de tager ejerskab og er motiveret for at udvikle sig. Derfor er det blandt andet vigtigt, at medarbejderne lytter til de unge og inddrager de unges ønsker og behov i tilrettelæggelsen af efterværnsindsatsen.

Både de unge og medarbejderne oplever, at de unge bliver inddraget og lyttet til. Dette kommer blandt andet til udtryk i, at de unge oplever, at deres sagsbehandler lytter til dem, og at den hjælp og støtte de får, passer til deres ønsker og behov. Hos medarbejderne afspejles det i, at de oplever, at de unge har indflydelse på, hvilken efterværnsindsats, de får, og at de kan tilrettelægge den efter de unges ønsker og behov.

Der er derfor ingen tvivl om, at de unge oplever at blive inddraget og hørt, og at målet derfor kan siges at være nået.

Der er dog stadig potentiale for at styrke inddragelsen af de unge yderligere – særligt i arbejdet med sager. I en tredjedel af sagerne kan de unges ønsker blive tydeligere. Og selvom de unge føler sig inddraget, giver flere af de unge i interviewene udtryk for, at arbejdet med handleplan og mål er mere rutine end noget, de føler ejerskab over.

I styrkelsen af dette arbejde kan der med fordel skeles til de kommuner, som skiller sig særligt positivt ud. De har blandt andet implementeret konkrete værktøjer til at inddrage de unge i arbejdet med handleplan og mål. Det er fx gennem anvendelse af koordinationskort, som sikrer inddragelse af de vigtigste

aktører i den unges liv. Også et stærkt ungepanel er særligt i en af kommunerne med til at styrke de unges stemme i efterværnsarbejdet. I forhold til at synliggøre de unges ønsker i sagerne er særligt en kommune lykkedes med at lave et fast skema for inddragelse af de unges ønsker i sagerne.

De unge oplever en positiv progression

Det sidste mål er, ”at der er en positiv progression i de unges udvikling i forhold til en række centrale resultatmål sammenlignet med andre unge i målgruppen for efterværn.”

De unge har på stort set alle resultatindikatorer udviklet sig i en positiv retning. I løbet af projektperioden har de unge i højere grad påbegyndt og gennemført en uddannelse og er kommet i beskæftigelse. De unge har også udviklet sig positivt på en række mere bløde mål, herunder både i forhold til selvskade, livsmestring, netværk, misbrug, trivsel og ensomhed.

Omlægningen ser ydermere ud til at have rykket de unge, som modtager efterværn i partnerskabskommunerne, mere end unge, som modtager efterværn i øvrige kommuner. Mest tydeligt ses det i forhold til påbegyndt uddannelse, hvor de unge i partnerskabskommunerne i signifikant højere grad har påbegyndt en uddannelse end unge i de øvrige kommuner. Men også i forhold til gennemført uddannelse og beskæftigelse ser omlægningen ud til at have gjort en positiv forskel for de unge. Det er dog endnu for tidligt at sige noget om effekten af omlægningen for disse faktorer.

Trivsel, livsmestring og netværk ser ikke ud til at have nogen stærk forklaringskraft i forhold til, hvorvidt de unge påbegynder og gennemfører en uddannelse og kommer i beskæftigelse. Til gengæld ser der ud til at være en svag negativ men signifikant sammenhæng mellem ensomhed og påbegyndt uddannelse.

Om inddragelsen har haft betydning for de unges progression er mindre tydeligt. Inddragelsen af de unges ønsker i handleplanen ser ud til at have en signifikant positiv betydning for, om de unge påbegynder en ungdomsuddannelse. Omvendt ser en række faktorer indtil videre ikke ud til at have signifikant betydning for, hvorvidt de unge kommer i uddannelse eller beskæftigelse. Det gælder de unges oplevelse af, at deres sagsbehandler lytter til dem, og at målene er relevante for dem.

5 Økonomiske perspektiver

I dette kapitel belyses udgifterne ved omlægningen af efterværnsindsatsen i de syv kommuner i forbindelse med Projekt "Investering i efterværn". Der gennemføres en udgiftsanalyse, da omlægningen vedrører større ændringer af hele efterværnsområdet, og fordi omlægningen har forskellig karakter på tværs af kommunerne.

Formålet med analysen er at estimere udgifterne forbundet med omlægningen af efterværnsindsatsen, så partnerskabskommunerne, andre kommuner og interessenter får det bedst mulige grundlag for at træffe beslutning om den fremtidige efterværnsindsats. Ved inddragelse af resultater på organisations- og borgerniveau kan kommunerne ligeledes vurdere, om en omlægning af efterværnsindsatsen i sin helhed vil give mening. Herudover belyses de budgetøkonomiske konsekvenser forbundet med omlægningen over tid gennem anvendelse af den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM), jf. boksen på næste side.

5.1 Udgifter ifm. omlægningen

For at kunne vurdere udgifterne ved "Investering i efterværn" er det nødvendigt at definere, hvilken alternativ situation, investeringen skal sammenlignes med. Den alternative situation skal være udtryk for et basisalternativ, det vil sige efterværnsindsatsen uden omlægning.

Den alternative situation er i denne analyse defineret som efterværnsindsatsen i perioden før omlægningen i de syv kommuner, her afgrænset som indsatserne i perioden 2015-2017. Derfor sammenlignes udgifterne forbundet med den omlagte efterværnsindsats i de syv kommuner i projektperioden (1. november 2018²⁴-31. december 2019) med udgifterne for efterværn i perioden før omlægningen (2015-2017). På denne måde er det muligt at vurdere forskellen mellem udgifterne ved at omlægge efterværnsindsatsen og fastholde den "traditionelle" efterværnspraksis.

I analysen opgøres alene de budgetøkonomiske udgifter og konsekvenser. Det vil sige de direkte udgifter, mens indirekte udgifter samt velfærdsøkonomiske konsekvenser som fx bedre livskvalitet ikke inkluderes direkte - i stedet perspektiveres der afslutningsvis til disse konsekvenser. Analysen er baseret på data fra de syv partnerskabskommuner. Data vedrører de etablerings- og driftsudgifter, som er forbundet med omlægningen af efterværnsindsatsen for november og december 2018 samt hele 2019. I denne periode har i alt 704 unge modtaget efterværn. Herudover anvendes kommunernes opgørelse af antallet af unge i efterværn og udgifterne forbundet hermed for perioden 2015- 2017. I hvert af disse år har henholdsvis 513, 541 og 545 unge modtaget efterværn.

Ser man på de gennemsnitlige driftsudgifter pr. måned pr. ung, er disse lavere i projektperioden end i årene op til omlægningen. Således var de gennemsnitlige udgifter pr. måned pr. ung mellem 14.000 og 16.000 kr. før omlægningen, mens de i projektperioden er ca. 12.500 kr. Dette hænger sammen med, at en mindre andel af de unge er i fortsat anbringelse i projektperioden sammenlignet med perioden op til omlægningen. Således udgør udgifter til anbringelser gennemsnitligt 56 pct. af de samlede udgifter i projektperioden, mens de i årene inden udgør mellem 62 og 64 pct.

²⁴ For Vesthimmerlands Kommune startede perioden d. 1. september 2018

Tabel 7. Gns. udgifter pr. måned, før og efter omlægningen

	2015	2016	2017	Projektperiode (1. sept./nov. 2018- 31. dec. 2019)
Gns. driftsomkostninger pr. måned	1.164.052	1.076.128	1.342.838	1.246.651
Gns. driftsomkostninger pr. måned pr. ung	15.884	13.924	15.892	12.467
Gns. driftsomkostninger pr. måned pr. ung fratrullet omkostninger til fortsat anbringelse	3.372	3.328	3.812	5.431

Kilde: Økonomidata for perioden 2015-2017 i de syv kommuner og perioden fra 1. november 2018-31. december 2019 (14 måneder) i seks kommuner, og i en kommune fra 1. september 2018-31. december 2019 (16 måneder).

Note: Beregningerne er baseret på, at der var 704 unge i efterværn i projektperioden, mens der var hhv. 513, 541 og 545 unge i efterværn (som kommunen både var handle- og betalingskommune for) i årene 2015, 2016 og 2017. Randers Kommune har ikke data for andelen af de samlede udgifter til §76, der er anvendt på anbringelser, hvorfor Randers ikke er inkluderet i udregningen af driftsudgifter pr. måned pr. ung ekskl. udgifter til fortsat anbringelse for perioden 2015-2017. Vesthimmerlands tal for 2017 er ikke valide, hvorfor de ikke indgår i beregningen af tallene for 2017. Beløbene er angivet i 2019-priser på baggrund af Økonomistyrelsens anvisninger for fastprisberegning.

Ser man bort fra udgifterne til fortsatte anbringelser, er den omlagte efterværnsindsats dyrere end efterværnsindsatsen i perioden op til omlægningen. Således er de gennemsnitlige driftsudgifter fratrullet udgifter til anbringelser 5.400 kr. pr. måned pr. ung, mens de i perioden inden omlægningen er knap 2.000 kr. billigere pr. måned pr. ung. Dette hænger blandt andet sammen med, at tilbudsviften er udvidet i projektperioden, at der er blevet investeret i kompetenceudvikling m.v.

Driftsudgifter pr. måned pr. ung eksklusive fortsatte anbringelser varierer en del på tværs af kommunerne, fra 3.600 kr. i den kommune, hvor udgifterne er lavest, til 11.600 kr. i den kommune, hvor udgifterne er højest. De høje udgifter skyldes særligt udgifter til løn, udgifter til eksterne indsatser samt udgifter til gruppetilbud. I fem ud af syv kommuner ligger udgifterne dog mellem 4.200 kr. og 6.100 kr. pr. kommune.

Tabel 8. Udgifter forbundet med "Investering i Efterværn"

	Beløb (kr., 2019-priser)	% af omkostninger
Samlede udgifter til omlægning af efterværn	130.620.096	
Heraf etableringsudgifter	5.955.031	5%
Heraf driftsudgifter	124.665.065	95%
Udgifter til fortsatte anbringelser	70.355.138	56%
Udgifter til lønninger af personale	27.811.802	22%
Udgifter til eksterne indsatser	21.567.754	17%
Udgifter til aktiviteter for unge	2.388.214	2%
Udgifter til uddannelse og opkvalificering af personale	1.411.902	1%
Udgifter til andet*	1.033.115	1%
Udgifter til ejendomsdrift	97.142	0,1%

Kilde: Økonomidata for perioden 1. november 2018-31. december 2019 leveret af de syv kommuner.

Note: Driftsomkostninger for 2018 omfatter - for 1 kommune - perioden september-december 2018 (16 måneder) og for 6 kommuner perioden november-december 2018 (14 måneder), mens driftsomkostninger for 2019 for alle kommuner omfatter perioden januar 2019-december 2019. *Andet rummer fx udgifter til it-udstyr, transport, revision og forplejning.

Tabellen ovenfor viser, fordelingen mellem etablerings- og driftsudgifter i projektet, samt hvordan driftsudgifterne forbundet med omlægningen af efterværnsindsatsen i de syv kommuner fordeler sig på forskellige kategorier.

I alle syv kommuner udgør etableringsudgifterne en mindre andel af de samlede udgifter – typisk mellem 2 og 5 pct. I en enkelt kommune udgør etableringsudgifter dog 15 pct. af de samlede udgifter. Det skyldes relativt høje udgifter til kompetenceudvikling, som udgør næsten halvdelen af etableringsudgifterne i denne kommune samt relativt høje lønudgifter i forbindelse med etableringen.

Hvad angår driftsudgifterne er den afgjort største udgiftspost ikke overraskende udgifter til fortsatte anbringelser, som udgør over halvdelen af driftsudgifterne – eller 70 mio. kr.

Også udgifter til aflønning af personale udgør en tungtvejende post på knap 28 mio. kr., svarende til 22 pct. af driftsudgifterne. Denne post rummer udgifter til ledelse, herunder også projektledelse, udgifter til løn til myndighedssagsbehandlere, udførende fagpersoner m.fl. Særligt ansættelse af en projektleder men også reduktion i sagsstammen for flere kommuners vedkommende betyder, at denne post forventeligt er større i projektperioden end før omlægningen.

Udgifter til eksterne indsatser er ca. 21,5 mio. kr. Posten rummer udgifter til køb af eksterne støttekontaktpersoner, psykologbehandling m.v. Også her har flere kommuner som en del af deres omlægning oprustet med fx psykologbehandling.

Af mindre udgiftsposter er ”aktiviteter for unge” på knap 3,5 mio. kr., som omfatter kørsel, materialer, øvrige udgifter i forbindelse med aktiviteter for unge. ”Uddannelse og opkvalificering af personale” udgør ca. 1,5 mio. kr. til kurser, kompetenceudvikling, supervision og øvrige udgifter. Herudover er der udgiftsposten ”andet” på 1 mio. kr., som blandt andet rummer revisionspåtegninger. Kun en enkelt kommune har haft udgifter til ejendomsdrift, hvorfor posten kun udgør 0,1 pct. af de samlede driftsudgifter.

Set i et fremtidigt driftsperspektiv kan der være elementer, som kan undlades, herunder fx projektledere. De undværlige elementer vil dog afhænge af udgiftsposter, som kan undværes eller reduceres. Dette vil dog afhænge meget af den lokale tilrettelæggelse af omlægningen, hvorvidt der skal etableres nye tilbud m.v.

5.1.1 Udgifterne i lyset af de opnåede resultater

Ovenstående afsnit viste, at driftsudgifterne pr. måned pr. ung er lavere i projektperioden end i perioden op til omlægningen, mens driftsudgifterne pr. måned pr. ung eksklusive anbringelser er højere i projektperioden end i perioden inden. Ved at holde udgifterne op imod resultater på borger- og organisationsniveau er det muligt for partnerskabskommunerne, andre kommuner og interessenter at vurdere, om en omlægning samlet set er attraktiv.

Som det fremgik af afsnittet om de unges progression, har de unge i efterværn udviklet sig positivt på næsten alle parametre. Det gælder særligt i forhold til uddannelse men også beskæftigelse. Også i forhold til mere bløde parametre som livsmestring, trivsel og ensomhed har de unge udviklet sig positivt.

Tilmed ser udviklingen hos de unge, som har modtaget efterværn i de syv partnerskabskommuner, ud til at være marginalt større, end hos de unge, som har modtaget efterværn i landets øvrige kommuner. Det skal dog understreges, at det endnu er for tidligt at sige noget endeligt om effekterne af omlægningen.

Når de unge, som har modtaget efterværn i partnerskabskommunerne, i højere grad er i beskæftigelse end de unge, som har modtaget efterværn i de øvrige kommuner, udgør det en gevinst for kommunernes økonomi, da færre unge vil modtage overførselsindkomst og i stedet bidrage til økonomien via skattebetaling. Når de unge også i højere grad påbegynder og afslutter en ungdomsuddannelse, vil det på længere sigt sandsynligvis højne de unges chancer for at etablere sig på arbejdsmarkedet. Det skal dog nævnes, at resultaterne ikke udelukkende kan tilskrives de unges efterværnsindsats. Således har en stor del af de unge også modtaget øvrige indsatser fra andre afdelinger i kommunen i perioden, jf. kapitel 4 om de organisatoriske resultater.

Også den positive udvikling på de mere bløde parametre som livsmestring, netværk, trivsel og ensomhed kan være en økonomisk gevinst for det offentlige. Således vil sandsynligheden for, at de unge på sigt kan leve et selvstændigt liv alt andet lige være højere, jo bedre de unge mestrer deres liv, jo mere velfungerende deres netværk er, og jo bedre trivsel de unge har.

Budgetøkonomiske konsekvenser over tid

For at belyse de budgetøkonomiske konsekvenser forbundet med omlægningen af efterværnet over tid, er der gennemført en beregning med anvendelse af den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM). Beregningen gennemføres for partnerskabskommunerne samlet set, og vi ser her på udgifter til omlægningen i projektperioden men medregner de forventede budgetøkonomiske konsekvenser helt frem til 2028. Det kan fx være skattebetaling, sociale ydelser, beskæftigelsesindsatser m.m. En detaljeret beskrivelse af SØM-beregningen samt dertilhørende følsomhedsanalyse kan findes i bilaget til evalueringsrapporten.

Resultat af SØM-beregningen er det såkaldte nettoresultat. Nettoresultatet estimeres blandt andet på baggrund af forskellen mellem udgifter til den omlagte efterværnsindsats og sparede udgifter fra den efterværnsindsats, de unge ellers ville have fået. Analysen viser, at der samlet set er et positivt nettoresultat af den omlagte efterværnsindsats allerede i 2019 på 8,7 mio. kr. De forventede økonomiske gevinster er således større end udgifterne. Resultatet skyldes dog stort set udelukkende, at der var relativt høje driftsudgifter til efterværnsindsatsen på grund af relativt mange anbringelser i kommunerne samlet set i perioden forud for omlægningen.

Når der tages forbehold for, at der er færre unge i anbringelse efter omlægningen, bliver nettoresultatet mellem + 3,4 mio. kr. og + 10,1 mio. kr. for hele perioden 2018-2028. Det store spænd skyldes, at resultatet afhænger af, om de unge allerede er i uddannelse ved indsatsens opstart, og hvilke forventede afledte økonomiske konsekvenser man medregner. Er de unge allerede i uddannelse ved indsatsens opstart, giver det et relativt mindre nettoresultat, hvis skat af lønindkomst medregnes som konsekvens, giver det omvendt et relativt større nettoresultat.

Forskellen i udgifter til den omlagte efterværnsindsats og "treatment as usual", som her er den traditionelle efterværnsindsats, kan dog også skyldes en overlagt strategi i forbindelse med omlægningen. Det kan fx indebære, at kommunerne ved at oprette flere forskellige efterværnstilbud kan tilgodese de unges behov med alternativer til anbringelse.

Hvis vi tager højde for forskellene i udgifter til indsatser og fremskriver de forventede budgetøkonomiske konsekvenser, uden at medregne udgifter til efterværn, for perioden 2019-2022, er der et samlet nettoreultat på mellem +1,7 mio. kr. og +20,2 mio. kr. Nettoresultatet afhænger af de ovenfor beskrevne faktorer.

SØM giver mulighed for at medregne en række øvrige forventede konsekvenser, som ikke indgår i den aktuelle resultatmåling. Vi kan fx se på betydningen af omlægningen for sundhedsudgifter, udgifter til politi, retsvæsen og kriminalforsorg samt sociale serviceydelser. Når man medregner en positiv udvikling på disse parametre, er nettoresultatet for scenarieanalysen eksklusive udgifter og sparede udgifter noget højere – mellem 9,55 mio. kr. og 15,45 mio. kr. Spændet skyldes igen de samme forhold som ovenfor.

Da det ikke har været muligt at inkludere disse data i den aktuelle resultatmåling, er de være behæftet med en vis usikkerhed.

5.2 Konklusion

Analysen af de økonomiske perspektiver af omlægningen viser overordnet, at udgifterne til den omlagte efterværnsindsats har været lidt lavere end efterværnsindsatsen i perioden op til omlægningen. Dette skyldes dog primært, at der har været en mindre andel anbringelser i projektperioden.

Ser man bort fra udgifter til anbringelser, har udgifterne til den omlagte efterværnsindsats været lidt højere end i perioden op til omlægningen. Det hænger blandt andet sammen med, at tilbudsviften er blevet udvidet, og at der er blevet investeret i kompetenceudvikling.

Den omlagte efterværnsindsats ser også ud til at have haft positiv betydning for de unge i forhold til påbegyndt uddannelse, hvilket vil være en økonomisk gevinst for kommunerne. Resultaterne kan dog ikke udelukkende tilskrives omlægningen af efterværnsindsatsen, da en del af de unge også har modtaget øvrige indsatser fra kommunen. Det er herudover stadig for tidligt at konkludere på gevinsterne.

Derudover viser SØM-beregningen et positivt nettoresultat for kommunerne. Hovedparten af nettoresultatet skyldes dog højere udgifter til fortsatte anbringelser i efterværnsindsatsen i perioden forud for omlægningen. Tager man højde for disse forskelle, er nettoresultatet for omlægningen på mellem + 3,4 mio. kr. og + 10,1 mio. kr. Er de unge allerede i uddannelse ved indsatsens opstart, giver det et relativt mindre nettoresultat, hvis skat af lønindkomst medregnes som konsekvens giver det omvendt et relativt større nettoresultat.